41

MN

colecția

MUNȚII NOȘTRI

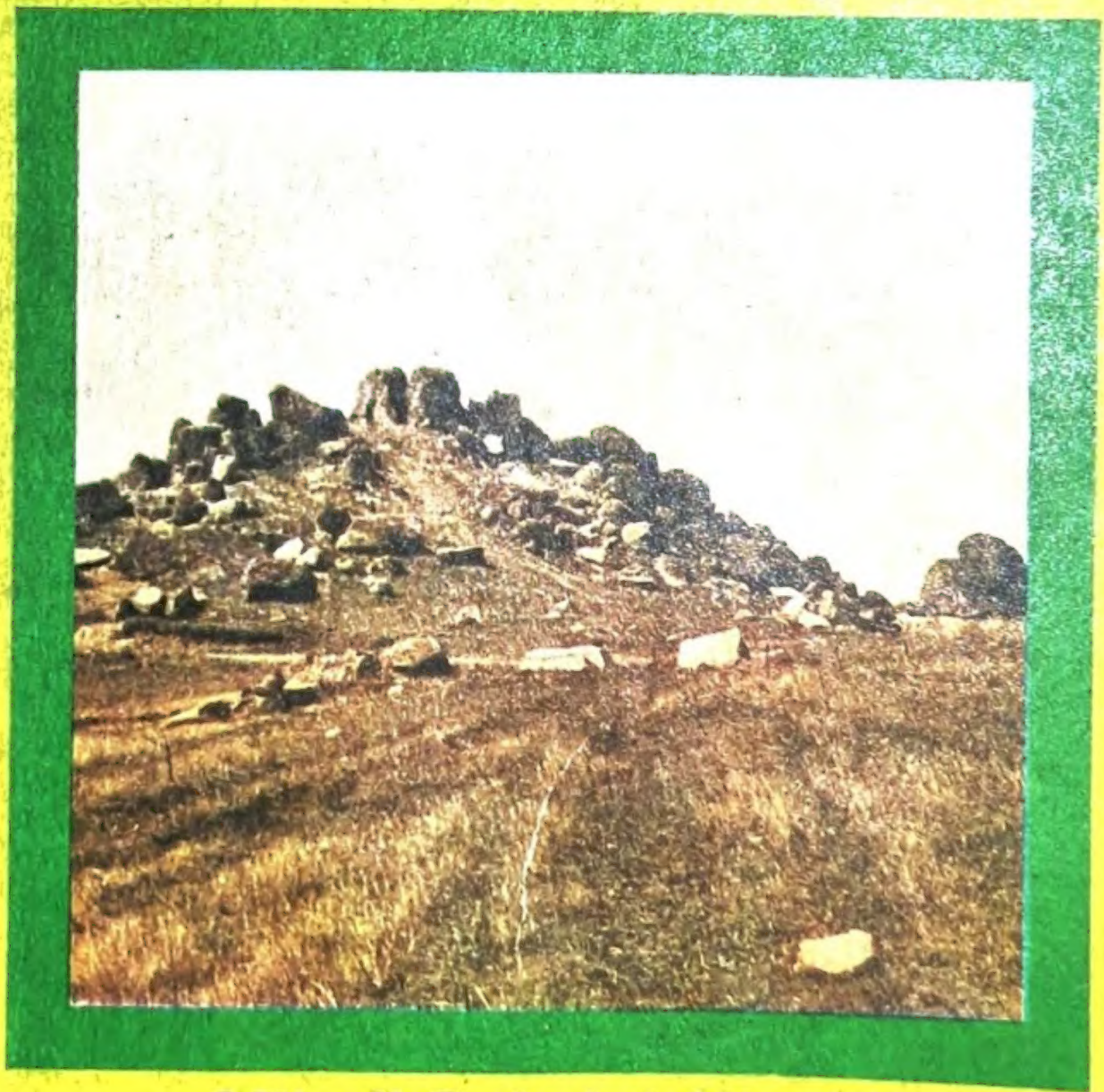

Mihail Gabriel Albotă

ALPIN

41

MN

colecția
MUNȚII
NOȘTRI

MĂCIN

Coperta: ANDREI G. DAN

Hărți și schițe: MIHAIL-GABRIEL ALBOTĂ

Cartografia: OVIDIU ȘERBĂNESCU

Imaginea de pe copertă: Vîrful Vraju de pe Culmea Pricopanului (foto: Mircea Datcu)

MIHAIL-GABRIEL ALBOTĂ

MUNŢII MĂCIN

Ghid turistic

EDITURA SPORT-TURISM,
Bucureşti, 1987

Redactor: VALENTIN BORDA
Tehnoredactor: MARIA CÂRCIOG

Bun de tipar: 20 aprilie 1987
Coli de tipar: 5,833 + 1 hartă

Lucrarea executată la
Întreprinderea poligrafică Sibiu
sub comanda 132
Republica Socialistă România

Invitație la drumeție

Pînă în prezent, turismul este puțin practicat în Munții Măcin, aceștia fiind situați departe de lanțul carpatic, izolați în umbra faimoasei delte a Dunării. Iată de ce, în paginile ce urmează, încercăm să dovedim că a nega valoarea turistică a munților Dobrogei și, în consecință, a-i ocoli înseamnă a adopta ab initio *o atitudine de ignorare a frumuseților pe care le oferă tuturor iubitorilor naturii.*

Este adevărat că cei care au străbătut și continuă să străbată crestele falnice ale Carpaților nu mai pot fi impresionați de înălțimile modeste ale acestor munți (467 m în Vîrful Țuțuiatul). Dacă avem în vedere însă apreciabila diferență de nivel dintre poale și zona de creastă (400—450 m), precum și înfățișarea lor alpină din unele porțiuni cu pante abrupte și stîncoase, credem că orice drumeț se poate lăsa ușor convins să practice turismul și în această zonă montană a țării.

Astfel, ochiul obișnuit cu suprafața netedă sau slab ondulată a cîmpiei din apropiere este surprins de prezența culmilor pietroase și pronunțate ale Munților Măcin. Înălțimile mici sînt compensate de o mare energie de relief. Ploaia, frigul și căldura, vîntul s-au întovărășit în decursul timpului pentru a roade cu sîrg fostele culmi semețe ale munților, transformîndu-le în

actualele forme măcinate și pietroase. Crestele de granit zimțate ale Culmii Pricopanului, de lîngă orașul Măcin, intens erodate de agenți externi, apar ca un martor geologic al străvechilor munți hercinici cu înălțimi mai semețe decît cele din Carpați.

Cu multe decenii în urmă, marele nostru geograf Ion Conea făcea o prezentare memorabilă a acestei culmi secundare a Munților Măcin: „Și, pe măsură ce privirea ni-l cuprinde tot mai de aproape, muntele apare cu fața tot mai fărîmată; la început se pare că roiuri de pietre se desfac, din loc în loc, din trupul lui, tulburîndu-i fața relativ liniștită; după aceea, apropiindu-ne, vedem că pietrele cresc mereu în mărime, pînă ce, de jos, din poale, mărimea lor ajunge să te înspăimînte. Pricopanul e unul dintre munții cei mai sălbatici și mai vrednici de văzut din toată România. Drept aceea, chiar dacă, cititorule, te vei fi suit pe toți munții Europei, să sui, neapărat, și pe Pricopanu. E unic în felul lui între toți munții țării: o avalanșă de uriașe blocuri granitice căzute din cer și îngrămădite unele peste altele. Pentru că — de fapt — Pricopanul nu mai este, astăzi, un munte, ci este rădăcina unui munte care trăia, întreg, cu sute de milioane de ani în urma noastră, cînd avea, în unele puncte, înălțimi mult mai mari" (articolul În Balta Brăilei și pe bătrînii munți ai Măcinului).

Culmea secundară a Pricopanului la nord-vestul munților și porțiunea de sud-vest a crestei principale sînt prăpăstioase, cu numeroase stînci și aspect de-a dreptul alpin, spre deosebire de porțiunea de nord-est, spre Valea Jijila, care este domoală, acoperită cu păduri și... livezi. Creasta principală a munților este acoperită în mare parte cu păduri de foioase în amestec, care coboară

deseori pînă aproape de poale, spre depresiunile laterale.

În peisajul geografic general, înălțimile reduse și uneori aspectul de dealuri ies în evidență prin numeroase vîrfuri stîncoase și ascuțite, versanți abrupți și greu accesibili, hornuri, grohotișuri.

Profesorul Ion Simionescu, reputat om de știință și autor de lucrări de popularizare, scria că, la fel ca oamenii, și munții au povestea lor: „Și munții, ca și apele, ca și omenirea, au vîrste deosebite. Unii sînt tineri, abea înălțați, cu crestele semețe ce zgîrie norii, cu văi proaspete, adînci, de amețești uitîndu-te în fundul lor. Sînt ca omul în plină vlagă, cu mușchii de oțel, cu mișcările de căprioară, cu privirea surîzătoare, vioaie, plină de speranțe. Sînt și munți bătrîni, peste capul cărora vreme nu de veacuri, ci de sute și mii de veacuri, au curs puhoaiele revărsate din cer. Semeția munților a apus; văile s-au netezit. Sînt gîrbovi, deși cu făptura tinereții, cioturi rămase din falnici stejari. Așa sînt Munții Măcinului în tinerețea cărora nu existau nici oameni, nici paseri. S-au înălțat cînd temelia Carpaților nu era măcar plămădită" (lucrarea Între Dunăre și Mare, *Editura Cartea Românească, 1939).*

Panglica răsucită a Dunării învăluie munții, lăsînd între ea și culmile muntoase mari ochiuri de apă — Lacul Sărat, Lacul Jijila, Lacul Crapina — ca oglinzi argintii ce sclipesc sub soare prin vegetația de luncă.

Pe baza celor amintite, se poate aprecia, credem, că potențialul turistic al Munților Măcin este bine reprezentat prin elemente de peisaj geografic, prin rezervații naturale. Nu trebuie neglijate însă elementele de potențial turistic antropic, cum sînt, de pildă, monumentele istorice. În plus, la poala muntelui vom găsi — egal repartizate în jurul lui — trei popasuri turistice care oferă

adăpostul necesar după sau înainte de parcurgerea unor trasee turistice.

În lucrarea menționată, I. Simionescu emitea ideea că „Școala turismului la noi ar trebui să înceapă din Munții Dobrogei. Spre înălțimi mici de 500 m, trăiești toate peripețiile urcușului de munte".

Prin acest ghid turistic autorul și editura intenționează să atragă atenția asupra unei zone montane mai puțin cunoscute chiar de drumeții pasionați, să-i invite, pe ei și pe călătorii aflați ocazional prin aceste locuri, la excursii printre frumuseți care sînt prezentate, pentru prima oară, marelui public. Sperăm că dorința noastră va găsi ecou în rîndurile marii mase a cititorilor de literatură pentru turism, că-i va îndemna să organizeze excursii în Munții Măcin.

octombrie 1986 Autorul

Caracterizare fizico-geografică

AȘEZARE ȘI LIMITE

Masivul muntos al Măcinului, avînd înălțimile maxime cu puțin peste 400 m, afișează totuși o siluetă impozantă, cu povîrnișuri pronunțate, fiind alcătuite din roci foarte vechi. Văile sînt aproape tot timpul lipsite de ape, iar piscurile se ridică brusc în vecinătatea Dunării și a bălților sale, situate la aproximativ 20 m altitudine. Creasta accidentată și stîncoasă a Culmii Pricopanului, așezată spre vest, mai aproape de albia Dunării, reproduce, la scară mai mică, bineînțeles, semeția caracteristică crestelor Munților Făgăraș. De reținut însă că diferența de nivel dintre șesul de la poalele masivului și vîrfurile cele mai impozante ale lanțului muntos este destul de mare, de aproape 450 m.

Vîrfurile vechilor munți, supuse intemperiilor, unui climat arid și vînturilor, au fost roase aproape pînă la bază, iar pulberea galbenă adusă de vînt a acoperit ca o mantie groasă de zăpadă toate neregularitățile solului. Astfel, în decursul timpului, înălțimile munților s-au redus aproximativ de zece ori.

Munții Măcin, cel mai evident martor al orogenezei hercinice din țara noastră, se desfășoară sub forma unor culmi paralele orientate NV-SE și așezate în cotul pronunțat pe care Dunărea îl face în nord-vestul județului Tulcea (Cotul Pisicii). Unii geografi numesc această zonă montană Mun-

ții Pricopanului, dar denumirea nu este justificată nici prin poziție și nici prin altitudine. Dacă la nord și vest sînt străjuiți de terenurile joase din lunca Dunării, pe celelalte laturi înălțimile scad ușor — uneori se mențin — în zonele Dealurilor Niculițelului și Podișului Babadagului. Modul în care Dunărea și-a croit o cale spre Marea Neagră, ocolind acești munți, este întru totul semnificativ. În prezent, ca urmare a lucrărilor hidrotehnice de amenajare, lacurile din luncă au dispărut pe rama vestică, menținîndu-se încă cele din nord-vest și nord.

Limitele geografice ale acestor munți sînt stabilite între 28°07′ și 28°27′ longitudine estică și 45°01′ și 45°21′ latitudine nordică, suprafața de teren ocupată de ei fiind de aproape 500 km². Sînt situați în întregime în județul Tulcea.

Limita de nord este marcată de Dunăre, pînă la care se interpun lacurile Jijila și Crapina și bălțile dintre ele. Limita de est o constituie, foarte clar, văile Luncavița și Taița (Roșu, 1980) cu Pasul Teilor (187 m) și localitățile Luncavița, Nifon, Hamcearca și Balabancea de pe acestea, văi care despart munții de Dealurile Niculițelului (Cornet, Cocoș, Boclugea, Coșlugea)*. Limita de sud se situează la culoarul depresionar în care se găsesc localitățile Traian, Mircea Vodă, Horia, culoar ce desparte munții de Podișul Babadagului (în această zonă numit Podișul Atmagea) prin Pasul Carapelit sau Iaila (192 m). Limita de vest a munților o formează, ca și la nord, Dunărea — aici

---

* Unii autori (Coteț ș.a., 1972) stabilesc jumătatea a doua a limitei de est — de la localitatea Nifon — pe Valea Lozova, înglobînd în aria Munților Măcin și dealurile Boclugea și Coșlugea. Pentru această lucrare turistică s-a reținut prima delimitare, care ni se pare mai corectă.

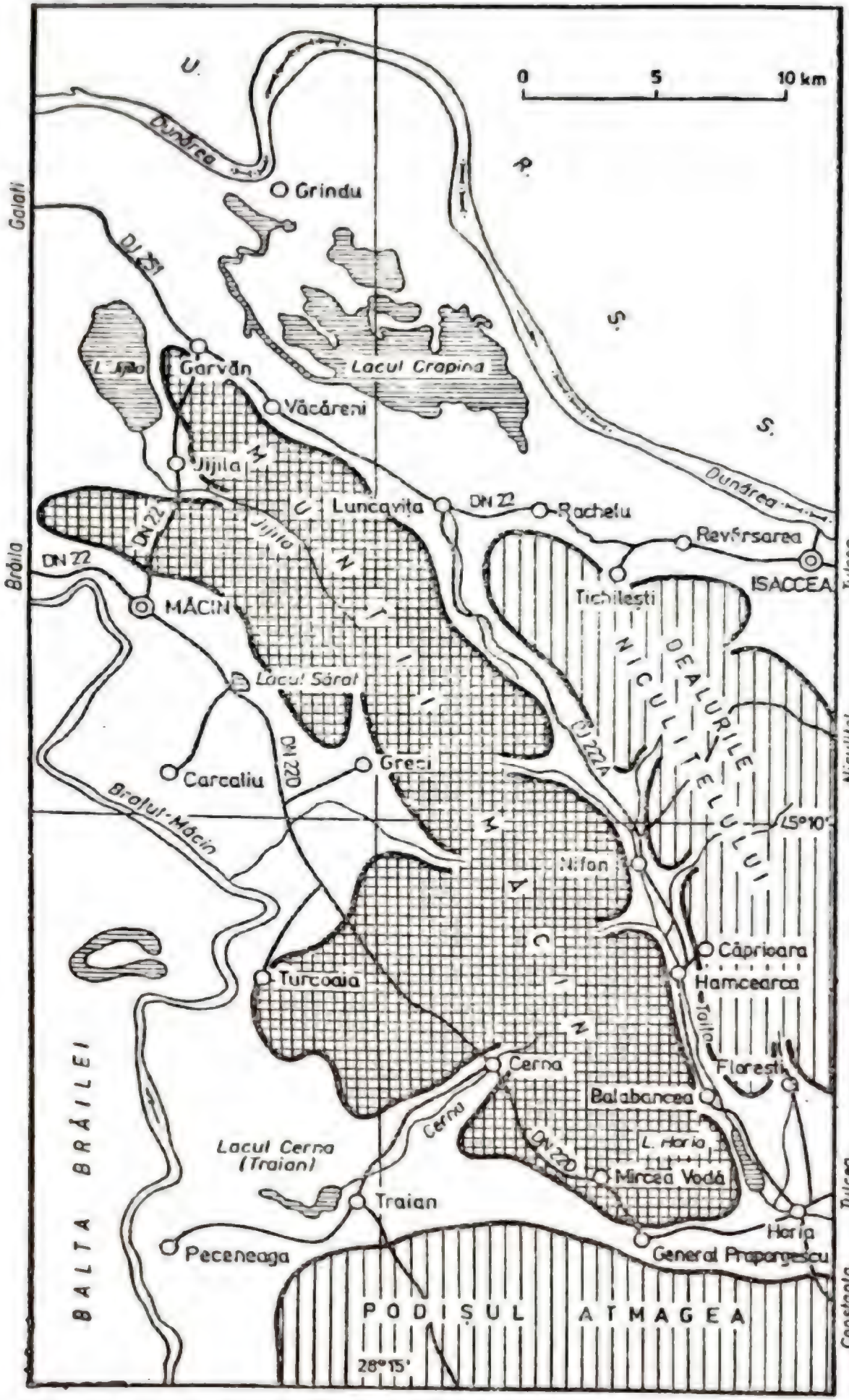

Fig. 1 — Așezarea geografică și limitele Munților Măcin

prin Brațul Măcin (Dunărea Veche), ce-i separă de Balta Brăilei*, desecată și amenajată în prezent pentru agricultură.

ALCĂTUIREA GEOLOGICĂ

Dobrogea, în care se includ și Munții Măcin, face parte, din punct de vedere morfostructural, din unitățile de platformă — față de Carpați care se încadrează unităților de orogen, existînd astfel o deosebire de esență între cele două compartimente cu evoluție paleogeografică atît de diferită.

Munții Măcin reprezintă una dintre cele trei subunități, cu evoluție tectonică și stratigrafică diferită, ale horstului dobrogean bine delimitat, celelalte două fiind zona triasică a Tulcei și zona Babadagului, bazin sedimentar mai nou, finalizat în cretacic. Sub aspect tectonic, suprafața ocupată de munți este încadrată de trei falii majore cu direcții contrare: falia Galați — Tulcea — Mahmudia și falia Peceneaga — Camena, orientate NV-SE, și falia Dunării sau Măcin, orientată N-S, prima și ultima fiind cele mai active sub raport seismic.

Rezultat al unor intense fenomene orogenice, Munții Măcin prezintă o morfostructură caracterizată prin concordanță totală între liniile principale de relief și alcătuirea geologică. Se întîlnesc două anticlinale și principale: la vest Pricopan — Megina și la est Garvăn — Țuțuiatul — Negoiu, constituite din formațiuni paleozoice devoniene (calcare și cuarțite), străpunse de intruziuni granitice, probabil caledonice. Sinclinalul dintre a-

---

* Numirea teritoriului cuprins între Dunăre și brațul Măcin drept Insula Mare a Brăilei este greșită.

cestea este umplut cu formațiuni permo-carbonifere (straturi de Carapelit'. Printre formațiunile vechi mai apar și cele cambriene (șisturi cristaline), de asemenea străpunse de intruziuni granitice. Pe latura sudică a munților apar și petice de formațiuni sedimentare vechi, mezozoice. În epoca hercinică (paleozoic superior — mezozoic inferior), s-a produs definitivarea trăsăturilor structurale, dar și modelarea puternică a reliefului creat. Vechii munți hercinici au în prezent un relief ruiniform, cu grohotișuri pe versanți și depuneri groase — 20—30 m — de loess de vîrstă cuaternară, deci mai noi.

Singura substanță minerală utilă cunoscută în Munții Măcin este caolinul, care se exploatează în carierele din munți și din Dealul Orliga, de lîngă orașul Măcin. În schimb, rocile și depozitele de formațiuni geologice utile, folosite ca materiale brute de construcții sau la fabricarea altor materiale utilizate în construcții, se găsesc din belșug: gresii și gresii cuarțitice (la Turcoaia, Piatra Rioasă, Priopcea și Cerna), argila caolinoasă (la Mircea Vodă, în straturi cu grosimi de 1,5—30 m), granite (la Șerparu lîngă orașul Măcin, Greci din muchea Ghinaltu, Iacobdeal și Iglicioara lîngă Turcoaia), porfire (la Turcoaia, orașul Măcin) și șisturi verzi (la Turcoaia).

RELIEFUL

Relieful Munților Măcin este caracterizat, în general, prin existența unor niveluri etajate, prezența reliefului de munți insulari înecați în aluviuni recente, existența unor văi-culoare disproporționate față de cursurile de apă care le drenează, întrepătrunderea unor trepte de abraziune și prezența unor înălțimi periferice izolate. În ceea

ce privește împărțirea munților în unități și subunități, părerile geografilor diferă. Astfel, se consideră (Roșu, 1980) că există *prispa dunăreană*, *Culmea Pricopan — Megina*, fragmentată de Depresiunea Greci, *culoarul Jijila — Cerna*, drenat de văile Jijila spre nord, Grecilor spre sud, Plopilor la nord și Cernei la sud, *culmea Garvăn — Tufuiatul — Negoiu*. După alții (Popovici ș.a., 1984), cele trei unități acceptate sînt: la vest, *sectorul culmilor Cheia — Megina — Priopcea*, din care fac parte și înălțimile Cerna — Mircea Vodă, în partea centrală — *Culmea Pricopanului* (!), cu trei subunități de la nord-vest la sud-est, Bugeac — Jijila, Pricopan — Negoiu, Crapcea — Carapelit și, în sfîrșit, la sud-est, *sectorul culmilor Boclugea — Coșlugea — Islam*. Sectoarele munților sînt separate între ele de seria depresiunilor Jijila — Greci — Cerna — Mircea Vodă, respectiv depresiunile Luncavița — Nifon — Hamcearca — Horia.

Din punct de vedere topografic, este evidentă existența unei culmi principale orientate de la nord-vest la sud-est, care se desfășoară între localitatea Garvăn și Pasul Carapelit sau Iaila, pe o lungime de 40 km (pe cumpăna apelor aproape 50 km), din care se desprind cîteva culmi secundare. Din Pasul Garvăn (58 m), care o separă la nord-vest de Dealurile Bugeacului — măguri insulare, izolate, cu înălțimi, în ordine, de 72 m, 81 m, 95 m, 43 m și 91 m —, culmea principală a Munților Măcin are la început înălțimi modeste, cu aspect de dealuri despădurite, pe care culturile agricole, livezile și viile se desfășoară în voie. Urmărind în acest sens culmea, din Vîrful Văcăreni (168 m), dominant la această extremitate, înălțimile scad prin cîteva vîrfuri mici — 108 m, 115 m — și ating valori sub 100 m, după care cresc continuu. Întîlnim vîrfurile Ciclăiași (203 m)

și Dogaru (266 m) și, după ce se formează două culmi secundare, una spre nord, nord-vest, care face legătura cu Culmea Pricopanului, și alta spre est, mai scurtă, care atinge înălțimea maximă în Vîrful Chietrosu (315 m), culmea principală ajunge la altitudinile de 300 m și 400 m. În continuare, creasta atinge una dintre cele zece înălțimi de peste 400 m din cuprinsul Munților Măcin. Vîrful Căpușa (433 m), stîncos și parțial dezgolit, care lasă spre dreapta Vîrful Călcata (430 m) și trece prin cel mai înalt vîrf al munților, Vîrful Țuțuiatul (467 m). Vîrful Țuțuiatul este stîncos, în gol de munte, și ne oferă vizibilitate în tur de orizont.

După ce depășește înălțimea maximă, culmea devine mai plană, trece pe lîngă vîrfurile Ioaneșul (442 m), al doilea vîrf ca înălțime din acești munți, și Moroianu (434 m), apoi își schimbă pentru doar 3 km direcția spre est la Vîrful Teica (402 m), după care direcția sa generală se îndreaptă spre sud și scade treptat trecînd prin vîrfurile Negoiu (403 m), Almanlia (377 m), Vîrful Vinului (353 m). Pînă la Pasul Carapelit (192 m), aflat la limita de sud a munților, în lungul culmii orientate spre sud și apoi spre sud-est se mai întîlnesc o serie de înălțimi mai mici de 300 m. Excepție face Vîrful Crapcea (343 m) situat la 2 km est de culme, în apropierea satului Balabancea. La nord de Pasul Carapelit, zona este dominată de un vîrf impozant plasat în afara culmii principale: Vîrful Carapelit (250 m), lipsit de vegetație arborescentă.

Aproape paralel cu culmea principală a Munților Măcin se situează Culmea Pricopanului, în lungime de 14 km măsurați pe cumpăna apelor, legată de prima prin șaua și Dealul Îmbulzita. Despărțită de Dealul Orliga (116 m) prin Pasul Sărărica (80 m), la 1 km nord de orașul Măcin,

culmea are inițial direcția de la vest la est, apoi se schimbă în final de la nord-vest spre sud-est. Pe culmea stîncoasă și aridă, fără pădure, se întîlnesc, în ordine, următoarele vîrfuri mai importante: Sărărica (152 m), Cheia (260 m), Vraju (335 m), Piatra Rîioasă (346 m) și Sulucu Mare (370 m), cea mai mare înălțime a Culmii Pricopanului, de unde se face legătura menționată cu culmea principală. Din acest vîrf dominant, cu vizibilitate în tur de orizont, culmea capătă direcția sud, apoi sud-est, înălțimile descrescînd prin mameloanele cu cotele 252 m și 157 m, un ultim martor al culmii fiind înălțimea din satul Greci, numită Dealul Școlii (92 m).

A doua culme secundară importantă se desprinde din culmea principală la Vîrful Almanlia, cu direcția generală vest. Se întîlnesc vîrfurile Megina și Priopcea (410 m), iar după ce culmea coboară în Pasul Priopcea (152 m), vîrfurile Bujorul Românesc (191 m) și Iacobdeal (341 m), din care utilajele folosite la o mare carieră de granit mușcă fără încetare, apoi înălțimea scade brusc spre Brațul Măcin, în zona localității Turcoaia. Din Vîrful Bujorul Românesc s-a desprins spre sud-est o înălțime apreciabilă, Vîrful Bujorul Mare sau Bujorul Bulgăresc (223 m), iar spre sud, la aproximativ 3 km, un ultim martor al formelor pozitive de relief — Dealul Piatra Roșie (208 m) — domină regiunea.

Din culme, între vîrfurile Megina și Priopcea, se desprinde spre nord-vest o mică culme cu înălțimea maximă în Vîrful Piatra Greci (261 m), iar din Vîrful Priopcea, spre sud-est, o prelungire spre micul Vîrf Chervant (204 m). Această culme secundară, dintre vîrfurile Almanlia și Iacobdeal, se desfășoară pe 15 km măsurați pe cumpăna apelor.

Harta hipsometrică prezintă alcătuirea generală a reliefului Munților Măcin, direcția culmilor și repartiția depresiunilor, aria cu înălțimi de peste 400 m (cele zece menționate), a celor de 300 — 400 m ș.a.m.d. Profilurile longitudinale (pe cumpăna apelor) ale culmii principale, Pasul Garvăn — Ciclăiași — Căpușa — Țuțuiatul — Moroianu — Teica — Negoiu — Almanlia — Pasul Carapelit,

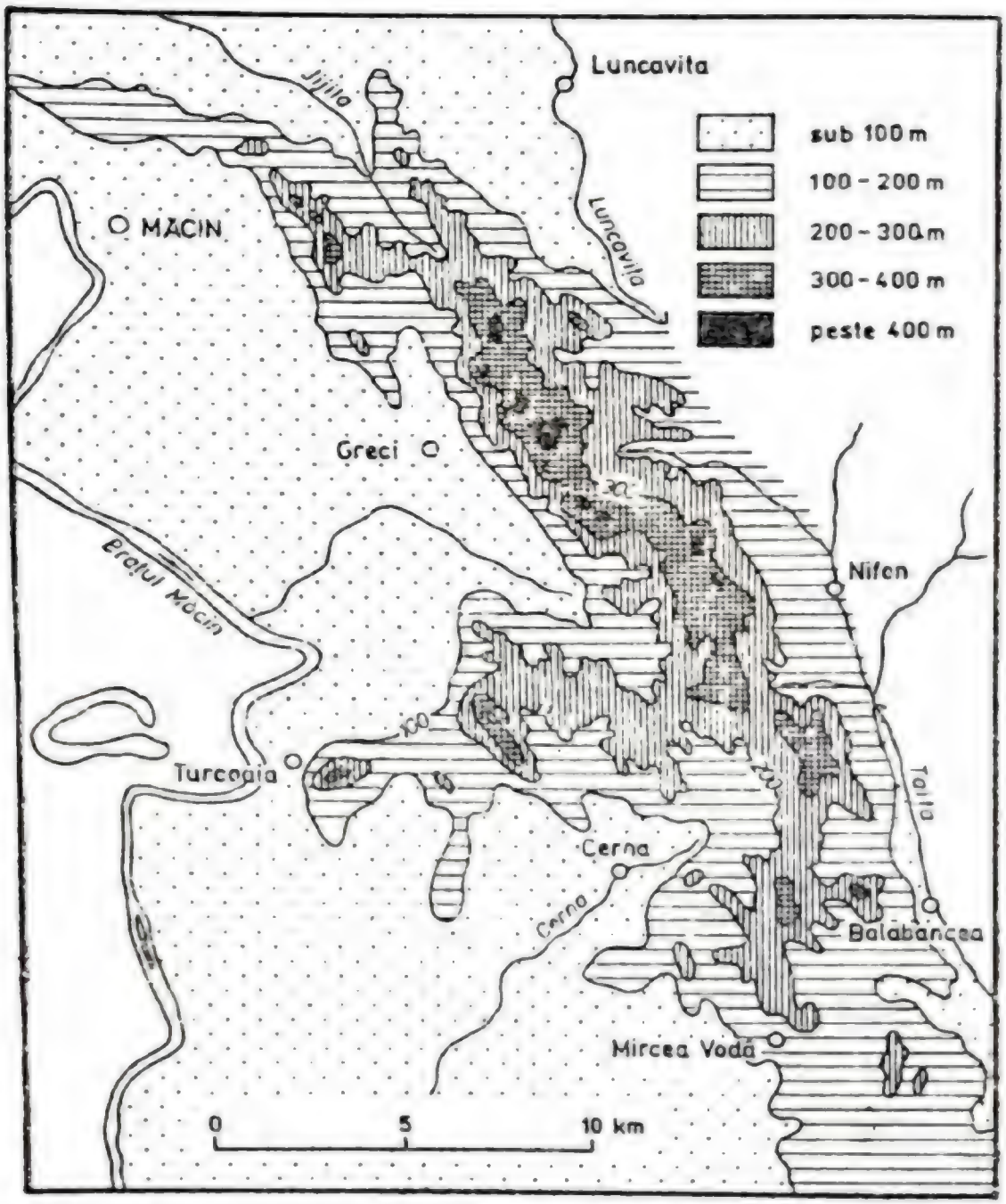

Fig. 2 — Harta hipsometrică a Munților Măcin

ale Culmii Pricopanului (culme secundară), Pasul Sărărica — Cheia — Vraju — Sulucu Mare — Greci și alte culmi secundare, Almanlia — Megina — Priopcea — Pasul Priopcea — Bujorul Românesc — Iacobdeal — Turcoaia, prezintă repartiția pe verticală a formelor pozitive principale de relief.

Din zona culmii principale cu înălțimi mari se desprind, spre est, două mici culmi secundare. Prima începe din Vîrful Căpușa, după cum s-a arătat, o culme împădurită ce trece printr-o mică șa și urcă în Vîrful Chietrosu (315 m), apoi prin vecinul său de 308 m și coboară în Valea Luncavița, la DJ 222 A. Cea de a doua culme își are obîrșia în zona înaltă de peste 440 m de la sud-est de Vîrful Țuțuiatul (Poiana Carabalului), continuă să scadă pînă pe Dealul Teilor și în Pasul Teilor (187 m), la DJ 222 A, făcînd legătura cu Dealurile Niculițelului prin culmea Cetățuia (aici cotele cresc aproape ca în Munții Măcin — 212 m, 256 m, 294 m).

La extremitatea de sud a munților se formează o altă mică culme secundară, tot spre est din culmea principală (de la peste 300 m altitudine), ce trece prin Vîrful Crapcea (343 m) și se sfîrșește spre localitatea Balabancea (cota 223 m) pe Valea Taița.

Spre sud-vest de munți, către albia Dunării, se întîlnesc o serie de măguri izolate, insulare, evidenți martori de eroziune: Dealul Carcaliu (95 m), la sud-est de orașul Măcin; Dealul Școlii (92 m), în localitatea Greci; Piatra Rîioasă (98 m), lîngă DN 22 D la sud-vest de Greci; Popina Blasova (43 m), în Balta Brăilei la nord-vest de Turcoaia (vezi p. 71); Dealul Piatra Roșie (208 m) și cele două măguri de la sud de comuna Cerna, cu cota 155 m și colina Dălchi (260 m).

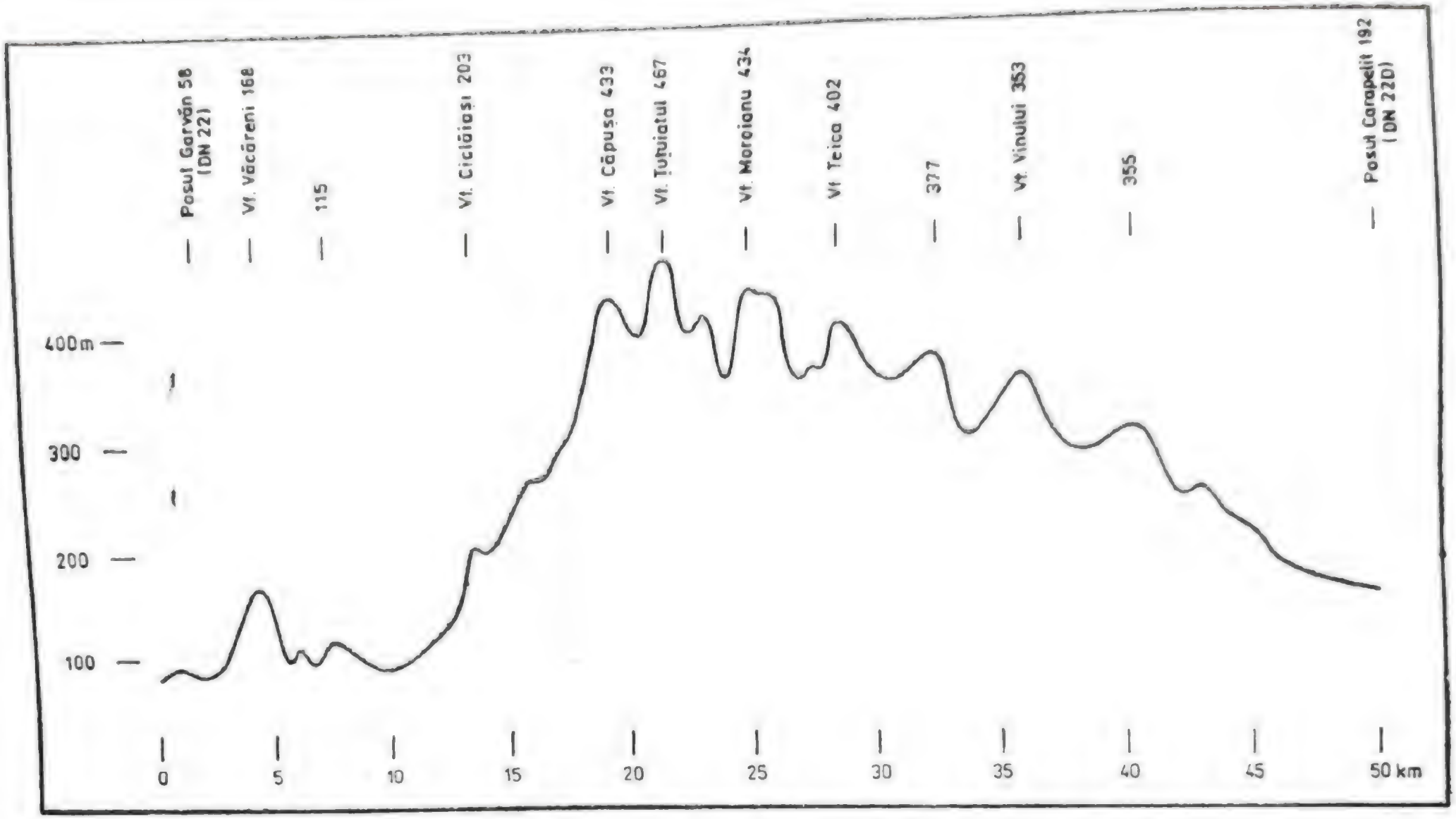

Fig. 3 — Profil în lungul culmii principale a Munților Măcin

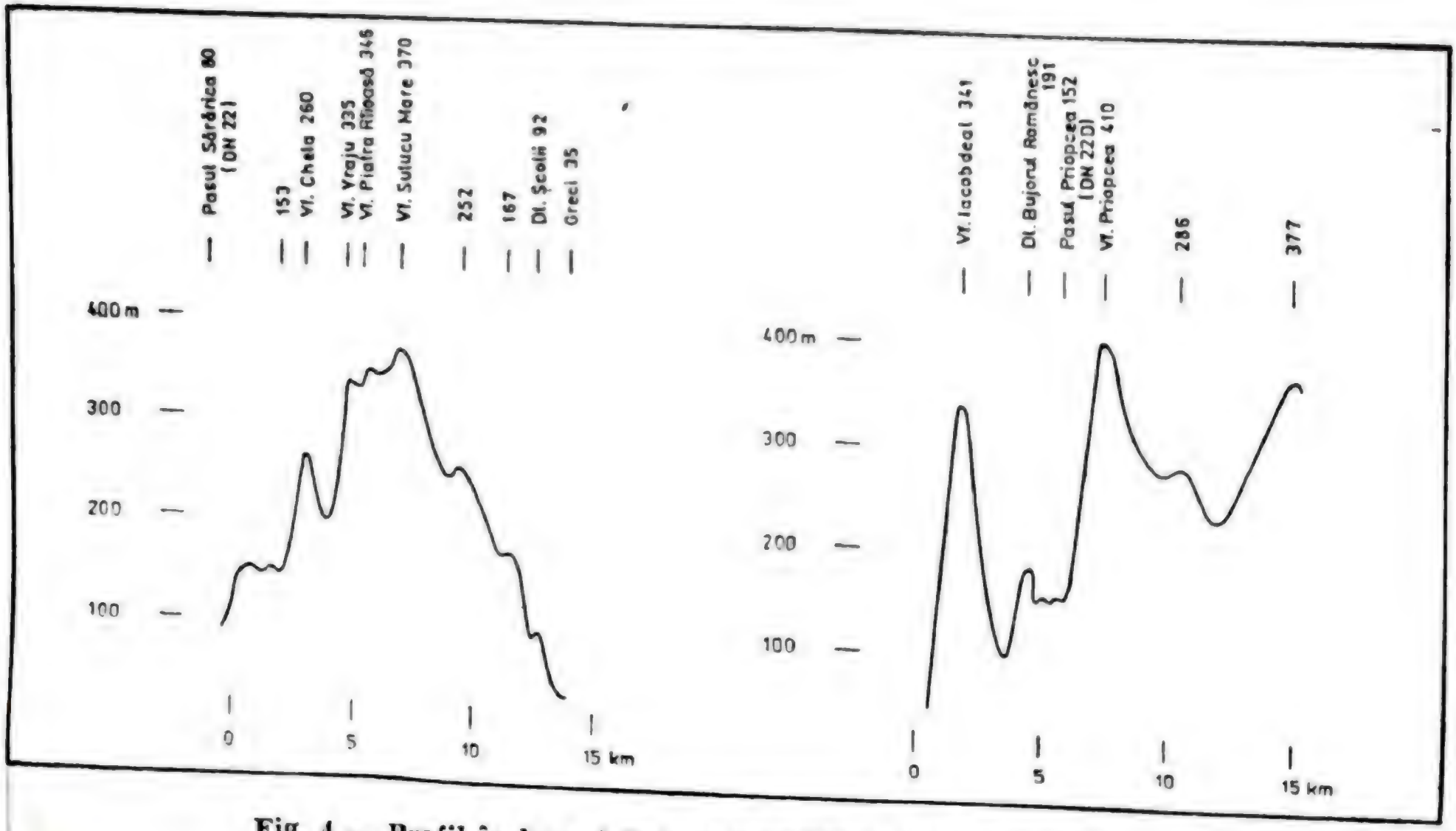

Fig. 4 — Profil în lungul Culmii Pricopanului (stînga) şi în lungul Culmii Megina — Priopcea — Iacobdeal (dreapta)

Între culmea principală și cele secundare ale munților, ca și la limita cu Dealurile Niculițelului, se dezvoltă o serie de depresiuni longitudinale axate pe văi cu același nume și alte depresiuni cu caracter transversal. Astfel, urmărind rama munților în sensul invers mersului acelor de ceasornic și pornind de la nord, vom întîlni: *Depresiunea Jijilei*, situată între extremitățile superioare ale culmii principale și ale Culmii Pricopanului, depresiune longitudinală adaptată la structură pe linia de falie, axată pe valea cu același nume pînă în Lacul Jijila; *Depresiunea Greci*, situată la baza zonei înalte (de peste 400 m) a culmii principale, înglobînd în interiorul ei văile Pricopanului, Greci și Plopilor, precum și localitatea rurală Greci; *Depresiunea Cernei*, situată între culmea Megina — Priopcea — Iacobdeal și extremitatea de sud a culmii principale, cu caracter transversal, axată pe valea cu același nume și avînd în centru localitatea Cerna; *Depresiunea Mircea Vodă*, la limita de sud a munților în zona de contact cu Podișul Babadagului și în sud-vestul satului cu același nume; *Depresiunea Horia*, pe Valea Taița, la limita de sud-est a munților; *Depresiunea Taiței superioare*, pe rama estică a munților, între aceștia și Dealurile Niculițelului (Boclugea și Coșlugea), cu caracter longitudinal urmărind direcția marilor linii tectono-structurale, ce înglobează localitățile Balabancea, Hamcearca, Căprioara și Nifon; *Depresiunea Luncaviței*, cu același caracter longitudinal, la limita de nord-est a munților, drenînd apele văii cu același nume spre bălțile Dunării.

Actualele forme pozitive și negative de relief, privite genetic și evolutiv, sînt rezultatul unui îndelungat proces de măcinare și modelare, început încă la sfîrșitul paleozoicului. Deși cu înălțimi reduse și uneori cu aspect de dealuri (multe denu-

miri parcă vor să infirme caracterul montan al zonei). Munții Măcin se individualizează în cadrul peisajului geografic nord-dobrogean prin înălțimi stîncoase și ascuțite, prin versanți abrupți din care pornesc grohotișuri spre baza lor.

CLIMA

Temperatura medie plurianuală are o valoare destul de ridicată, de 10—10,8°C. Verile sînt calde, cu temperaturi medii în luna iulie, de exemplu, 21—23°C. Iernile sînt relativ blînde, cu valori medii ale temperaturii de 0°C, dar, în unele cazuri, temperatura medie a lunii ianuarie scade sub —2°C. Amplitudinea medie anuală este de 24—26°C, iar valori medii zilnice sub 0°C se întîlnesc timp de cca 10 zile în decembrie și cca 20 zile în februarie.

Perioada de timp fără îngheț este de două ori mai mare decît cea cu îngheț (posibil decembrie — martie).

Timpul favorabil practicării drumeției „de vară" în Munții Măcin se întinde din luna aprilie pînă în luna noiembrie, deci pe o perioadă destul de mare.

Conform determinărilor de la cea mai apropiată stație meteorologică (Isaccea, la 16 km nord-est de Vîrful Țuțuiatul — 467 m, cel mai înalt al munților), valorile medii ale temperaturii pe anotimpuri sînt: primăvara 10,6°C, vara 21,9°C, toamna 11,1°C și iarna 0°C. În timpul verii, aerul este uscat și arșița puternică în zonele fără vegetație arborescentă.

Cantitatea anuală de precipitații care cade în Munții Măcin este de 500—600 mm/m², deci mai mare decît în restul Dobrogei, iar în zona orașului Măcin este de 455 mm.

Vînturile care predomină bat de la nord-est sau de la nord-vest. Perioade de calm atmosferic se înregistrează toamna și iarna, în rest vînturile sînt frecvent întîlnite pe crestele munților.

În general vorbind, în aria Munților Măcin se întîlnește un climat continental excesiv.

HIDROGRAFIA

Zona Munților Măcin este debitoare Dunării la sud, vest și nord, iar Mării Negre la est și sud-est. Rețeaua apelor curgătoare prezintă o densitate redusă, este săracă și degradată sub influența condițiilor climatice aride ale Dobrogei. Regimul hidrologic este torențial în timpul ploilor și după topirea zăpezilor. Întreaga zonă înaltă a munților este deficitară în privința umidității. Pînza de ape subterane și izvoarele reprezintă surse foarte importante pentru alimentarea cu apă a localităților. În cadrul mediului ambiant, intervenția antropică a generat o serie de modificări ale peisajului natural: lacuri de acumulare, canale magistrale și secundare de desecare și irigații, diguri, taluzări ș.a.

Brațul Măcin al Dunării (Dunărea Veche) mărginește la est Balta Brăilei, în prezent desecată, irigată și introdusă în circuit agricol (vezi p. 71), numită de unii Insula Mare a Brăilei*, în special de hidroamelioratori și agronomi. Are lungimea de 98 km și lățimea medie de 250 m. Brațul Măcin transportă doar 13% din cei 6 000 m^3/s, cît reprezintă debitul mediu al Dunării la Vadul Oii, înainte de naștera sa, are panta mică de 0,019‰ și prezintă un grad avansat de colmatare. Nivelurile maxime sînt atinse în perioadele martie —

---

* Îndiguirea Bălții Brăilei s-a încheiat în 1964.

aprilie, după topirea zăpezilor, și iunie — iulie, iar nivelurile minime în septembrie — octombrie.

Îndiguirea și realizarea sistemelor de desecare și irigații în Balta Brăilei au produs dispariția din zonă a unor specii de vieţuitoare, migrarea altora în alte zone și adaptarea unora la noile condiții de viață. Dintre păsările care populau Balta Brăilei se mai întîlnesc unele în zona lacului de meandru Blasova.

După ce meandrează spre nord, pe lîngă localitățile rurale Peceneaga, Turcoaia, Carcaliu, și asigură orașului Măcin caracterul de port fluvial, Brațul Măcin se reunește la Smîrdan, vizavi de Brăila, cu Dunărea propriu-zisă.

Dunărea — de la Smîrdan într-un singur braț — înconjură la nord-vest și nord ultimele prelungiri ale Munților Măcin, meandrele pe care le face în zona Cotului Pisicii datorîndu-se întîlnirii în albie a rocilor rezistente ce aparțin măgurilor dealurilor Bugeacului de la nord-vest de Pasul Garvăn. Adîncimea fundului albiei Dunării ajunge la 34 m, fiind deci sub nivelul mării, iar lățimea albiei atinge 800 m.

Lacurile din Lunca Dunării, pe rama de vest și nord a munților, colectează apele drenate de văile formate în zona înaltă.

Lacul Cerna sau Traian, situat la vest de localitatea Traian, este colectorul micilor cursuri de apă Cerna și Mircea Vodă sau Iaila, cel de al doilea secînd deseori. Are suprafața de 2,13 km², adîncimea maximă de 2,5 m și este în mare parte acoperit cu vegetație acvatică. În anul 1965 a fost construit un baraj care reglementează eliminarea (pierderea) din lac a apelor transportate de Cerna.

Ghiolul Igliţa de lîngă comuna Turcoaia, la poalele impozantului Iacobdeal, a fost amenajat pentru creșcătorie piscicolă.

Lacul Jijila, situat între Dealurile Bugeacului și Dealul Orliga, în nord-vestul depresiunii cu același nume, colectează în principal apele Văii Jijila. Are suprafața de 12,3 km² și adîncimea maximă de 2 m. Este populat cu pește și exploatat din punct de vedere piscicol de pescarii din Jijila și Garvăn.

Lacul Crapina este situat în nordul munților, în vecinătatea localităților Văcăreni și Luncavița. Din acest lac se pescuiesc cantități importante de pește. Suprafața sa este apreciabilă — 29,4 km².

Între ultimele două lacuri există cîteva gîrle — Ciulineț, Lățimea, Gîrla Mare ș.a.

La nord-vest de localitatea Greci, pe un fost braț al Dunării, există două lacuri mai mici și sărate — **Lacul Sărat** și **Lacul Slatina.** Primul, cu o suprafață de cca 0,3 km² și adîncimea maximă de 1,3 m, este un frumos loc de agrement (canotaj și peseuit) lîngă care funcționează popasul turistic Culmea Pricopanului (vezi p. 52); al doilea a fost desecat în anul 1985 cu intenția ca suprafața de teren ocupată de el să fie folosită de agricultori pentru amenajarea unei orezării.

În afara acestor lacuri din Lunca Dunării, au fost amenajate două lacuri de acumulare — unul pe Valea Taiței, în apropiere de localitatea Horia, și celălalt, mai mic, pe Valea Luncavița, în apropierea comunei Luncavița.

Taița este cel mai important curs de apă din această zonă. Bazinul său superior culege apele de pe versanții estici ai Munților Măcin și de pe cei vestici ai Dealurilor Niculițelului. Are o lungime totală de 52 km, suprafața bazinului său hidrografic fiind de 580 km². Se varsă în Lacul Babadag la 110 km, după ce a părăsit limita munților lîngă comuna Horia, iar lacul, la rîndul său, își trimite apele în Lacul Razim (Razelm) prin canalul Enisala. Taița își are izvoarele în Dealul Cor-

netului (294 m), ce aparține de Dealurile Niculițelului, se unește cu apele Pîriului Curături în amonte de satul Nifon și separă cele două unități geografice menționate mai sus păstrînd pînă la Horia, la limita munților, direcția sud, sud-est. Pînă la ieșirea din munți străbate 23 km și culege apele de pe o suprafață de 178 km². Pe stînga primește doar doi afluenți mai mari — Pîrlita și Islam. De pe versanții estici ai culmii principale a Munților Măcin, o serie de văi cu caracter torențial, dispuse sub formă de evantai, culeg apele pluviale în trei sectoare distincte, așezate aproape simetric între localitățile Nifon și Hamcearca, Hamcearca și Balabancea, Balabancea și Horia. De menționat, în primul sector, Valea Purcăreți și Valea Vinului, iar în al treilea sector — Valea Crapcea. La 2 km nord-vest de Horia, un baraj din pămînt în lungime de 150 m oprește apele Taiței într-un lac de acumulare (Lacul Horia) cu adîncimea maximă, la baraj, de 6 m.

Curături, micul afluent al Taiței, își are obîrșiile sub zona înaltă a munților între vîrfurile Ioaneșul și Moroianu. Are lungimea de 5 km și culege apele dintr-un bazin hidrografic de 34 km².

La limita de sud a munților, mărginind Depresiunea Mircea Vodă de Podișul Atmagea, se desfășoară Valea **Iaila** sau **Mircea Vodă**, care nu este un curs de apă permanent. Valea își are obîrșiile în zona satului General Praporgescu și, după ce culege apele pluviale într-o albie orientată est-vest, le deversează în Lacul Cerna sau Traian.

Cerna, mic pîriu culegîndu-și apele din zona de sud-vest a munților prin intermediul unor văi torențiale (Martina, La Izvoare, Drumul Adînc, Bordeiul Bratu, Cu Frăsiniș) și ducîndu-le prin Depresiunea Cerna pînă în Lacul Cerna sau Traian. Debitul său este redus.

Din zona centrală a munților, pe latura de est, apele sînt culese de o serie de văi torențiale, fără debit permanent, adunate în Depresiunea Greci și transportate spre Brațul Măcin, pe la sud de localitatea Greci, de un pîriu foarte mic. Se menționează: Valea Adîncă, la vest de Vîrful Almanlia, Valea Plopilor, cu direcția nord-vest. Între Culmea Pricopanului și zona centrală, înaltă, a munților se găsesc alte cîteva văi fără debit permanent, ce converg spre Depresiunea Greci: Valea Pricopanului (Recea) cu Valea Căutici, Valea Morsu cu izvoarele captate în șaua Țuțuiatului, Valea Caraba cu obîrșia sub muchia Ghinaltu, Valea Racova, Valea Ditcova.

Jijila culege apele de pe versanții de la nord și nord-est ale Culmii Pricopanului, ca și de pe versantul de sud-vest al culmii principale, în depresiunea cu același nume. Bazinul său hidrografic este limitat de Culmea Pricopanului, muchia de legătură a acesteia cu creasta principală și partea de nord-vest a crestei principale însumînd 33 km². Cursul de apă are lungimea de 11 km, trece pe la sud de localitatea Jijila și se varsă în Lacul Jijila.

Pe latura de nord-est a munților, o serie de văi fără debit permanent adună apele pluviale și le transportă în gîrlele dinspre Dunăre și bălțile sale, subtraversînd DN 22. Tot în această zonă, la sud-vest de comuna Luncavița, trei văi își unesc puținele ape pe care le poartă (Valea Puțu Popii, Valea Moacii și Valea Stupinei) și le adaugă, în interiorul localității, celor aduse de Pîrîul Luncavița.

Luncavița, numit în cursul superior Cetățuia, are lungimea de 8 km și suprafața bazinului hidrografic de 56 km². Culege apele atît din Munții Măcin — zona vîrfurilor Chietrosu, Căpușa, Țuțuiatul și Ioanețul (prin Valea Fagilor) —, cît și din

Dealurile Niculițelului (prin Valea Glonțului). După unirea acestor două văi, în albia astfel creată, numită aici Cetățuia, sînt amenajate două mici iazuri. Pîrîul Luncavița își poartă puținele ape de la sud la nord prin Depresiunea Luncavița, prin comuna Luncavița, fiind tributar Gîrlei Ciulinețu. În albia sa, înainte de a intra în localitate, este amenajat un mic lac de acumulare pentru irigații.

VEGETAȚIA ȘI SOLURILE

Vegetația forestieră bogată ce se întîlnește în Munții Măcin a fost încadrată de specialiști în etajul pădurilor mezofile sau, mai exact, în subzona gorunului, în care predomină gorunul *(Quercus petraea* Liebl), goruniță (*Q. dalechampii* Ten) și gorunul ardelean (*Q. polycarpa* Schur). Aceste specii de gorun se găsesc, de multe ori, în amestec cu mojdrean *(Fraxinus ornus)* și cărpiniță *(Carpinus orientalis)*, iar frecvent este asociat și stejarul brumăriu *(Quercus pedunculiflora)*.

Prin modificări antropice, unele păduri s-au schimbat în teișuri *(Tilia corodata, T. tomentosa)* sau cărpinete *(Carpinus betulus, Fraxinus excelsior)*, iar în locuri mai uscate — cărpiniță și mojdrean. La aceste specii de zone mai uscate se adaugă arțarul tătăresc *(Acer tataricum)*, scorușul *(Sorbus torminalis* și *S. domestica)*.

În componența arboretelor întîlnite în prezent în munți intră gorunul, stejarul pufos *(Quercus pubescens)*, carpenul *(Carpinus betulus)*, teiul argintiu, ulmul *(Ulmus minor)*, mojdreanul și, izolat, paltinul de cîmp *(Acer platanoides)*, arțarul, jugastrul *(Acer campestre)* și părul pădureț *(Pirus piraster)*.

În condițiile aride ale Dobrogei de nord, ale Munților Măcin, pădurea are și funcția de conservare biologică. Vegetația conține și specii deosebite, ce se vor menționa mai departe. Este demn de amintit arboretul Pădurea Valea Fagilor, declarat rezervație naturală botanică (vezi p. 67), situat la 100 m altitudine.

Subarboretul (arbuștii) este reprezentat în Munții Măcin prin porumbar *(Prunus spinoza)*, păducel *(Crataegus monogyna)*, scumpie *(Cotinus coggygria)*, soc *(Sambucus nigra)*, măceș *(Rosa canina)*, corn *(Cornus mas)*, lemn cîinesc *(Ligustrum vulgare)* ș.a.

Plantele ierboase întîlnite frecvent sînt: rogozpăros *(Carex pilosa)*, vinariță *(Asperula odorata)*, mărgică *(Melica uniflora)* ș.a.

Pe crestele stîncoase și pe versanții cu grohotișuri expuse soarelui, în pădurile de silvostepă cu goluri de pășuni și fînețe stepice se pot întîlni plante rare comune cu cele din Crimeea sau din stepele rusești, aflate la limita de sud a ariei lor de răspîndire, din Peninsula Balcanică sau zona mediteraneană (la limita de nord a ariei lor de răspîndire).

Pe culmile stîncoase și aride ale munților se vor întîlni specii rare de origine asiatică sau mediteraneană ca, de exemplu, cununița *(Coronilla scorpioides)*, o plantă cu frunze mari și flori galbene numită mărar de stepă *(Cachrys alpina)*, sclipeții asiatici *(Potentilla bifurca)* și milițeaua sudică *(Silene compacta)*. Printre crăpături în stîncă se poate identifica clopoțelul munților dobrogeni *(Campanula romanica)*, descoperit în a doua decadă a secolului nostru de savantul Traian Săvulescu. Este o plantă endemică, cu cîteva flori de forma unui clopoțel îngust, avînd culoarea de un violet palid și la baza tulpinei frunze rotunjoare.

În perimetrul Munților Măcin se întîlnesc cîțiva copaci mediteraneeni, care nu se mai găsesc în alt loc în țară, ca, de exemplu, păliurul *(Paliurus spinacristi)*, cu aripa fructului ca un bor de pălărie, și jujubul sau cornul turcesc *(Zizyphus jujuba)*, cu un fruct cărnos comestibil. În pădurile de carpen și stejar pufos vom întîlni: ghiocelul grecesc *(Galanthus graecus)*, ghiocelul cu frunze îndoite *(G. plicatus)*, stînjenelul balcanic *(Iris sintenisii)* și brîndușa aurie *(Crocus chrysanthus)*, originară din Asia Mică. Tot în păduri vom întîlni talpa-leului *(Leontice odessana)*, provenită din Crimeea, rudă cu drăcila de pe la noi, plantă cu cîteva flori galbene cu șase petale și frunze.

În împrejurimile localității Greci se dezvoltă o specie de osu-iepurelui *(Ononis columnae)*, cu flori păroase galbene de tipul salcîmului, originară tot din Crimeea.

Fondul forestier care acoperă Munții Măcin și împrejurimile este administrat de două ocoale silvice, Măcin, cu 11 600 ha, și Cerna, cu 12 600 ha. Din pădurile acestor ocoale silvice din nordul Dobrogei se recoltează mari cantități de floare de tei pentru industria farmaceutică.

În aria Munților Măcin s-a întîlnit cîndva toponimul *cărbunăria* (în documente cartografice vechi), ceea ce atestă faptul că în aceste locuri se făceau cărbuni de lemn.

Se constată un proces intens de stepizare, în special în zonele de vest, de nord-vest și de nord (dar și la sud) și, în consecință, vegetația arborescentă de pădure se evidențiază în zonele mai înalte și nu pe Culmea Pricopanului. Se duce o muncă intensă de împădurire, în plantații noi și pentru completări de goluri, cu stejar, frasin, paltin, tei, plop și salcie.

În Munții Măcin se întîlnesc mai multe tipuri de sol, structura pedogeografică fiind variată: la

est de culmea principală a munților ce trece prin vîrfurile Căpușa, Țuțuiatul și Moroianu se întîlnesc solurile brune podzolite; la vest de această culme, există litosoluri și cernoziomuri levigate podzolite și soluri silvestre cenușii închise, iar la bază, în zona de contact cu lunca Dunării, aluviuni și lăcovișți; la nord sînt soluri castanii, pe versanții scăzuți ca altitudine spre lunca din nord a Dunării — cernoziomuri levigate, castanii și carbonatice, precum și solurile bălane. Acestea din urmă sînt și cele mai fertile. Evoluția îndelungată a solurilor este atestată prin profiluri clare.

FAUNA

În Munții Măcin se întîlnesc diferite genuri și specii de viețuitoare, specifice atît zonelor aride, cu stîncării, cît și celor acoperite de păduri de altitudine mai mică. Uneori, răspîndirea faunei din această zonă este influențată direct de condițiile de vegetație, pădurea oferind condiții bune și sigure de adăpost, viață și reproducere. Fauna de pădure sau de stîncării din acești munți este constituită din mamifere, păsări, reptile și insecte, unele fiind proprii zonei, iar altele aclimatizate în mod natural.

Mamiferele sînt reprezentate prin căprioară *(Capreolus capreolus)*, zveltă și cu colorație diferită vara și iarna, care beneficiază de măsuri speciale de ocrotire, avînd un areal izolat față de restul țării, unde are o răspîndire foarte largă; mistrețul *(Sus scrofa)*, animal de noapte, puternic, ce poate atinge 350 kg; lup *(Canis lupus)*, care constituie un element regulator important al echilibrului ecologic, fapt puțin cunoscut de om, care este singurul său dușman; vulpe *(Vulpes vulpes)*; iepure *(Lepus europaeus)*, cel mai mare ro-

zător din țară; veveriță *(Sciurus vulgaris)*, dihor *(Putorius putorius)*, animal activ noaptea și care evită pădurea; arici *(Erinaceus europaeus romanicus)*; pîrș *(Glis glis)*; șoarece de pădure *(Sylvaemus sylvaticus)* și de cîmp *(Microtus arvalis)*, cele mai comune mamifere din Europa. În păduri se întîlnește, uneori, pisica sălbatică *(Felis silvestris)*. În afară de mamiferele comune menționate, în zona Munților Măcin vom mai putea întîlni dihorul de stepă *(Putorius putorius eversmanii)*, dihorul pestriț *(Vormela peregusna)*, grivanul *(Mesocricetus newtoni)* și jderul de piatră *(Martes foina)*, care își face cuibul în crăpături din stîncă, în cariere părăsite, animale prezente în țară doar în stepa dobrogeană. Dihorul de stepă este ocrotit de lege.

Mamiferele de importanță cinegetică în arealul pădurilor sînt căprioara, mistrețul și iepurele, iar în arealul stîncos și arid de tipul stepei, iepurele și uneori căprioara, pe lîngă culturi și la marginea pădurilor cu lăstăriș.

În pădurea din Podișul Babadag, limitrof Munților Măcin, a fost aclimatizat cerbul lopătar *(Dama dama)* care, extinzîndu-și aria de viețuire, ar putea fi întîlnit și în pădurile din sudul munților, unde are condiții excelente de dezvoltare.

Păsările sînt reprezentate prin: potîrniche *(Perdix perdix)*, foarte prolifică, cu valoare cinegetică, dar ocrotită de lege, șoim dunărean *(Falco cherrug)*, turturică *(Streptopelia turtur)* și sitar *(Scolopax rusticola)*, ambele oaspeți de vară căutați de vînători, becațină *(Capella gallinago)*, de asemenea o pasăre ce trece doar prin țara noastră, guguștiuc *(Streptopelia decaocto)*, rîndunică *(Hirundo rustica)*, oaspete de vară ce migrează toamna spre ecuator. În Munții Măcin, dar și în împrejurimi, se întîlnesc și păsări specifice zonei, ocrotite de lege, ca: ciocănitoarea dobrogeană

(Dendrocoppos leucotos lilfordi), vulturul-pleșuv sur sau vultanul *(Gyps fulvus)*, inițial pasăre de munte, care își face cuibul în zone stîncoase și pe copaci, și vulturul negru sau cafeniu *(Aegypius monachus)*.

Reptilele sînt reprezentate prin gușterul vărgat *(Lacerta viridis)*, cea mai mare șopîrlă de la noi, șopîrla dobrogeană sau de stepă *(Lacerta taurica)*, răspîndită și în Banat și sudul Olteniei, vipera cu corn dobrogeană *(Vipera ammodytes montandoni)* ce trăiește pe coaste stîncoase cu vegetație, balaurul *(Elaphe quatorlineata sauromates)*, șarpe ocrotit de lege (vezi p. 70), și broasca țestoasă dobrogeană *(Testudo graeca ibera)*, de asemenea ocrotită de lege și declarată monument al naturii (vezi p. 70).

Turism în Munții Măcin

POTENȚIAL TURISTIC

Elementele care exprimă potențialul turistic al Munților Măcin pot constitui factorii determinanți pentru dezvoltarea drumeției în cadrul acestei frumoase zone a țării. Obiectivele turistice, ușor accesibile de pe traseele de picior marcate sau nemarcate, de pe șoselele modernizate sau de pe alte drumuri, sînt formate din elemente ale potențialului turistic natural (peisaj geografic, rezervații naturale, monumente ale naturii), precum și de elemente ale potențialului turistic antropic (monumente istorice și de arhitectură, obiective culturale și de artă populară).

În Munții Măcin sînt demne de luat în considerație singularitatea reliefului de tip „Inselberg", vechimea și modul în care apare morfologia de amănunt. Această zonă montană se înfățișează ca o carte deschisă de geologie, ca un laborator *sui generis* de geomorfologie. Valoarea lor peisagistică este deosebită.

a) **Potențialul turistic natural** este reprezentat prin următoarele obiective:

Vîrful Țuțuiatul (467 m)	traseele 2 și 6
Vîrful Căpușa (433 m) și zona învecinată	traseele 1 și 4
Vîrful Moroianu (434 m)	traseul 2
Vîrful Priopcea (410 m)	traseul 7

Vîrful Sulucu Mare (370 m) și Culmea Pricopanului spre nord-vest — traseele 4 și 5

Punctul fosilifer Dealul Bujoarele (rezervație naturală geologică) — traseul 7

Pădurea Valea Fagilor (rezervație naturală botanică) — traseul 7

Lacul Sărat — traseele 5 și 7

Popina Blasova (rezervație naturală) — în Balta Brăilei

Broasca țestoasă dobrogeană (monument al naturii) — traseele 1, 2, 4, 5 și 6

b) **Potențialul turistic antropic** este reprezentat prin următoarele obiective:

Castrul roman Arrubium de lîngă Măcin (secolul I e.n.) — traseele 4 și 7

Cetățile romane de la Troesmis, lîngă Turcoaia (secolele III—IV e.n.) — din traseul 7

Cetatea romano-bizantină Dinogeția de lîngă Garvăn (secolul IV) — din traseul 7

Hanul Vechi și geamia din Măcin (secolul XVIII) — traseele 4 și 7

Casa memorială „Panait Cerna" (din localitatea Cerna) — traseele 2 și 7

Casele cu arhitectură specific românească (la Luncavița, Văcăreni, Garvăn și Jijila) — traseul 7

La acestea se adaugă cele cîteva dotări turistice existente (hoteluri, popasuri).

Pînă la elaborarea acestei lucrări n-au existat marcaje în Munții Măcin.

Drumeția montană s-a practicat destul de puțin în zonă și, din această cauză, dotările turistice lipsesc pe munte, cele care există (puține) au fost realizate în orașul Măcin sau pe șoseaua prin-

cipală de la poalele munților. Credem că, din punct de vedere turistic, Munții Măcin, vor putea constitui în viitor o zonă apreciată de drumeții care doresc o odihnă activă.

Frămîntata culme a Pricopanului este descrisă în cuvinte minunate de I. Conea, în Buletinul Societății Române de Geografie (tom XLVI, 1927), astfel: „Închipuiți-vă un deal înalt și sălbatic, cu numeroși colți, sbîrliți ca niște peri pe el; închipuiți-vi-l zguduit de un cutremur de pămînt care l-ar crăpa ca pe o clădire în toate direcțiile și l-ar sparge într-un haos de blocuri de mărimea unei colibe și dispuse după capriciile celei mai recalcitrante anarhii arhitectonice și vă veți fi apropiat, astfel, de maiestatea sălbatică a Pricopanului. I-am putea spune: muntele de megamonoliți al Dobrogei. Dar nu numai atît. Pe alocuri, hazardul a dispus în așa fel blocurile încît toată seria monumentelor megalitice pre și protoistorice din apusul Europei este reprezentată aci . . ."

În orașul Măcin există un hotel modern (vezi p. 52), iar pe șoseaua modernizată DN 22 D două popasuri turistice care au posibilități de cazare în căsuțe (vezi p. 52); popasul turistic Culmea Pricopanului, lîngă Lacul Sărat, la cca 5 km de Măcin, și popasul turistic Căprioara, în apropierea Pasului Carapelit sau Iaila, la cca 35 km sud-est de Măcin. În 1985 a fost construit un nou popas turistic pe Valea Luncavița (Cetățuia) în locul numit „La Scapeți" (vezi p. 53). În anul 1986 încă nu era complet terminat și nu funcționa.

În afara limitei Munților Măcin, pe Dealurile Niculițelului, la cca 9 km de satul Nifon urmînd drumul nemodernizat DC 48, vom întîlni monumentul de arhitectură Coçoș (vezi p. 66), așezat la poalele Dealului Cocoșului, într-un cadru natural deosebit de pitoresc. La încă 7 km spre est,

de această dată pe șosea asfaltată, se situează localitatea Niculițel, în care vom putea vizita alte monumente istorice.

CĂI DE ACCES

Șoselele modernizate care înconjură pe toate laturile Munții Măcin asigură accesul din toate direcțiile, din toate localitățile situate la poalele lor și din alte puncte de pornire în drumeție. În unele zone, drumuri locale sau drumuri forestiere pătrund sau traversează masivul muntos. Căile ferate lipsesc în această parte a Dobrogei.

De pe Dunăre se poate ajunge în localitățile de acces de la poalele Munților Măcin prin portul Brăila, peste fluviu, la localitatea Smîrdan, situată la 13 km de orașul Măcin. Din portul Galați, traversarea se face la comuna 23 August, așezată la 13 km de satul Garvăn. Din portul Isaccea sînt 16 km pînă la comuna Luncavița.

Drumuri auto. DN 22 (Smîrdan — Măcin — Isaccea — Tulcea) facilitează accesul la limitele de nord-vest și de nord ale munților prin localitățile Măcin, Jijila, Garvăn și Luncavița, atît spre Culmea Pricopanului, cît și spre cea a Măcinului. Drumul este în totalitate asfaltat și intens circulat de mijloace auto (inclusiv curse I.T.A. de călători) făcînd legătura între Brăila și nordul Dobrogei. Între orașul Măcin și localitatea Jijila, drumul trece prin Pasul Sărărica (80 m) și, apoi, înainte de satul Garvăn, prin Pasul Garvăn (58 m).

Din orașul Măcin se formează DN 22 D (Măcin — Slava Rusă), unde se întîlnește cu DN 22, asigurînd accesul pe laturile de vest și de sud ale munților prin localitățile Măcin, Greci (prin intermediul drumului local asfaltat DC 51), Cerna;

Mircea Vodă și Horia. Și acest drum național est asfaltat și circulat de mijloace auto (inclusiv curs I.T.A. de călători) trecînd pe lîngă două baze d cazare: popasul turistic Culmea Pricopanului (l 5 km sud-est de orașul Măcin) și popasul turisti Căprioara (la 4 km vest de comuna Horia). Îna inte de a ajunge în localitatea Cerna trece prin Pasul Priopcea (152 m) dintre Vîrful Priopcea și dealurile Bujoarelor, iar între localitățile Mircea Vodă și Horia traversează Pasul Carapelit sau Iaila (192 m), care face legătura între Munții Măcin și Podișul Atmagea (Podișul Babadagului).

Pe latura de est a Munților Măcin, accesul este asigurat de DJ 222 A, aproape în totalitate asfaltat (doar 11 km sînt neasfaltați), care traversează așezările Horia, Balabancea, Hamcearca, Nifon și Luncavița. Această cale de acces trece prin pasul Teilor (187 m), care leagă Munții Măcin cu Dealurile Niculițelului, între localitățile Nifon și Luncavița. La cca 1 km nord de satul Nifon se formează DC 48, nemodernizat, care face legătura cu monumentul de arhitectură de la Cocoș, important obiectiv turistic situat la baza Dealurilor Niculițelului.

Drumuri locale sau forestiere. Un drum local face legătura între comunele Greci și Jijila, la est de Culmea Pricopanului, traversînd culmea de legătură dintre aceasta din urmă și culmea principală a Munților Măcin la cota 258, în zona numită Dealul Îmbulzita. Comuna Greci este legată și de comuna Luncavița printr-un drum local ce urmărește liziera de vest a pădurii de pe culmea principală a Măcinului și, apoi, traversînd această culme la nord de Vîrful Căpușa. De asemenea, există un drum local de exploatare pe Culmea Măcin și un altul care face legătura, peste munte, la sud de Vîrful Țuțuiatul, cu satul Nifon urmînd Valea Curături.

Drumul local dintre comuna Cerna și satul Balabancea traversează Culmea Măcinului spre extremitatea sa sudică.

Aceste drumuri locale pot fi folosite pentru a pătrunde spre zona munților cu înălțimi mai mari, facilitînd practicarea drumeției.

De la autogara din Măcin există curse I.T.A. de călători către toate așezările din jurul munților, menționate pe hartă, cu excepția localităților Balabancea, Hamcearca și Nifon. Spre acestea din urmă există curse din Tulcea.

LOCALITĂȚI ȘI PUNCTE DE PORNIRE ÎN DRUMEȚIE

În afara comunelor Greci și Turcoaia, prima situîndu-se chiar sub munte, iar a doua pe malul Brațului Măcin, toate localitățile de pornire pe traseele turistice marcate și nemarcate sînt așezate pe căile de acces menționate anterior.

Măcin (altitudinea medie 40 m). Localitate cu peste 11 000 locuitori, situată pe malul drept al Brațului Măcin la limita nordică a fostei Bălți a Brăilei, este al doilea oraș din județul Tulcea ca număr de locuitori și ca importanță economică. La nord și nord-vest este străjuit de ultimele prelungiri ale Culmii Pricopanului (Dealul Orliga — 116 m), iar la nord-est și est de înălțimile nu prea mari (dacă avem însă în vedere altitudinea redusă a orașului diferențele de nivel sînt semnificative) ale Culmii Pricopanului (vîrfurile Cheia — 260 m, Vraju — 335 m, Sulucu Mare — 370 m).

De la Brăila, trecînd peste Dunăre la Smîrdan, unde se găsește un mic hotel și un monument istoric (vezi p. 66), apoi mergînd pe DN 22, vom parcurge 13 km pînă în orașul Măcin, urmînd malul drept al Brațului Măcin (Dunărea Veche).

La intrarea în oraș ne întîmpină o stație PECO și, nu prea departe de ea, aproape de centru, autogara, din care pornesc curse de călători către aproape toate localitățile din jurul Munților Măcin, dar și mai departe (la Tulcea, Constanța ș.a.).

Orașul este cunoscut de mult timp, încă de la începutul erei noastre. *Castrul roman Arrubium* (vezi p. 56), ale cărui ruine se mai pot vedea și azi în apropierea orașului, a reprezentat un punct important la granița imperiului în timpul ocupației romano-bizantine a Dobrogei. La 5 km est de Măcin, în locul numit Izvoare, s-au descoperit olane de la un apeduct roman. După trecerea popoarelor migratoare și ocuparea Dobrogei de către otomani, așezarea și-a păstrat importanța militară și economică. Orașul a redevenit teritoriu românesc după Războiul de Independență din 1877—1878.

În prezent, orașul Măcin, port la brațul Măcin, este în curs de dezvoltare prin lucrările de modernizare începute în zona centrală și prin accentuarea funcției sale industriale. Peste două treimi din cei aproape 40 km de străzi sînt modernizate, în mare parte, cu piatră (pavele) obținută din carierele de granit din împrejurimi. În oraș își au sediul o întreprindere piscicolă, un ocol silvic care administrează un fond forestier apreciabil — 11 600 ha — și cîteva întreprinderi industriale de interes local sau județean.

În afară de ruinele castrului roman menționat, în Măcin există încă două obiective turistice, *Hanul vechi*, monument arhitectonic edificat acum 400—500 de ani, și *geamia*, construită în secolul al XVIII-lea (vezi p. 64). Ambele monumente sînt situate în centrul orașului, nu departe de un modern hotel dat în folosință în anul 1978 (vezi p. 52). Din Măcin începe traseul turistic 4, peste Culmea Pricopanului la culmea principală a mun-

ților, pe sub Vîrful Sulucu Mare (370 m), la vîrfurile Căpușa și Țuțuiatul.

În apropierea orașului, la 5 km sud-est, se găsește Lacul Sărat, frumos loc de agrement (canotaj și pescuit), și, alături, popasul turistic Culmea Pricopanului (vezi p. 52). De la popas începe traseul turistic 5 spre Vîrful Sulucu Mare.

În orașul Măcin funcționează un birou de turism.

Între Măcin și comuna Smîrdan, spre est, se găsește locul numit Piatra Fetei, despre care există o legendă legată de *Popina Blasova*, monument al naturii din Balta Brăilei (vezi p. 71), aflat vizavi de comuna Turcoaia. Legenda vorbește de un tînăr uriaș din Brăila care, refuzat în propunerea de căsătorie de o fată din Igliția (acum localitatea Turcoaia), înfuriat, a rupt o stîncă din Dealul Orliga de lîngă Măcin și a aruncat-o spre uriașii din Igliția; stînca a căzut în Balta Brăilei formînd ceea ce numim în prezent popina sau stînca Blasova. Fata a răspuns rupînd și ea o stîncă din înălțimea Iacobdeal, pe care a aruncat-o spre flăcău; stînca a căzut între Măcin și așezarea Smîrdan în locul numit acum Piatra Fetei.

În Măcin s-a născut geologul Gheorghe Munteanu Murgoci (1872—1925), membru corespondent al Academiei Române, care a elaborat prima hartă a tipurilor de sol din România. Dintre lucrările sale cu privire la nordul Dobrogei pot fi menționate: *Cuarțitele din nordul Dobrogei*, *Cercetări geologice în Dobrogea nordică cu privire specială la rocile paleozoice și eruptive*, *Studii de geografie fizică în Dobrogea de nord*, *Etnografia județului Tulcea*. A fost membru al Academiei Internaționale de Pedologie cu sediul la Roma.

Popasul turistic Culmea Pricopanului. Este situat pe DN 22 D, lîngă Lacul Sărat (vezi p. 52), la 5 km sud-est de orașul Măcin. De la popas

pornește traseul turistic 5 la Vîrful Sulucu Mare, marcat cu cruce roșie.

Greci. Comună situată la altitudinea medie de 35 m în Depresiunea Greci, pe drumul comunal modernizat 51, derivat din DN 22 D (la 3 km de acesta). Din harta întocmită în perioada 1828—1832 (publicată în 1835) rezultă că satul Greci avea în acea vreme doar 140 gospodării. Locuitorii satului se ocupă cu agricultura, terenurile învecinate fiind irigate cu apă din Dunăre (Brațul Borcea), dar mulți localnici practică o meserie ce s-a transmis din generație în generație — prelucrarea granitului extras din carierele din apropiere. Acest material dur are în prezent o foarte largă utilizare atît la construcțiile din țară (pilele podului care se construiește la Cernavodă, metroul din București, valțuri pentru fabricile de hîrtie sau de sticlă, pavaje), cît și la cele din alte țări (stadionul olimpic din München, pavaje în Franța, Turcia, R. F. Germania). Chiar pe la începutul secolului al XIX-lea granitul din Munții Măcin era folosit în țări străine (Turcia, Franța) pentru pavarea străzilor. O dată cu începerea exploatării granitului în zonă, la Greci au fost aduși meșteri pietrari din Italia și Grecia, urmașii acestora rămînînd pe aceste meleaguri pînă în zilele noastre. În sat trăiește artistul popular Gheorghe Băluță, cunoscut cîntăreț din cimpoi.

Drumuri locale, folosite în mod curent de cei din partea locului, fac legătura, peste munte, cu localitățile Jijila, Luncavița și Nifon. De la liziera de nord a satului, în apropierea terenului unde se prelucrează granitul, pornește marcajul traseelor turistice 2 și 6 spre creasta principală a Munților Măcin, la Vîrful Țuțuiatul (467 m), cel mai înalt din acești munți, și se încheie traseul turistic 1 din partea de sud a crestei principale.

Cursele de autobuze asigură legătura cu orașul Măcin, situat la 13 km nord-vest pe DN 22 D.

Turcoaia. Comună așezată pe malul drept, înalt, al Brațului Măcin (Dunărea Veche), la altitudinea medie de 40 m, în partea de vest a impunătorului Iacobdeal (cu înălțimea maximă de 341 m). Acest vîrf este ultima extremitate a Munților Măcin spre vest, continuare a culmii formate de vîrfurile Megina, Priopcea, Bujorul Românesc. Sătenii se ocupă cu agricultura, piscicultura și cu exploatarea materialelor de construcții din marea carieră de granit deschisă pe Iacobdeal. Spațiul ce există între comună și Brațul Măcin, cuprinzînd și ghiolul, a fost transformat într-o modernă crescătorie piscicolă.

Un drum comunal asfaltat (DC 50) se formează din DN 22 D, la aproximativ 14 km sud-est de orașul Măcin, și ne poartă, cale de numai 5 km, pînă în centrul comunei. Spre sud, același drum, dar nemodernizat, urmărește brațul Măcin spre satul Peceneaga.

Din Turcoaia se poate face o ascensiune pe Iacobdeal, evitînd cariera de granit; avem de urcat o diferență de nivel de 300 m, dar priveliștea ce ni se oferă, într-un tur complet de orizont, ne răsplătește efortul. Avem vizibilitate spre Balta Brăilei și Culmea Pricopanului. Întreaga porțiune înaltă a Culmii Măcinului este obturată doar de Virful Priopcea (410 m), spre est. Trebuie reținut că în apropiere de Turcoaia se găsesc patru obiective turistice importante: la cca 3 km spre nord de localitate, pe șosea și apoi pe un drum local — *ruinele cetăților romane de la Troesmis* (vezi p. 57); la cca 3 km spre est — *punctul fosilifer Dealul Bujoarele*, rezervație naturală geologică, monument al naturii (vezi p. 69); în Balta Brăilei (în prezent desecată și cedată agriculturii), la cca 3 km spre nord-vest — *Popina Blasova*, mo-

nument al naturii (vezi p. 71), și, tot în baltă, dar spre vest — *lacul de meandru părăsit, numit Dunărea Veche sau Lacul Blasova*, pe care este amenajat un punct nautic.

Pasul Priopcea. Situat pe culmea Megina — Priopcea — Iacobdeal, derivată spre vest din creasta principală a Munților Măcin, pasul are altitudinea de 152 m, între Vîrful Priopcea (410 m), la nord-est, și Dealurile Bujoarelor (cca 200 m), la sud-vest. Reprezintă locul de trecere al șoselei naționale de la Măcin la comunele Cerna și Horia (DN 22 D). Din acest pas există posibilități de acces, pe poteci locale nemarcate, spre est, peste vîrfurile Priopcea și Megina, spre creasta principală a Munților Măcin (la traseul turistic 2) și spre vest la rezervația naturală geologică (monument al naturii) *punctul fosilifer Dealul Bujoarele* (vezi p. 69).

Cerna. Comună situată pe valea cu același nume și pe DN 22 D, la altitudinea medie de 55 m, în Depresiunea Cernei. Are în subordine satul Mircea Vodă, situat la 7 km spre sud-est pe aceeași șosea. Din centrul localității se formează DJ 222 B spre comuna Traian și localitățile din sud-vest. Satul a luat ființă pe locul unei vechi așezări de păstori fondată de meglenoromâni. Pe la anul 1830, satul avea doar 85 gospodării, după cum se poate constata de pe harta tipărită în anul 1835. În localitate funcționează o stațiune de mecanizarea agriculturii, un centru de vinificație și o secție de exploatarea lemnului.

În comuna Cerna s-a născut poetul Panait Cerna, din creația căruia citățm frumoasele versuri din poezia *Poporul* (1909):

„Mîndre-s plaiurile tale, țară mîndră între toate!
Și frumos se-ndoale cerul peste văi și peste sate;
. . . . . .
Și flăcăii tăi sînt harnici, holdele îți sînt bogate,
Și copilele-ți dulcoase parcă sînt domnițe toate..."

Iată și cîteva versuri din poezia *Nocturnă*, publicată în octombrie 1910:

„Pe plaiuri, sus, un bucium moare
Și focurile-s tot mai rare.
Departe-n văi adînci, prin pietre,
Izvorul glăsuiește-abia...
Dorm toți în jurul stinsei vetre —
Adormi și tu, iubirea mea!"

În prezent, în casa natală a poetului funcționează un *muzeu memorial* (vezi p. 65). În comună își desfășoară activitatea o formație de cavale și țibulci.

În localitate se încheie traseul turistic 2.

De aici, pe poteci nemarcate, se poate ajunge în extremitatea de sud a Munților Măcin. Un drum local face legătura cu satul Balabancea, situat la rama estică a munților. Din centrul comunei pornește în lungul Văii Cerna, spre sud-vest, DJ 222 B către localitatea Traian. Unul dintre ocoalele silvice ce administrează fondul forestier al județului Tulcea și unul dintre cele două ocoale silvice care gospodăresc pădurile din Munții Măcin este Ocolul silvic Cerna. Sediul Ocolului silvic este situat la ieșirea din comună, spre localitatea Horia.

Mircea Vodă. Mic sat intrînd în componența comunei Cerna, situat la altitudinea medie de

130 m pe DN 22 D, la 7 km de Cerna. Este așezat la limita de sud a Munților Măcin, unde altitudinile au scăzut către 200 m și potecile locale (nemarcate) facilitează accesul ușor spre zona înaltă. În sat se sfîrșește traseul turistic 3 marcat cu bandă roșie.

Pasul Carapelit (Iaila). Se găsește la altitudinea modestă de 192 m, pe limita de sud a Munților Măcin, pe care îi desparte de Podișul Atmagea. Pasul este traversat de DN 22 D, cea mai importantă cale rutieră de legătură dintre Moldova și litoralul românesc. De aici, peste Dealul Carapelit, pe poteci locale nemarcate, se poate ajunge pe Vîrful Carapelit (250 m), ultimul vîrf mai important din partea de sud a munților, situat la mai puțin de 2 km lateral de cumpăna apelor, spre nord-est.

Popasul turistic Căprioara. Este amenajat la marginea șoselei DN 22 D în pădurea cu același nume, la numai 700 m de Pasul Carapelit și la 4 km vest de localitatea Horia (vezi p. 52).

Horia. Comună situată la 60 m altitudine, în Depresiunea Horia, la intersecția a trei importante drumuri — DN 22 D, DJ 227 și DJ 222 A —, centru cu tradiție pentru schimbul de produse între locuitorii satelor din împrejurimi. Localitatea este traversată de Rîul Taița, curs de apă care delimitează în amonte Munții Măcin de Dealurile Niculițelului pe o porțiune de peste 20 km. La cca 1 km în amonte, pe Rîul Taița, se întîlnește lacul antropic de baraj Horia.

Balabancea. Sat ce aparține de comuna Horia, așezat la altitudinea medie de 90 m în Depresiunea Taiței superioare, pe ambele maluri ale Rîului Taița. O înălțime a Munților Măcin, Vîrful Crapcea (343 m), situată lateral de creasta principală, îl străjuiește la nord-vest. Poteci nemarcate ne asigură pătrunderea spre creasta munți-

lor. Accesul în sat se realizează pe DJ 222 A, modernizat. Un drum local de 10 km, peste extremitatea sudică a munților, asigură spre vest legătura directă cu localitatea Cerna. Spre est, un drum de 4 km ne poartă spre satul Florești, situat pe Valea Coșlugea în zona Dealurilor Niculițelului. La Balabancea, într-o necropolă, s-a descoperit ceramică românească din secolele VII—IX.

Hamcearca. Comună de pe Valea Taiței, situată la altitudinea medie de 100 m, în Depresiunea Taiței superioare, la mai puțin de 2 km est de creasta principală a Munților Măcin. Localitatea cuprinde peste 200 gospodării așezate de o parte și de alta a șoselei județene 222 A. Accesul spre creastă este ușor, existînd însă și porțiuni mai abrupte, diferența de nivel fiind de peste 250 m. Potecile nu sînt marcate. Spre nord-est, la cîteva sute de metri, la poalele Dealurilor Niculițelului, se formează un mic sat ce ține de Hamcearca, localitatea Căprioara.

Nifon. Sat ce aparține de comuna Hamcearca, situat pe rîul Taița, mai mult pe malul drept, în Depresiunea Taiței superioare, la altitudinea medie de 130 m. Localitatea a luat ființă în anul 1853, cînd turcii au distrus satul Taița și locuitorii săi și-au ridicat noi gospodării pe vatra actuală. Satul prezintă interes din punct de vedere arheologic prin cele două monumente romane descoperite pe teritoriul său (vezi p. 64) și datorită „ruinelor romane" remarcate în 1850 de Ion Ionescu de la Brad în timpul unei călătorii prin zonă. Este principalul punct de pornire în drumeție de pe rama de est spre zona înaltă a Munților Măcin pe poteci și drumuri nemarcate. Din sat pornește traseul turistic 3, pe creastă, spre Mircea Vodă. La mai puțin de 1 km spre nord de ieșirea din sat, din DJ 222 A, care străbate localitatea în porțiunea sa estică, se formează

pitorescul drum de acces (DC 48) la monumentul de arhitectură Cocoș (vezi p. 66), nemodernizat.

Pasul Teilor. Este situat pe latura de nord-est a Munților Măcin și face legătura cu Dealurile Niculițelului. Prin pas, la altitudinea de 187 m, trece drumul județean 222 A, în această porțiune nemodernizat. Există poteci locale nemarcate de legătură cu creasta principală a munților pe sub Vîrful Chietrosu (315 m). Printre localnici, zona este cunoscută mai mult sub numele „La Patru Drumuri", decît Pasul Teilor. Aici este intersecția drumurilor către patru direcții: spre comuna Luncavița (nord), spre satul Nifon (sud), spre localitatea Greci (vest) și spre Dealurile Niculițelului (est). Locurile sînt deosebit de frumoase. La 2 km, pe drumul spre Luncavița, pe stînga în sensul de mers, se întinde rezervația naturală *Pădurea Valea Fagilor* (vezi p. 67).

Popasul turistic din Valea Luncaviței (Cetățuia). Este construit recent la marginea șoselei 222 A, în zona numită „La Scapeți" (vezi p. 53). Drumul asfaltat îl leagă de comuna Luncavița la nord (aproximativ 8 km). În anul 1986 încă nu era dat în exploatare și nu avea un nume.

Luncavița. Comună mare, situată la limita de nord-est a Munților Măcin, în depresiunea cu același nume, la mai puțin de 30 m altitudine medie, în vecinătatea bălților Dunării din nordul Dobrogei. Este o veche așezare românească, avînd case cu *arhitectură specifică* (vezi p. 65), din zona în care s-au descoperit vestigii ale culturii Gumelnița (vezi punctul „La Cetățuie" de la p. 64). Localitatea Luncavița este traversată de la vest la est de DN 22 (Brăila — Isaccea — Tulcea). Din centru începe DJ 222 A spre comuna Horia, drum ce mărginește Munții Măcin la nord-est și est. Demn de reținut este faptul că localitatea este alimentată cu apă adusă din munte, de la 5 km

sud, din locul numit „La Cetăţuie". Reproducem inscripţia de pe placa aşezată la sursa de apă din centrul comunei: *„Aducerea apei în comuna Luncaviţa Judeţul Tulcea lucrare obştiască săvîrşită în anul 1911 luna noiembrie"*. Lucrarea a necesitat refaceri doar în 1922 şi 1984. Cîndva aici a existat un important centru de olărit. Locuitorii satului se ocupă cu agricultura şi pescuitul.

Din Luncaviţa porneşte traseul turistic 1, care ne conduce, traversînd creasta principală a munţilor, pînă în comuna Greci. În apropiere, la cca 8 km pe drumul amintit, excursioniştii au la dispoziţie popasul turistic din Valea Luncaviţa (Cetăţuia) (vezi p. 53), iar la încă 2 km se situează *rezervaţia naturală botanică Pădurea Valea Fagilor* (vezi p. 67).

Văcăreni. Sat aşezat la altitudinea medie de numai 20 m pe DN 22, la limita de nord a ultimelor prelungiri ale Munţilor Măcin. Aparţine de comuna Jijila. La nord şi nord-estul localităţii se întind bălţile Dunării din nordul Dobrogei şi Lacul Crapina. Din micul Vîrf Văcăreni (168 m) se continuă spre sud-est creasta domoală şi neîmpădurită a munţilor. Pe o lungime de peste 7 km, culmile cu greu depăşesc altitudinea de 100 m. Culturile şi livezile au ajuns pînă în „creasta munţilor". Vestigii ale culturii Gumelniţa au fost descoperite şi în apropierea localităţii. Multe case au o *arhitectură specifică* (vezi p. 65). Aşezarea, tipic românească, este foarte veche. Aici a fost descoperit un tezaur monetar ce conţine în cea mai mare parte ducaţi emişi în timpul lui Mircea cel Bătrîn. Se presupune că tezaurul a fost îngropat aici în anul 1396, după lupta de la Nicopole, la care, după cum se cunoaşte, alături de cruciaţi, a participat şi Mircea cel Bătrîn, domnul Ţării Româneşti.

Garvăn. Sat ce aparține de comuna Jijila, situat la altitudinea medie de 30 m, la limita de nord a Munților Măcin. Urme ale culturii Gumelnița (resturi de vase) sînt prezente și aici. Șoseaua DN 22 dintre Măcin și Tulcea trece prin sat și, tot de aici, se ramifică șoseaua spre comuna 23 August și orașul Galați. Pe această șosea, la 5 km de sat, pe Popina Bisericuța, se găsesc ruinele *cetății romano-bizantine Dinogeția* și ale unei *așezări feudale timpurii* (vezi p. 61). Înainte de ridicarea cetății romane — din care în prezent s-au descoperit porțiuni din zidul de incintă și turnuri de apărare, poarta principală și clădiri din interior — aici a existat o așezare geto-dacă. Alte urme ale stăpînirii romane în această zonă sînt menționate de Constantin Moisil în lucrarea sa despre *stîlpii militari romani de la Garvăn.*

Pasul Garvăn. Este situat în extremitatea de nord-vest a munților, la ieșirea din satul Garvăn spre Jijila, pe DN 22.

Jijila. Comună așezată la altitudinea medie de 30 m, în depresiunea cu același nume. Micul curs de apă Jijila, cu obîrșia la contactul dintre Culmea Pricopanului și culmea principală a Munților Măcin, se varsă în Lacul Jijila la cca jumătate de kilometru nord-vest de localitate, după ce trece pe la sudul comunei. Prin localitate trece șoseaua națională DN 22, de la Măcin la Tulcea. Un drum local face legătura cu satul Văcăreni. Pe teritoriul satului s-au descoperit vestigii ale culturii neolitice Gumelnița. Fiind o veche așezare românească, are numeroase case cu *arhitectură specifică* (vezi p. 65). Din Jijila se poate ajunge ușor pe înălțimile nordice ale Culmii Pricopanului (Vîrful Cheia — 260 m), apoi în traseul turistic 4, marcat cu bandă albastră.

Pasul Sărărica. Este situat pe DN 22 între Jijila și Măcin.

În Munții Măcin există numeroase poteci și drumuri locale, de creastă, de acces către aceasta sau de traversare a culmilor principale, create și folosite de cei care lucrează la pădure, de păstori sau de localnici, țărani din satele și comunele de la poalele munților. Unele drumuri sînt executate pentru exploatarea rocilor din carierele deschise la baza muntelui sau din zona mai înaltă. Granitul este scos chiar de sub Vîrful Țuțuiatul (!?) din muchia Ghinaltu și este transportat la Greci pentru prelucrare (vezi p. 41). Unele drumuri de legătură între satele situate de o parte și de alta a culmii principale poartă denumiri ca: drumul Jijilei, drumul Măcinului, drumul Grecilor ș.a.

Marcajele turistice care se întîlnesc în prezent, puține încă și grupate în jumătatea de nord-vest a munților, au fost realizate de autorul acestui ghid în perioada 1984—1986 în baza unui proiect. Au fost aplicate semne, conform normelor legale, pe pietre, stînci, copaci și alte obiecte întîlnite. S-au efectuat patru marcaje turistice ce însumează totuși un număr important de kilometri — 49 km:

— marcajul crestei principale, din DJ 222 A la sud de satul Luncavița, peste Vîrful Căpușa, peste Vîrful Țuțuiatul și pe lîngă vîrfurile Moroianu, Teica, Negoiu și Almanlia la satul Mircea Vodă, realizat cu bandă roșie (32 km);

— marcajul culmii secundare, de la orașul Măcin pe Culmea Pricopanului, la creasta principală, realizat cu bandă albastră (11 km), parțial cu participarea unor membri ai cercului turistic Admir din București;

— marcajul dintre popasul turistic Culmea Pricopanului și Vîrful Sulucu Mare, realizat cu cruce roșie (4 km);

— marcajul dintre satul Greci și Șaua Țuțuiatului, realizat cu triunghi albastru (2 km).

Aceste marcaje urmăresc poteci circulate și drumuri din pădure, care ne conduc spre unele dintre zonele cele mai frumoase ale munților.

Pentru dezvoltarea turismului în acești munți sînt necesare luarea unor măsuri pentru realizarea și montarea de table indicatoare măcar la cele trei popasuri turistice ce există la baza munților, cît și în cele trei puncte de intersecție a potecilor marcate.

Ca și în alte zone montane din țară, în Munții Măcin se întîlnește o rețea destul de densă de drumuri forestiere, drumuri locale și poteci nemarcate, ce asigură accesul spre multe alte obiective naturale de atracție turistică și care ar putea deveni în viitor, după marcarea lor, trasee turistice. Se intenționează a se mai marca noi trasee de acces spre creasta principală: satul Cerna — Vîrful Almanlia; popasul turistic Căprioara — Vîrful Carapelit; satul Nifon — Vîrful Negoiu; satul Nifon — Vîrful Țuțuiatul.

LOCURI DE CAZARE

În Munții Măcin nu există cabane turistice, dar putem beneficia de serviciile unui hotel în orașul Măcin, a trei popasuri turistice (cu căsuțe) așezate pe șoselele care mărginesc munții, la distanțe aproape egale (!). Turiștii mai pot folosi și alte cîteva locuri de cazare situate nu prea departe de munți, cît și pe cele oferite de localnicii din satele megieșe.

Hotelul Turist. Ridicat în centrul orașului Măcin, hotelul (de categoria a II-a) dispune de 28 locuri de cazare, un restaurant și o braserie. În apropiere se găsesc două obiective turistice: *Hanul Vechi* și *geamia* (vezi p. 64). Din oraș pornește traseul turistic 4, marcat cu bandă albastră, pe Culmea Pricopanului la culmea principală a Munților Măcin și Vîrful Țuțuiatul.

Popasul turistic Culmea Pricopanului (15 m altitudine). Este situat pe DN 22 D la 5 km sud-est de orașul Măcin, lîngă Lacul Sărat. La cîteva sute de metri de popas începe drumul comunal modernizat 52 spre Carcaliu. Popasul dispune de 28 locuri de cazare în 14 căsuțe frumos gospodărite, mărginite de alei pavate cu blocuri de granit extras din zonă și un grup sanitar. Zece dintre căsuțe au apă curentă la cuvetă. Popasul turistic funcționează în perioada mai-octombrie și este administrat de A.C.R. Măcin. Alături, o grădină de vară (cu grătar, mîncare rece și băuturi) este deschisă între orele 9 și 21. Lacul Sărat, proprietatea C.A.P.-ului din Măcin, reprezintă un minunat loc de agrement (canotaj și pescuit) de unde putem distinge foarte bine aproape integral Culmea Pricopanului, cu vîrfurile (de la nord-vest spre sud-est) Cheia (260 m), Vraju (335 m) și Sulucu Mare (370 m), vîrful dominant al culmii. De la popas începe traseul turistic 5, marcat cu cruce roșie, spre nord-est pe Piciorul Sulucului la Vîrful Sulucu Mare, cu legătură la traseul turistic 4. Accesul din orașul Măcin se poate face cu autobuzele I.T.A. de călători, spre localitatea Greci.

Popasul turistic Căprioara (140 m altitudine). Este situat în pădurea cu același nume, pe DN 22 D, la 4 km vest de comuna Horia și la 700 m est de Pasul Carapelit sau Iaila (192 m), la limita de sud a Munților Măcin. Din orașul Măcin pînă la popas sînt 35 km. Popasul turistic dispune de

10 locuri de cazare în 5 căsuțe, loc de camping, parcare, restaurant și braserie. Au fost amenajate foișoare cu mese în coroana copacilor. Popasul turistic din pădurea Căprioara este străjuit la nord de Vîrful Carapelit (250 m). Poteci locale nemarcate ne conduc spre înălțimile din extremitatea sudică a Munților Măcin. Cei care poposesc aici au la dispoziție o frumoasă pădure în suprafață de 130 ha, cu poieni, un loc de agrement și de odihnă deosebit de apreciat. La cca 4 km, în satul Mircea Vodă, este capătul traseului turistic 3.

Popasul turistic din Valea Cetățuia (90 m altitudine) Este situat la confluența a două văi — Valea Fagilor și Valea Glonțului — în locul numit „La Scapeți", pe DJ 222 A, la 10 km sud de comuna Luncavița. După unirea celor două văi, pîrîul are numele de Cetățuia, apoi se numește Luncavița. Clădirea popasului cu două niveluri și căsuțele din jur (în 1986 încă nu erau amplasate) vor asigura o capacitate de cazare de cca 40 locuri, în anul 1987, cînd se profilează darea în folosință a complexului. Sîntem la limita dintre Munții Măcin și Dealurile Niculițelului, într-o frumoasă pădure, în care predomină teiul, fapt care face ca numeroși stupari să se adune în zonă. În vecinătate vom găsi cantonul silvic Cetățuia, cîteva gospodării și două iazuri. La 2 km spre sud se poate vizita un important obiectiv turistic — *rezervația naturală Pădurea Valea Fagilor* (vezi p. 67). Poteci locale nemarcate ne facilitează accesul spre zona înaltă a Munților Măcin, la vîrfurile Chietrosu (315 m), Căpușa (433 m) și Țuțuiatul (467 m). În anul 1986 popasul încă nu avea un nume și lucrările de amenajare erau întrerupte.

Există posibilități de cazare ceva mai îndepărtate, pe drumurile de acces spre munți: la hote-

lui Dunărea din comuna Smirdan, pe malul drept al Dunării (la 13 km de orașul Măcin), popasul turistic Cerbul Lopătar, la 15 km sud de localitatea Horia pe DN 22 D, în apropierea comunei Topolog într-o frumoasă pădure (drumeții au la dispoziție 24 locuri de cazare în căsuțe și un restaurant).

Cei care practică drumeția cu cortul pot găsi numeroase locuri de campare, în zone frumoase, dar aprovizionarea cu apă potabilă este ceva mai dificilă.

MONUMENTE ISTORICE ȘI DE ARHITECTURĂ. MUZEE•

Din cele mai vechi timpuri, dacii au format populația majoritară a zonei, la mijlocul secolului I î.e.n. statul dac condus de Burebista înglobînd și aceste meleaguri. La scurt timp după moartea acestuia (44 î.e.n.), a început stăpînirea romană și apoi cea bizantină pînă la începutul secolului al VII-lea e.n. La un moment dat, în timpul lui Dioclețian (284—305), Dobrogea romană a fost transformată într-o provincie a imperiului — *Scythia Minor* — cu capitala la Tomis și anexată la Moesia, jucînd un rol defensiv deosebit de important. Marele nostru istoric Vasile Pârvan scria: „Dobrogea e o cetate. Zidurile ei sînt malul înalt al Dunării și Mării. Șanțurile ei cu apă sînt Dunărea și Marea."

• Menționăm că informațiile privind istoria Dobrogei de nord sînt luate după lucrările *Ghid arheologic al Dobrogei* de R. Florescu, *Itinerare arheologice dobrogene* de A. Rădulescu ș.a., *Dicționar de istorie veche a României* și altele. Vezi *Bibliografie* la sfîrșitul cărții

A urmat perioada trecerii pe pămînturile dobrogene a diferitelor popoare migratoare. În secolul al IX-lea s-a reinstaurat stăpînirea Imperiului Bizantin. După 1203 a fost creat, de către Dobrotici, statul feudal Dobrogea și se constată apoi existența stăpînilor politici locali.

După moartea lui Ivanco, urmașul lui Dobrotici, Mircea cel Bătrîn (1386—1418) a stăpînit o perioadă (1396—1416) zona nordică a Dobrogei după care, timp de peste patru secole (1456—1878), s-a instaurat stăpînirea turcilor otomani, această parte a țării avînd un regim special — sangeac autonom condus de un bei cu reședința la Babadag. În această perioadă istorică, domnii din Țara Românească și Moldova n-au renunțat la intenția de a elibera teritoriul românesc dintre Dunăre și Marea Neagră. Astfel, în 1462 trupele lui Vlad Țepeș ajung în nordul Dobrogei, la nord-estul Munților Măcin (actuala Isaccea), iar la sfîrșitul secolului al XVI-lea Mihai Viteazul atacă sistematic garnizoanele otomane din zonă, printre care și pe cea din Măcin, în timp ce Aron Vodă intervine simultan la Isaccea. La puțin timp, în anul 1603, trupele lui Radu Șerban, urmașul lui Mihai Viteazul, provoacă retragerea turcilor pînă în sudul Dobrogei, la Bazargic.

Cu toată opoziția otomană, se constată, fapt deosebit de semnificativ, o continuitate a locuirii românești în Dobrogea și strînse legături economice, politice și spirituale cu românii de peste Dunăre, din Țara Românească și Moldova. Registrele otomane de impunere a fiscului înregistrează, spre exemplu în secolul al XVI-lea, o numeroasă populație românească.

Dobrogea a revenit alături de vechea Dacie după Războiul de Independență (1877—1878), cînd s-a unit cu România.

În zona Munților Măcin s-au păstrat pînă în prezent numeroase vestigii ale populațiilor care au trecut pe aici, ale istoriei frămîntate din aceste locuri. Urmele stăpînirii romane și romano-bizantine sînt vii și în prezent prin *cetățile romane de la Troesmis* (lîngă Turcoaia), *castrul de la Arrubium* (lîngă Măcin) și *cetatea romano-bizantină Dinogeția* (lîngă Garvăn). În apropierea munților, la Niculițel, s-a descoperit un tezaur cu peste 6 000 de monede emise de Marele Voievod Mircea. Monedele sînt depuse la muzeul din Tulcea.

Numeroase izvoare scrise, cum sînt operele lui Herodot, ale lui Ptolemeu și ale lui Ovidiu, completează informațiile despre vremuri îndepărtate privind partea de nord-vest a Dobrogei, zona Munților Măcin.

Castrul roman Arrubium, ale cărui ruine se situează pe teritoriul orașului Măcin, este atestat documentar pentru prima dată în jurul anului 100 e.n. în două diplome militare. Este menționată prezența la Arrubium a unei unități romane auxiliare *(ala)* formată din dardani. Mai tîrziu, existența castrului roman este semnalată și de alte patru documente istorice: *Tabula Peutingeriana,* hartă întocmită de un autor anonim probabil în perioada 260—271 e.n., *Itinerarium Antonioni,* scris în anii 212—218 e.n., forma ajunsă la noi datînd din timpul împăratului Dioclețian (284—305), în care sînt indicate cetățile romane de pe malul drept al Istrului (Dunării) de la Turtucaia pînă la vărsarea în Marea Neagră, *Notitia Dignitatum,* din primul sfert al secolului V, care conține o listă a funcțiilor militare și civile din răsăritul și apusul Imperiului Roman, și *Cosmographia,* o descriere a lumii făcută în secolul al VII-lea de Geograful din Ravenna, autor necunoscut. Se pare că numele cetății este de proveniență celtică.

La Măcin au fost descoperite inscripții *(ala I Dardanorum, ala II Hispanorum Aravacorum)*, stîlpi militari cercetați de Constantin Moisil — unul dintre aceștia datînd din timpul lui Diocleţian (284—305) —, ţigle ștampilate și două mari tezaure monetare romane imperiale care au adus informații prețioase despre cetatea romană și despre faptul că legiunea a V-a Macedonica, stabilită la cetatea mai sudică de la Troesmis, situată la mai puțin de 20 km, avea în sarcină pînă în anul 167 și paza cetății Arrubium. În secolele I—II e.n., cetatea a cunoscut o mare dezvoltare militară și economică.

Cetăţile romane de la Troesmis, cea de est și cea de vest, după cum le nominalizează literatura de specialitate, se situează la cca 3 km nord de comuna Turcoaia, pe malul drept al Brațului Măcin. Accesul către cetatea de est se face din DN 22 D, la kilometrul 13+100. Sînt de parcurs aproape 2 km pe un drum de exploatare care trece pe lîngă un complex zootehnic. La cetate se mai poate ajunge din DC 50, ce se formează din șoseaua națională spre Turcoaia. De la întîlnirea, pe stînga, a drumului asfaltat ce duce spre cariera Turcoaia se parcurg cca 3 km, pe un drum de exploatare, spre malul înalt al Brațului Măcin. Cetatea de vest este situată la cca 400 m în aval de prima.

Inițial, cetatea de la Troesmis a fost o așezare principală a geților, fiind menționată la începutul secolului al III-lea î.e.n. cu ocazia conflictului militar dintre Lysimach și Dromichete. În anul 12 e.n. a fost cucerită de la geți de comandantul roman Lucius Pomponius Flaccus și dăruită regelui trac Rhescuporis. Împotrivirea dîrză a geților, atunci cînd popoarele din Moesia au fost supuse de Flaccus, este amintită de poetul Ovidiu

(43 î.e.n. — 18 e.n.) în scrisoarea sa *Către Graecinus* (consul în anul 16):

„... Mai ieri în aste locuri era mai mare
Flaccus:
Sub dînsul n-aveai teamă la Istrul cel barbar,
Căci el sub ascultare ținu aice lumea
Și-nspăimîntă pe geții ce se încred în arc.
Cu brațul lui cel tare luă-napoi Troesmisul
Și Dunărea cu sînge barbar o înroși...“

Invazia sarmaților (67—69 e.n.) a convins pe romani că este necesară întărirea frontierelor de la Dunăre și în cadrul acestei acțiuni ei au consolidat și cetatea de la Troesmis, care a devenit astfel un important punct de apărare al Imperiului Roman, un puternic centru militar. În preajma pregătirii războaielor cu dacii (101—102 și 105—106), romanii au construit aici un castru în care cantona legiunea a V-a Macedonica adusă de Traian de la Oescus. În secolul al II-lea este confirmată existența la Troesmis a legiunii a V-a Macedonica și, mai tîrziu, a legiunii a II-a Herculia. În jurul castrului roman, pe locul vechii cetăți traco-gete, s-au strîns și numeroși civili — familii ale soldaților, negustori, meseriași, veterani — luînd naștere o așezare daco-romană. Inscripțiile descoperite (în zidurile ambelor cetăți s-au găsit cca 80 de inscripții) menționează existența a două comunități cu organizări proprii de tip urban — *Canabenses* și *Troesmenses*. Mai tîrziu, așezarea a avut rangul de *municipium*.

În cadrul măsurilor de apărare la granițe a Imperiului Roman împotriva popoarelor migratoare, din timpul împăraților Dioclețian (284—305) și Constantin cel Mare (306—337), în nordul Dobrogei au fost cantonate două legiuni, din care una, legiunea a II-a Herculia, avea sediul la

Troesmis. Construcţiile militare şi civile din această perioadă s-au păstrat sub denumirea de specialitate „cetatea de est" de la Troesmis.

„Cetatea de vest", situată în aval pe acelaşi mal a Dunării (Braţul Măcin), este edificată în aceeaşi perioadă cu prima, dar a rezistat mai multă vreme.

Cercetările arheologice de la cetăţile romane de la Troesmis au fost întreprinse de A. Engelhardt în 1864 (se descoperă o primă serie de inscripţii), de Gustav Boissière şi Ambroise Baudry în 1865 (se obţin importante descoperiri finalizate printr-o documentaţie grafică şi o încercare de reconstituire), de Ernst Desjardins în 1867, de Grigore Tocilescu împreună cu asistentul său, topograful Pamfil Polonic, în 1883, care au recuperat patru inscripţii, şi în 1939. Investigaţiile aerofotografice iniţiate în 1971 au facilitat precizarea organizării teritoriale în diferite faze ale îndelungatei sale existenţe şi au permis elaborarea unor planuri exacte.

La „cetatea de est", sediul garnizoanei militare, au fost descoperite zidurile fortificate de incintă, avînd formă dreptunghiulară cu laturile de 120×145 m, cu 11 turnuri de apărare în formă de U pe laturi şi două circulare pe colţurile mai expuse, palatele autorităţilor, cazărmile garnizoanei, două bazilici şi diferite alte edificii. Toate aceste construcţii atestă folosirea unor arhitecţi (fig. 5). Pe trei laturi, cetatea este mărginită de maluri abrupte greu accesibile. „Cetatea de vest" are în linii mari zidul fortificat de incintă în formă de trapez isoscel, cu turnuri patrulatere în colţuri, fiind bine apărate pe trei laturi de maluri abrupte. Se crede că a fost oraşul fortificat din perioada tîrzie a Imperiului Roman.

În secolele I—VII e.n., Troesmisul era unul dintre cele mai mari oraşe din Dobrogea, în se-

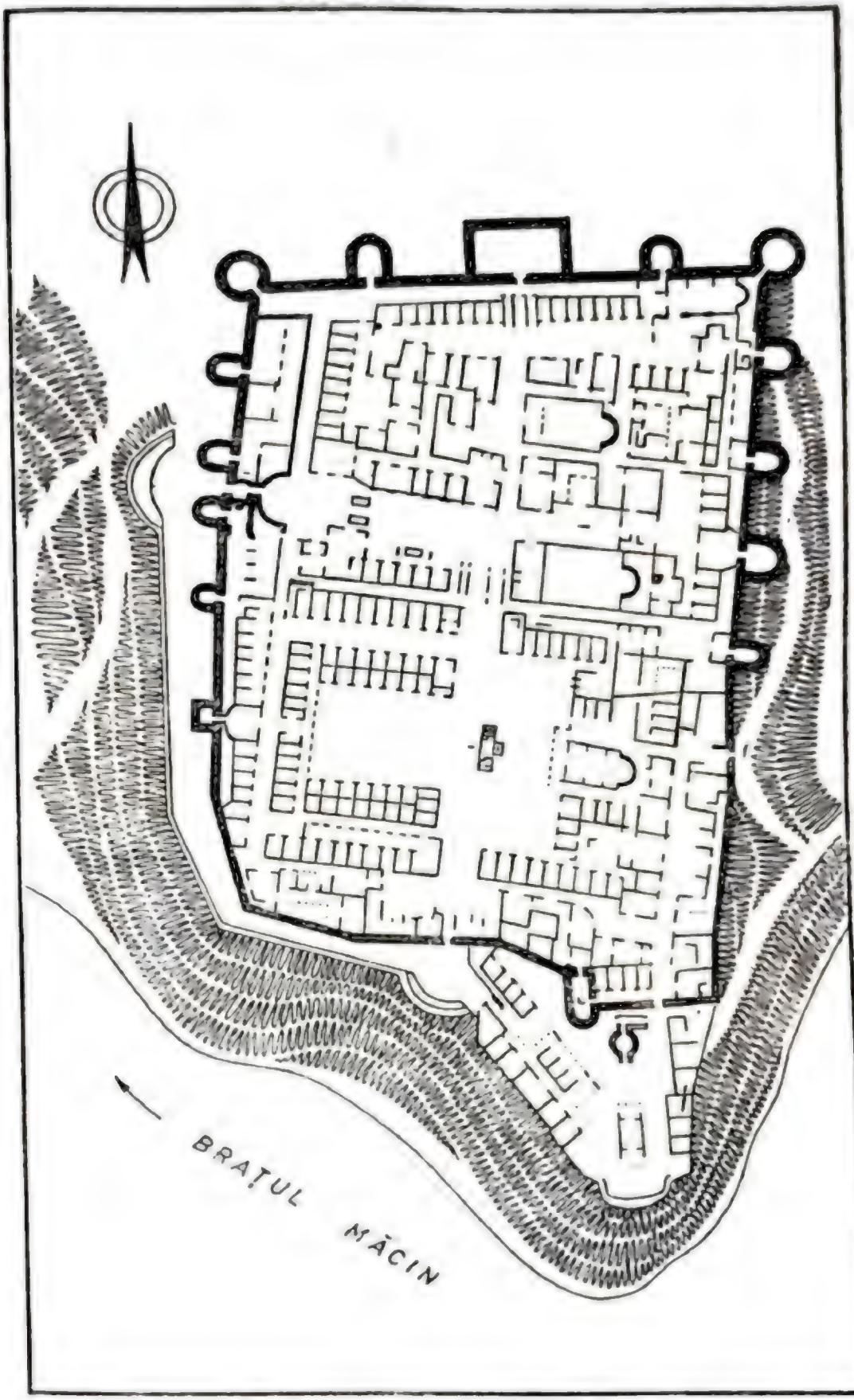

Fig. 5 — Cetatea romană de est de la Troesmis

colul al XIX-lea ambele cetăți au fost folosite drept carieră de piatră, și în prezent ruinele sînt părăsite și se degradează, alături de o modernă și elegantă stație de pompare pentru irigații.

Cetatea romano-bizantină Dinogeția este situată pe Popina Bisericuța din balta Dunării ce mărginește pe dreapta DJ 251 dintre localitățile Garvăn și 23 August (vizavi de Galați), la 5 km nord-vest de Garvăn, fiind înconjurată de Gîrla Lățimea și Gîrla Mare. De la drum la popina pe care se găsesc ruinele cetății se poate ajunge numai cu barca.

Pe popina înaltă și stîncoasă a Bisericuței a existat o așezare geto-dacă mai veche, cel puțin din secolul al III-lea î.e.n. Numele cetății este menționat pentru prima dată în secolul al II-lea e.n. de Ptolemeu în cunoscuta sa lucrare *Geographia*, apoi în secolele III—IV și al VII-lea în trei dintre documentele istorice amintite la p. 56 — *Itinerarium Antonioni*, *Notitia Dignitatum* și *Cosmographia*.

Cetatea romano-bizantină a existat între secolele al IV-lea și al VI-lea, fiind construită în timpul împăratului Dioclețian (284—305), mai exact în anul 297, în cadrul acțiunilor sale administrative și militare de apărare a granitei de la Dunăre a Imperiului Roman împotriva populațiilor migratoare. Se pare că, inițial, cetatea ar fi existat pe malul stîng al Dunării, la Barboși, lîngă Galați (după cum o menționează Ptolemeu), unde era mai greu de apărat, și a fost mutată ulterior pe Popina Bisericuța, loc în care cetatea era păzită de ape din toate părțile. Teritoriul era ocupat de romani încă din secolul I e.n. În această zonă cantona legiunea I Iovia Scythica. După invazia hunilor din anul 375 și a kutrigurilor (trib huno-bulgar) din anul 559, în timpul împăraților bizantini Anastasius I (491—518) și Justinian

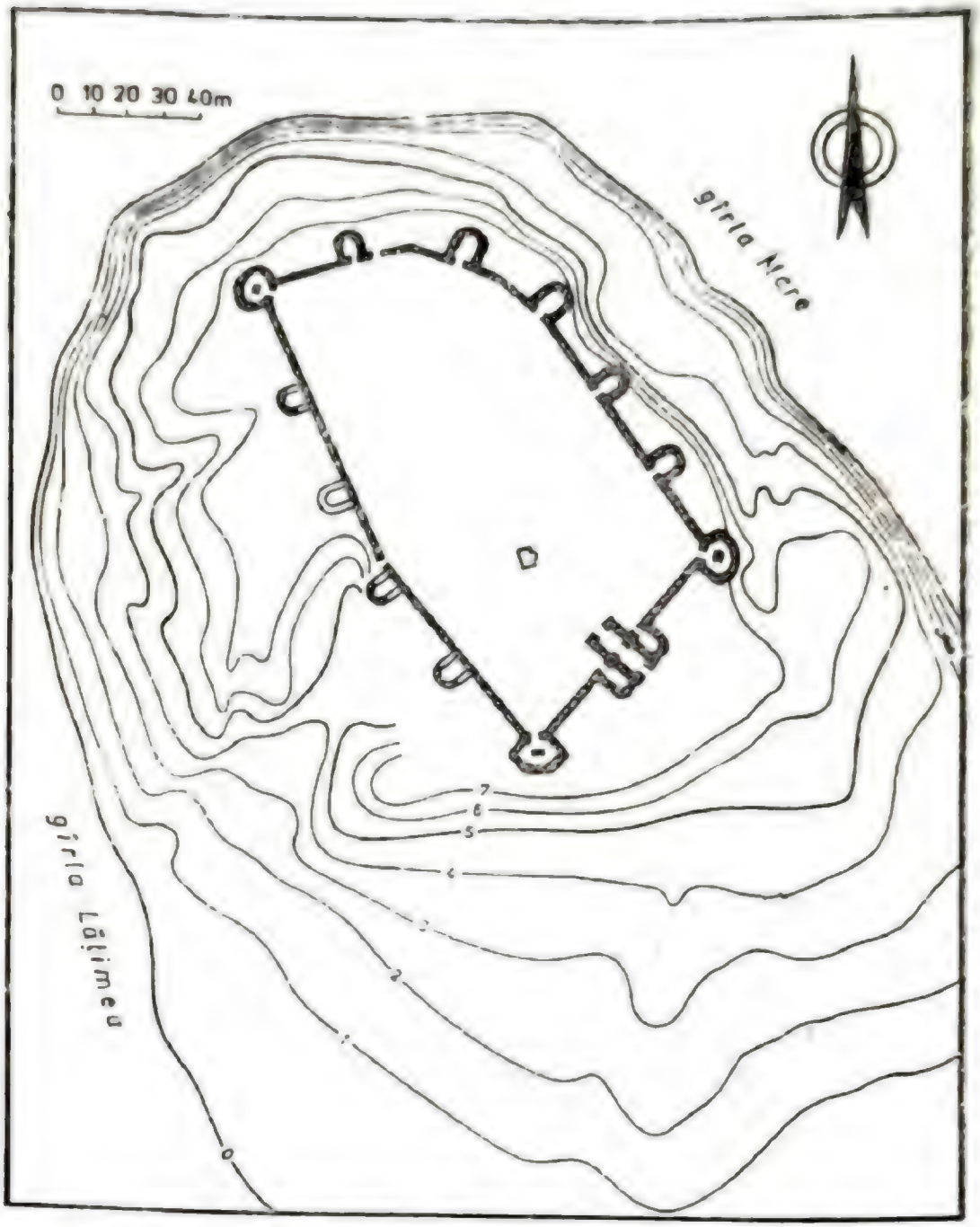

Fig. 6 — Cetatea romano-bizantină Dinogeţia

(527—565), au avut loc importante refaceri ale construcţiilor de apărare. În timpul împăratului Mauriciu Tiberiu (582—602), cetatea a fost părăsită din motive necunoscute. Urmează apoi o lungă perioadă pentru care lipsesc orice fel de informaţii cu privire la cetate. În urma săpăturilor arheologice întreprinse s-a constatat existenţa pe Popina Bisericuţa, între secolele al X-lea şi al

XII-lea, a unei așezări feudale timpurii formată din peste 200 bordeie. Invazia cumanilor care a urmat a pus capăt definitiv așezării. Cele mai recente monede descoperite la Dinogeția sînt din timpul împăratului bizantin Manuel I Comnenul (1143—1180).

Primele săpături arheologice din zona cetății au fost începute în 1939 de Gheorghe Ștefan. Cercetările au fost continuate în 1952 de Ion Barnea.

Zidul fortificat al cetății romane din secolul al IV-lea cu o lățime de aproape 3 m, avînd nouă turnuri în formă de U pe laturi și trei turnuri circulare la colțuri, a fost ridicat direct pe solul stîncos al Popinei Bisericuța și ținîndu-se seamă de forma sa. Alte două turnuri de apărare mărgineau poarta principală (fig. 6). Fiecare turn avea două niveluri.

Diferitele faze de locuire aparținînd celor cinci secole de existență a cetății și celor trei secole de funcționare a așezării feudale timpurii fac dificilă delimitarea riguroasă a construcțiilor din interiorul cetății. Bogatul material arheologic descoperit în urma săpăturilor (ceramică ce poartă amprenta tradițiilor daco-romane, unelte agricole și arme, tezaure monetare, podoabe, depozite de alimente ș.a.) demonstrează că atît în cetatea romano-bizantină, cît și în așezarea feudală timpurie s-a desfășurat o viață economică intensă, la baza căreia a stat producția internă și schimbul de produse cu zonele învecinate. Relațiile multiple (economice, politice și culturale) cu Imperiul Bizantin sînt atestate de numeroase monede bizantine găsite. Aici s-au descoperit ruinele din piatră și cărămidă ale unei mici bisericuțe, de formă aproape pătrată, cu pereții pictați în frescă, ce constituie cel mai vechi monument bizantin feudal cunoscut în România.

În anii 1963—1965, în afara cetății, la cca 100 m spre sud-est, au fost descoperite termele romano-bizantine.

Hanul Vechi din Măcin, monument arhitectonic, mărturie a orașului de altădată și a activităților sale comerciale, este situat în centrul orașului și urmează a fi restaurat și introdus în circuitul turistic.

Geamia din Măcin, așezată în imediata apropiere a centrului orașului, a fost edificată în secolul al XVIII-lea. Monumentul istoric ne amintește vremurile cînd aceste pămînturi românești au fost în stăpînirea Imperiului Otoman.

Locul numit **La Cetățuie** este situat la aproape 5 km spre sud din centrul comunei Luncavița, pe DJ 222 A, către zona montană. Aici s-a descoperit o așezare întărită din epoca neolitică de tip Gumelnița, cu un inventar compus din unelte de piatră și ceramică. În această zonă, lîngă șosea, se găsește punctul de captare a apelor de izvoare pentru localitatea Luncavița (vezi p. 47), lucrare realizată încă din anul 1911.

Așezări purtînd amprenta culturii Gumelnița au fost descoperite și în apropierea localităților Văcăreni, Garvăn și Jijila de la limita de nord-vest a Munților Măcin, locuirea acestora fiind de lungă durată. Locuințele erau construite la nivelul solului, cu acoperișul în două ape, fără economie de spațiu.

Pe malul de nord-est al Lacului Jijila, la cca 3 km de Garvăn în locul numit **Mlăjitul florilor,** săpăturile efectuate în 1957 au scos la iveală semne de viețuire omenească datînd din prima vîrstă a fierului.

Pe teritoriul satului Nifon au fost descoperite, la mijlocul secolului trecut, **două monumente** construite de romani și închinate zeiței Diana. Primul monument a fost ridicat după anul 170 e.n.

pentru sănătatea legatului imperial de rang pretorian Marcus Cotonius Vindex. După descoperire, monumentul a fost dus la Muzeul Național de Antichități din București, cum se numea atunci actualul Muzeu de istorie. Cel de al doilea monument, ridicat în anul 223 pentru sănătatea împăratului Severus Alexander, a fost, din păcate, demolat, materialul fiind folosit ca material de construcție la monumentul de arhitectură de la Cocoș.

Case cu arhitectură specific românească se întîlnesc frecvent în vechile sate Luncavița, Văcăreni, Garvăn și Jijila. Sînt caracteristice motivele florale traforate în lemn sub streașină, puternic stilizate. Același gen de traforaje este întîlnit și la unele case din comuna Greci.

Casa memorială „Panait Cerna" este situată în centrul comunei Cerna, la cca 100 m de șosea.

Casa în care s-a născut poetul Panait Stanciof (1881—1913), cunoscut în literatură sub numele de Panait Cerna, a fost transformată în 1957 în casă memorială. Fiul învățătorului Stanciof și al Mariei Tașcu a terminat școala primară în localitatea natală și liceul la Brăila. Debutul și l-a făcut în 1897 cu poezia *Trecut*, traducere după Lenau, iar prima poezie originală, *Orientale*, a publicat-o un an mai tîrziu, la vîrsta de 17 ani. În 1908 a obținut prin concurs o bursă și s-a înscris la Universitatea din Berlin. În anul 1913 și-a susținut lucrarea de doctorat în Germania. În casa memorială sînt prezente exponate ce evocă viața familială și activitatea sa literară și științifică: mobilier și obiecte personale, documente de familie, fotografii și cărți care i-au aparținut, cărți cu versurile sale (vezi p. 44). Poetul Panait Cerna este cunoscut drept cîntăreț al frumuseților morale, de o rară sensibilitate și de o adîncă re-

flexie. Programul normal de vizitare a casei memoriale este între orele 10 și 18.

Menționăm că în apropierea Munților Măcin, pe drumurile de acces către ei, drumeții vor întîlni și alte obiective turistice.

Monumentul de la Smîrdan a fost ridicat pe malul Dunării (lîngă debarcaderul bacului ce face traversarea de la Galați), în memoria temerarilor marinari români de pe șalupa „Rîndunica", cei care au scufundat, la kilometrul 6 pe Brațul Măcin, în noaptea de 7 spre 8 iunie 1877, vasul de război turc „Duba-Seify". Echipajul și comandantul, maiorul Murgescu, au fost decorați pentru fapta lor și numiți „eroii de la Măcin".

Monumentul de arhitectură Cocoș (secolul al XIX-lea) este situat în estul Munților Măcin, la 9 km nord-est de satul Nifon pe DC 48, nemodernizat, la poalele Dealului Cocoșului (282 m), ce aparține de Dealurile Niculițelului. Din construcția originală s-au păstrat doar clădirile din zona vestică. Construcția este ridicată în stil oriental, turcesc, cu etaj și cerdac înconjurat de pridvor, dar și cu puternice influențe din arhitectura românească.

Lăcașul de cult este pictat în interior, în ulei (în stilul Renașterii), de italianul F. de Biasse din Milano; în subsolul său a funcționat o tipografie.

Datorită poziției sale la marginea pădurii și împrejurimilor frumoase, minunatei încadrări naturale a întregului ansamblu, el este mult solicitat de turiști.

Bazilica de la Niculițel, unicat arhitectonic în Europa, a fost ridicată în timpul împăratului roman Flavius Valens (364—378) pe ruinele unei alte construcții cu o criptă *(martyricon)* în subteran. Monumentul este în curs de restaurare.

Tot în localitatea Niculițel, în apropiere de centru (la 200—300 m spre est, pe strada principală), se găsește **biserica îngropată.** A fost ridicată în secolul al XIII-lea, după cum se pare, pe ruinele unei capele bizantine datînd din secolul al XI-lea. Legenda spune că un cioban transilvănean numit Niculăiță (numele acestuia a dat și denumirea satului) a descoperit așezămîntul. Acesta a fost mult timp îngropat. În anul 1985 s-a încheiat restaurarea construcției (zidăria).

Cetatea romană Noviodunum din estul orașului Isaccea, cel mai nordic oraș al Dobrogei, situat la 16 km est de Luncavița pe DN 22, pe malul Dunării, a fost baza flotei fluviale romane Classis Flavia Moesica. S-au păstrat ruinele cetății și unele resturi ale așezării civile. Întinderea și forma cetății au putut fi stabilite cu ajutorul fotografiilor aeriene. În acest loc, cu mult timp înainte, în cadrul expediției sale împotriva sciților din anul 514 î.e.n., după cum ne povestește Herodot, Darius a deplasat o impresionantă armată compusă din 600 000 de oameni. Mai tîrziu, în anul 369 e.n., împăratul roman Flavius Valens și-a desfășurat aici acțiunile sale militare împotriva vizigoților conduși de Athanaric. În secolul al XIII-lea a trecut prin aceste locuri o formațiune a Hoardei de Aur, iar în 1462, în cadrul acțiunilor sale militare împotriva turcilor, a ajuns pînă aici Vlad Țepeș.

REZERVAȚII NATURALE

Pădurea Valea Fagilor. Rezervație naturală botanică, situată la 10 km sud de comuna Luncavița, în dreapta drumului județean 222 A, la aproxima-

tiv 2 km amonte de locul numit „La Scapeți", unde se află și cantonul silvic Cetățuia. Un panou — așezat lîngă un loc de popas și un podeț care ușurează trecerea peste firicelul de apă din Valea Fagilor — ne informează că „rezervația genetică de fag și monumentul naturii" se întinde pe o suprafață de 154 ha și ține de ocolul silvic Măcin. Pînă la Pasul Teilor, în punctul de altitudine maximă a șoselei, mai sînt 2 km.

Așezată la aproape 200 km depărtare de zona făgetelor din lanțul carpatic, pădurea de fag păstrată pe o suprafață de cca 2 hectare, în climatul cald și secetos al Dobrogei de nord, apare ca o oază de vegetație montană și constituie o curiozitate pentru flora europeană, de o deosebită importanță științifică și turistică. Teritoriul rezervației este situat la aproximativ 100 m altitudine, în partea inferioară a văii, între versanții umbriți.

Această rezervație reprezintă de fapt un relict terțiar sugerînd legătura ce a existat cîndva între pădurile dobrogene și cele carpatine. Astfel, într-o vale îngustă și umedă, adăpostită de curenți și arșiță, vegetează fagul european *(Fagus sylvatica)*, care predomină, fagul tauric *(Fagus taurica)* — o varietate meridională a fagului european provenită din încrucișarea acestuia cu fagul oriental *(Fagus orientalis)*, carpenul *(Carpinus betulus)* și teiul argintiu *(Tilia tomentosa)*. Printre acestea se pot găsi plante ierboase, care însoțesc de obicei făgetele, ca: ferigile *(Dryopteris filix-mas* și *Cystopetris fragilis)*, pochivnicul *(Asarum europaeum)*, sănișoara *(Sanicula europaea)*, mălaiul cucului *(Luzula luzuluoides)*, trepădătoarea *(Mercurialis perennis)*, mierea ursului sau cuscrișorul *(Pulmonaria officinalis)* ș.a. Subarboretul pădurii este reprezentat de unele exemplare de alun *(Carex pilosa)*, corn *(Cornus mas)* și salbă rîioasă

(Evonymus verrucosa). Arboretul este format din exemplare de fag cu dimensiuni apreciabile (pînă la 38 m înălțime și aproape 1 m grosime), unele de vîrstă seculară, dar și din exemplare tinere cu creștere normală, fapt care demonstrează că regenerarea naturală este activă și se produce în condiții propice. Se presupune că pînă în secolul trecut fagul a avut o răspîndire mai mare în Munții Măcin.

Punctul fosilifer Dealul Bujoarele. Rezervația naturală geologică situată pe versantul de vest al Dealului Bujorul Mare, într-una din mîncăturile în care apare substratul din covorul compact al ierbii ce acoperă solul. Pentru a ajunge la cuibul fosilifer, parcurgem o distanță de peste un kilometru, spre sud-vest, din Pasul Priopcea, prin care trece DN 22 D dintre Măcin și Cerna. Spre nord-est se ridică Vîrful Priopcea (410 m), spre vest Dealul Bujorul Românesc (191 m) și spre sud-vest Dealul Bujorul Mare sau Bulgăresc (223 m). Dealul Bujorul Mare este constituit din gresii cuarțitice și cuarțite cenușii, cu grosimi ale straturilor de pînă la 100 cm, care alternează cu straturi mai subțiri, de ordinul centimetrilor, de șisturi argiloase cenușii-negricioase. În aceste ultime straturi se găsesc fosilele. În urma studiului paleontologic efectuat în 1924 de I. Simionescu au fost identificate 30 forme fosile. Punctul fosilifer, format în devonianul inferior, a fost descoperit în 1907 de către D. Cădere și constituia la acea dată o premieră în ceea ce privește identificarea de fosile paleozoice în țara noastră. Fiind amenințată de extinderea exploatărilor de cuarțite din apropiere, rezervația naturală Dealul Bujoarele a fost ocrotită prin lege, stabilindu-se o zonă de protecție de cca 8 hectare.

Broasca țestoasă dobrogeană *(Testudo graeca ibera)* este o broască țestoasă de uscat ocrotită prin lege ca monument al naturii. Spre deosebire de cealaltă broască țestoasă de uscat ocrotită de lege *(Testudo hermanni hermanni)*, răspîndită în Banat și vestul Olteniei (în special în zona Porților de Fier și pe Valea Cernei), care are o carapace de numai 10—12 cm și coada mai lungă, această broască țestoasă posedă o carapace lungă de 20—30 cm, lată de 15—20 cm, înaltă, bombată și o coadă scurtă, acoperită de o placă întreagă, nedivizată. În carapace se pot adăposti complet atît capul, cît și picioarele broaștei. Se hrănește numai ziua, cu plante, uneori cu rîme și melci. Toamna, cînd începe hibernarea, se îngroapă la 30—40 cm adîncime. Trăiește pînă la vîrsta de aproximativ 100 ani. În perioada de reproducere, ca joc nupțial, partenerii își lovesc carapacele. Puii ies din ouă în lunile august — septembrie. Broasca țestoasă dobrogeană poate fi întîlnită în locuri uscate, însorite, cu vegetație ierboasă și cu stîncării. În Munții Măcin pot fi întîlnite, deseori, exemplare vîrstnice, atît în zona Culmii Pricopanului și a vîrfului Căpușa, cît și în alte locuri, chiar în pădure.

Balaurul *(Elaphe quatuorlineata sauromates)*. Șarpe de uscat cu o lungime apreciabilă (aproximativ 1,5 m, rar și pînă la 2,5 m), care este ocrotit de lege. Este cel mai mare șarpe din țara noastră. Are capul mare și botul rotunjit, se deplasează lent și se cațără bine în copaci. Atunci cînd este atacat sau se simte în pericol, mușcă. Se hrănește cu rozătoare și păsări pe care le sugrumă și, apoi, le înghite. Perioada de reproducere este iunie — iulie, cînd depune 6—16 ouă, din care în septembrie ies puii. Este întîlnit pe

pantele aride și stîncoase ale Munților Măcin, la liziera pădurii, dar și în apropierea locuințelor. În zona Culmii Pricopanului a fost văzut — din păcate și prins de localnici — un exemplar de aproximativ 2 metri lungime.

Popina Blasova. Stînca Blasova, numită în zonă popină, ca multe altele de acest gen din bălțile situate în zona inundabilă a Dunării (Popina Bisericuța, Popina Milan ș.a.), este o spectaculoasă curiozitate a naturii, înaltă de 45 m, constituită din formațiuni vechi similare celor din Munții Măcin situați peste brațul Măcin. Acest „martor de eroziune" este o formațiune de Carapelit, din carboniferul inferior. Popina Blasova este situată în Balta Brăilei*, la 3 km nord-vest de comuna Turcoaia (vezi p. 42), peste brațul Măcin (Dunărea Veche). Această înălțime maximă din fosta Baltă a Brăilei, ce se ridică cu 35—40 m deasupra zonei învecinate, prezintă și o importanță botanică (floristică) prin vegetația specifică zonei muntoase dobrogene vecine. Vom întîlni aici clopoțelul endemic al Munților Măcin *(Campanula romanica)*, identificat de savantul Traian Săvulescu în a doua decadă a secolului nostru, coada-șoricelului cu flori galbene *(Achillea millefolium)* și altele.

---

* În anul 1964 s-a încheiat construcția unui dig inelar în lungime de 152 km și o înălțime medie de 4 m, precum și a trei diguri transversale, care au transformat 72 000 ha din totalul de 76 700 ha al Bălții Brăilei în terenuri pentru agricultură. Incinta îndiguită, cuprinsă între Dunăre și Brațul Vîlciu la vest și Brațul Măcin (Dunărea Veche) la est, a fost numită de către hidroamelioratori Insula Mare a Brăilei. În prezent, digul inelar are asigurarea împotriva inundațiilor de 1%, terenurile introduse în circuitul agricol fiind desecate și irigate.

În apropiere de popină, la aproximativ 3 km sud-vest, întîlnim lacul de meandru părăsit Dunărea Veche (sau Blasova) în suprafață de aproape 400 hectare, unde a fost amenajat de brăileni un punct turistic nautic pentru concursuri internaționale. Altitudinea la care se situează lacul (luciul apei) este de numai 4 m. În jurul lacului Blasova se mai întîlnesc păsări dintre cele care au populat în trecut Balta Brăilei, înainte de îndiguirea și desecarea ei. Se pot observa: stîrcul roșu *(Ardea purpurea)*, stîrcul cenușiu *(Ardea cinerea)*, egreta mică *(Egretta garzetta)* ș.a. În legătură cu Popina Blasova, printre localnici circulă o legendă (vezi p. 40).

*
* *

Alte viețuitoare ocrotite prin lege din această zonă a țării sînt: dihorul de stepă *(Putorius putorius eversmanii)*, vulturul sur *(Gyps fulvus)* ce cuibărește pe copacii mari sau pe stînci, vulturul negru *(Aegypius monachus)*, ciocănitoarea dobrogeană *(Dendrocoppos leucotos lilfordi)*, potîrnichea *(Perdix perdix)* și vipera cu corn dobrogeană *(Vipera ammodytes montandoni)*.

Trasee turistice

Pînă la apariția acestui ghid turistic, în Munții Măcin n-au existat trasee turistice marcate, marcajele fiind realizate, cum s-a mai spus, de către autor în perioada 1984—1986.

Descrierea traseelor turistice în această lucrare este făcută diferențiat, în funcție de gradul de dificultate, de existența și calitatea marcajelor, de densitatea elementelor planimetrice, de posibilitățile de orientare. Pentru zonele unde este posibilă rătăcirea, a fost efectuată o descriere mai amănunțită, deseori atrăgîndu-se atenția drumețului prin subliniere cu caractere cursive, iar acolo unde poteca sau drumul sînt clare descrierea traseului s-a făcut mai sumar. Ieșirile din traseu, pentru vizitarea unor obiective turistice, ca și variantele la traseu au fost subliniate cu caractere groase și prin retragerea textului spre dreapta. Pentru a nu apărea repetări la mai multe trasee, în ceea ce privește prezentarea elementelor de potențial turistic, au fost făcute trimiteri la pagina în care sînt descrise: localitățile, locurile de cazare, monumentele istorice și de arhitectură, muzeele, rezervațiile naturale și monumentele naturii.

Atunci cînd două trasee turistice se suprapun pe o porțiune, descrierea s-a făcut o singură dată. la traseul de bază, și s-au efectuat trimiteri.

Traseele turistice au fost descrise în următoarea ordine: creasta principală a Munților Măcin (împărțită în trei „fragmente". Culmea Pricopanului cu legătură la creasta principală, apoi restul traseelor de acces la primele în sensul de urcare, traseul cicloturistic și traseul turistic auto.

În Munții Măcin n-au fost amplasați stîlpi indicatori cu săgeți, nici pe culme la intersecția mai multor trasee, nici în localitățile și punctele de pornire în drumeție de la poalele munților. După cum s-a mai menționat, Munții Măcin sînt puțin străbătuți de turiști, iar informațiile asupra locurilor străbătute se pot obține de la puținii ciobani, muncitori la pădure sau localnici pe care-i vom întîlni.

Distanța pentru fiecare traseu este calculată de pe hartă, diferența de nivel este determinată între altitudinea maximă și altitudinea minimă a traseului, iar timpul de parcurs este stabilit pentru un turist cu resurse fizice modeste. În timpul de parcurs n-au fost prevăzute rezerve de timp pentru admirarea priveliștilor sau cercetarea obiectivelor turistice.

În afară de traseele turistice de picior, s-a considerat a fi utilă prezentarea unui traseu în circuit, în jurul munților, fragmentat în trei etape, pentru cicloturism, și a unui traseu similar pentru turismul auto, cu referiri și trimiteri la obiectivele turistice accesibile ușor de la calea rutieră pe care se desfășoară. S-au făcut trimiteri și la traseele turistice de picior care sînt întîlnite în drum.

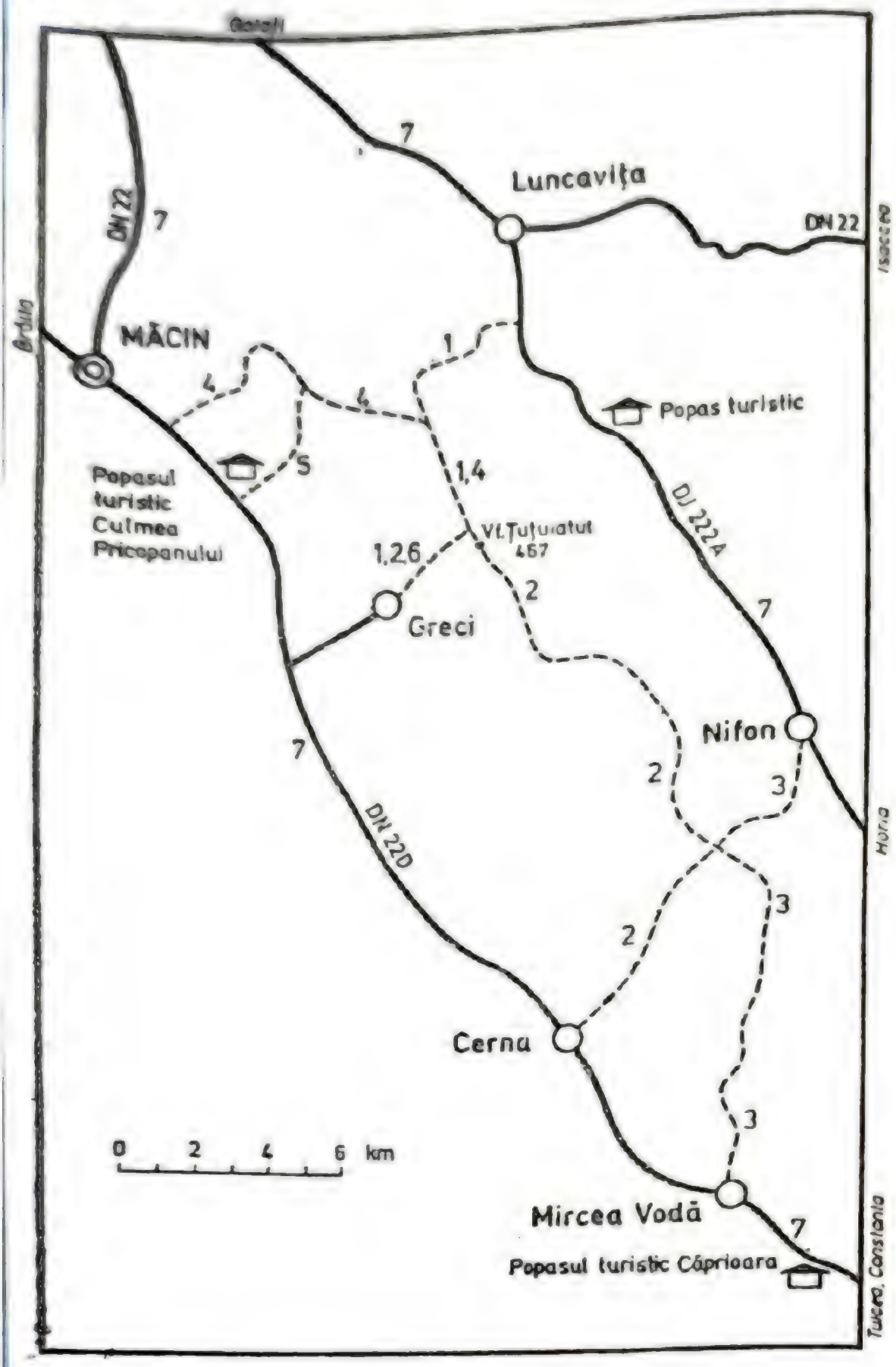

Fig. 7 — Schița traseelor turistice

A. *TRASEE TURISTICE DE PICIOR*

1. Luncaviţa (DN 22) — DJ 222 A — creasta principală — Vîrful Căpuşa — Valea Morsu — Greci

Marcaj: DJ 222 A — Valea Morsu, bandă roşie; pe Valea Morsu — Greci, triunghi albastru
Distanţă: 15 km
Diferenţă de nivel: 400 m
Timp de parcurs: 5—6 ore
Caracteristici: Traseu uşor accesibil vara şi iarna

Traseul 1 reprezintă, de fapt, partea nordică a traseului crestei principale a Munţilor Măcin, cu acces din comuna Luncaviţa şi retragere prin comuna Greci; intersectează sau suprapune, în porţiuni reduse, traseele turistice 4 şi 6, oferind astfel posibilitatea de a combina variante de trasee spre Culmea Pricopanului şi oraşul Măcin.

Din centrul comunei Luncaviţa (vezi p. 47) pornim spre sud, pe drumul judeţean 222 A, asfaltat, spre localitatea Nifon. Ne situăm în Depresiunea Luncaviţa şi de la ieşirea din localitate drumul se desfăşoară aproape exact pe direcţia sud, fiind mărginit, pe stînga, la mai puţin de un kilometru, de micul curs de apă ce poartă acelaşi nume. Puţinele ape ale Văii Luncaviţa sînt colectate, după cum observăm, în cuveta unui mic lac de acumulare. În stînga drumului sînt plantaţiile viticole ale sătenilor din Luncaviţa.

Parcurgem pe şosea mai puţin de 4 km din centrul comunei Luncaviţa (de la DN 22). Întîlnim pe dreapta o fîntînă acoperită, construită de localnici în anul 1984, care poate fi un bun adăpost pe vreme ploioasă. Dacă continuăm să mergem pe şosea încă 500 m vom întîlni saivanele C.A.P. Luncaviţa şi o carieră părăsită, iar după

încă aproximativ 100 m, în locul numit *La Cerăfuie*, se găsește zona de captare a apei potabile pentru localitate; de aici șoseaua își schimbă direcția către sud-est și mai este asfaltată încă cca 3 km pînă în locul numit *La Scapeți*.

Primul semn al marcajului turistic cu bandă roșie este aplicat la fîntînă, pe un dud de lîngă gardul ce o împrejmuiește, și de aici traseul urmează, distanță de un kilometru, un drum de țară printre culturi, riguros spre vest, pînă întîlnește drumul de legătură peste munte dintre localitățile Luncavița și Greci. Îl urmăm spre sud, apoi spre sud-vest, urcînd ușor primele pante spre munte și marginea pădurii. Între fîntîna de la șosea și marginea pădurii nu sînt marcaje turistice, neexistînd obiecte pe care acestea să poată fi aplicate. Ne lăsăm conduși de drum către piciorul de munte care coboară din creasta principală a Munților Măcin, pînă la marginea pădurii, cotim spre dreapta pe liziera pădurii de stejar, trecem pe lîngă o bornă silvică și sosim la partea superioară a piciorului. Privind în urmă, avem vizibilitate spre Valea Luncavița, spre șoseaua care ne-a purtat de la Luncavița, către Dealurile Niculițelului și, puțin spre dreapta (sud-est), la Vîrful Chietrosu (315 m), acoperit de pădure. Timp de parcurs de la fîntînă — 1 oră. Din partea superioară a piciorului de munte, spre vest, se vede clar liziera pădurii de pe creasta principală a munților.

Intrăm în pădure și urcăm o pantă domoală, urmărind versantul stîng al piciorului de munte, apoi traversăm mici luminișuri, fără a avea vizibilitate în jur. După cîteva sute de metri, urcușul devine mai pronunțat și drumul capătă aspectul unei alei în pădure. Urmărim riguros muchia piciorului de munte. Din loc în loc, în mijlocul drumului, apare cîte un colț de stîncă sau

bolovan. După ce am ajuns în punctul de înălțime maximă, coborîm spre o zonă în care pădurea a fost tăiată, într-o șa, acum descoperită. *Atenție! Drumul reintră în pădure puțin în stînga crestei piciorului de legătură cu creasta principală a munților.*

În pădure drumul pătrunde într-un ogaș și urcăm domol o porțiune de cca 200 m. Însoțim drumul prin acest ogaș și, la fel, prin altele asemănătoare care se succed în continuare. De fapt, ogașul este produs de circulația căruțelor și animalelor. Sîntem tot în stînga muchiei și, la 10—20 m spre dreapta, se zărește liziera pădurii din zona exploatată. Poate că exploatarea pădurii va continua și aspectul în porțiunea descrisă se va schimba! Sosim în creasta principală a Munților Măcin unde ne întîmpină borna silvică 260. De la fîntîna din șosea traseul se parcurge în 1—1½ oră, iar din Luncavița în 2½ ore.

În continuare, urmăm spre stînga (sud) creasta amintită pe drumul ce vine de la Vîrful Dogaru (266 m). Ne situăm la peste 250 m altitudine și ne deplasăm cca 200 m pe creasta aproape plată, păstrînd riguros direcția sud. Trecem pe lîngă borna silvică 259. Creasta se îngustează foarte mult, păstrînd pe ea doar drumul de pădure ca pe un rambleu și, după ce depășim borna silvică 294 situată într-un luminiș, străbatem versantul stîng al crestei, paralel cu o mică vîlcea. După ce intrăm pentru cca 200 m într-un ogaș, traversăm creasta și ieșim într-o poiană largă în care se conturează un început de vale, la borna silvică 8 amplasată lîngă un tei bătrîn. Aici întîlnim traseul turistic 4, marcat cu bandă albastră de la Măcin, peste Culmea Pricopanului.

Sîntem la peste 300 m altitudine și în apropiere, la cîteva sute de metri spre vest, pe muchia de legătură dintre Culmea Pricopanului și creasta

principală a Munților Măcin, se ridică Vîrful Chiscura Chelului (313 m).

Pe Culmea Pricopanului la orașul Măcin. Parcurgerea de aici a traseului 4 (în sens invers), peste Dealul Îmbulzita și Culmea Pricopanului (prin vîrfurile Sulucu Mic, Piatra Rîioasă și Vraju, pe la Fîntîna de Leac) la orașul Măcin, durează aproximativ 4 ore, iar retragerea peste Vîrful Sulucu Mare (370 m) pe traseul turistic 5 (de asemenea în sens invers) la popasul turistic Culmea Pricopanului de pe DN 22 D — 2½ ore.

Pe o porțiune de 500—600 m, cele două trasee turistice (marcate cu bandă roșie și bandă albastră) urmează același drum de creastă care urcă ușor printr-un nou ogaș. Depășim bornele silvice 16 pe dreapta și 235 pe stînga, ieșind la borna 236, în marginea unei mici poieni situată în stînga (est) crestei. Din acest loc, cele două trasee turistice se însoțesc pînă în Șaua Țuțulatului. Traseul descris de la Luncavița pînă aici se parcurge în 3—3½ ore.

Pe sub Vîrful Chietrosu în Valea Cetățuia. Cei care doresc, din diferite motive, să se reîntoarcă pe Valea Luncavița (numită în amonte Cetățuia) la DJ 222 A, pot continua pe drum nemarcat coborînd întîi pe drumul ce intră pe o vale din bazinul hidrografic al Luncavițel, urmînd apoi pe creasta secundară ce continuă de la Vîrful Chietrosu (315 m), apoi prin valea ce-l mărginește la sud, coborînd în locul numit *La Scapeți*, la cantonul silvic

Cetățuia și popasul turistic ce va fi dat în folosință în anul 1987. Timp de parcurs pentru această variantă, 2—2½ ore. Sîntem la 8 km de localitatea Luncavița și la 2 km de rezervația naturală Pădurea Valea Fagilor (vezi p. 67).

Părăsind la marginea poienii drumul ce traversează de la vest la est (de la Greci spre Luncavița) creasta munților, urmăm un drumeag ce ne poartă chiar pe culme, prin pădurea deasă și ne scoate, în 15 minute, într-o poiană presărată cu bolovani și mici colți de stîncă. La început, marcajul turistic a fost realizat mai des pentru a se putea „prinde" corect traseul. Din poiană există vizibilitate: spre nord-vest la Culmea Pricopanului cu vîrfurile Sulucu Mare (370 m), Sulucu Mic (316 m), Piatra Rîioasă (346 m) și Cheia (260 m), iar mai aproape — Chiscura Chelului (313 m); spre nord, nord-vest, la creasta principală a munților și vîrfurile lor reduse, pînă în Vîrful Văcăreni (168 m), evidențiat de o impunătoare antenă; spre nord la depresiunea și localitatea Luncavița, precum și către Lacul Crapina, de lîngă Dunăre.

Poteca urmează liziera de vest a poienii și continuă să cîștige ușor altitudine spre primul vîrf cu înălțimea de peste 400 m, prin locuri parțial descoperite de vegetație arborescentă, dar prin iarba bogată, avînd aceeași vizibilitate în jur. Din loc în loc, continuă să apară la suprafață solul stîncos. Destul de des vom întîlni broaștele țestoase dobrogene, ocrotite de lege ca monumente ale naturii (vezi p. 70). La sfîrșitul lunii mai vom descoperi frecvent și bujorul de munte. Poteca ne conduce, în continuare, puțin în dreapta crestei care marchează cumpăna apelor, ieșind în

zona descoperită, cu vizibilitate totală spre dreapta și în față. Observăm: toată Culmea Pricopanului, Brațul Măcin (Dunărea Veche) și impunătorul Iacobdeal (341 m) de lîngă comuna Turcoaia, localitatea Greci (punctul în care sfîrșește traseul nostru) în vale, vîrfurile Țuțuiatul și Călcata, cu înălțimi de peste 400 m.

Sîntem la borna silvică 22 și observăm în apropiere un „monument" de cca 1,5 m înălțime construit din blocuri de granit fixate cu mortar.

Continuăm să parcurgem poteca de pe creasta stîncoasă a Vîrfului Căpușa și, în cca 45 minute de la părăsirea marcajului cu bandă albastră, sîntem pe al patrulea vîrf ca înălțime din această zonă montană a țării (433 m). În vîrf găsim borna geodezică din beton armat. *Atenție! Drumeagul pe care l-am urmat înainte de a ajunge în zonă ocolește prin stînga, prin pădure, vîrful stîncos.* Nu-l vom parcurge, ci vom urmări riguros marcajul aplicat pe blocurile de stînci, care par a fi aduse și așezate pe creastă, în dezordine. Zona este deosebit de frumoasă, una dintre cele mai interesante porțiuni ale crestei principale.

În continuare, coborîm pe creastă, printre stînci rotunjite de vînt și ploaie, întîlnim drumeagul care a ocolit vîrful și îl străbatem prin pădure. Un bloc impunător de stîncă străjuiește în stînga traseului; îl depășim, intrăm într-un mic șleau coborînd ușor și ieșim într-o mică poiană. Aici întîlnim drumul de exploatare ce vine dinspre sud, de sub Vîrful Țuțuiatul, și continuă în stînga noastră, în sensul de mers, în bazinul hidrografic al Taiței. Ne deplasăm spre sud pe acest drum de creastă, de o parte și de alta a acestuia întîlnind copaci bătrîni. Curînd, creasta împădurită devine mai plată, mai lată, și, lateral

spre dreapta (vest), se formează Vîrful Călcata (430 m), care domină la nord-est depresiunea Greci.

La Vîrful Călcata. Pe al cincilea vîrf ca înălțime din cadrul Munților Măcin se poate ajunge în cca 10 minute, drumul prin pădure fiind ușor (cca 500—600 m).

Continuînd traseul marcat, în cca 10 minute ajungem în Șaua Țuțuiatului (368 m), spre stînga formîndu-se o vale în care pădurea a fost tăiată, iar puțin mai departe spre dreapta începe Valea Morsu, mărginită de versantul sudic al Vîrfului Călcata și versantul nordic al Vîrfului Țuțuiatul. In această zonă întîlnim traseul 6, de la Greci la Vîrful Țuțuiatul (467 m), marcat cu triunghi albastru. La cca 200 m în aval pe Valea Morsu, spre Greci, se găsește un izvor captat și amenajat, cu apă foarte bună. Este sursa de apă situată la cea mai mare altitudine în acești munți.

La Vîrful Țuțuiatul. Pe cel mai înalt vîrf al Munților Măcin se ajunge urcînd din șa ultima parte a traseului 6 (vezi p. 112), comun în această porțiune cu traseul 2, marcat cu bandă roșie. Efortul pe care îl depunem, după cca 5 ore de mers pînă aici, pentru a urca panta destul de înclinată care trebuie parcursă pînă la vîrf (timp de aproximativ 20 minute), ne este răsplătit de priveliștea care ni se oferă din cea mai mare înălțime a Dobrogei.

In aproximativ o oră de mers se poate ajunge în centrul comunei Greci (vezi p. 41), la capătul traseului turistic 1, urmînd poteca marcată cu triunghi albastru a traseului turistic 6 prin pă-

dure, traversînd drumul de exploatare de la carieră, apoi prin pădurea care se rărește treptat pe versantul sting al Văii Morsu, pînă la liziera localității. Se va urmări, dacă este necesar, prima parte a descrierii traseului 6, în sens invers. *Atenție! Pentru a putea urmări cu cită măiestrie modelează pietrarii din Greci granitul extras din pîntecele culmii Ghinaltu, se va parcurge spre sat drumul întîlnit ce vine de la carieră și care continuă spre zona de prelucrare.*

Autobuze I.T.A. fac legătura dintre comuna Greci și orașul Măcin, situat la 13 km.

2. **Greci — Vîrful Țuțuiatul — Vîrful Moroianu — Vîrful Teica — Vîrful Almanlia — Șaua Oancea — Cerna**

Marcaj: Greci — pe Valea Morsu, triunghi albastru: Valea Morsu — Vîrful Țuțuiatul — Șaua Oancea, bandă roșie; Șaua Oancea — Cerna, nemarcat

Distanță: 24 km

Diferență de nivel: 430 m

Timp de parcurs: 8—9 ore

Caracteristici: Traseu ușor accesibil vara și iarna

Acest traseu turistic constituie partea mijlocie a traseului crestei principale a Munților Măcin, cu acces din comuna Greci, unde s-a încheiat traseul 1, și finalizare în comuna Cerna. Pînă la Vîrful Țuțuiatul se suprapune cu traseul 6.

Pentru partea de început a traseului turistic 2, de la Greci pe Valea Morsu la izvorul amenajat și Șaua Țuțuiatului, se va urmări descrierea de la traseul 6, marcat cu triunghi albastru. Această porțiune se parcurge în aproximativ o oră și 15 minute.

Ajunși în creastă, în Șaua Țuțuiatului, întîlnim drumul de creastă pe care l-am părăsit în partea finală a traseului 1 pentru a coborî pe Valea Morsu în comuna Greci. În continuare, spre sud-est, pentru un timp nu vom urma acest drum, pentru că ocolește, aproape pe curbă de nivel, muntele Țuțuiatul, ci ne vom lăsa conduși de marcajul cu bandă roșie care urmărește riguros culmea muntelui. La început, prin pădure, călăuziți de semnele marcajului aplicate pe copaci, urcăm o pantă ce devine din ce în ce mai înclinată. Ieșim în rarișstea de pădure, pe o mică terasă cu cîteva blocuri de stîncă și continuăm să urcăm pe linia de teren care formează cumpăna apelor. Marcajul turistic este realizat pe stînci. Spre stînga (est) se întinde pădurea, iar spre dreapta (vest) versantul abrupt al muntelui ce coboară spre Depresiunea Greci, versant inaccesibil turiștilor. *Atenție! În anul 1985 a fost construit un gard din sîrmă ghimpată dinspre Vîrful Călcata la Vîrful Țuțuiatul, traversînd Valea Morsu pe la izvorul amenajat, pentru a proteja puieții plantați de organele silvice.* Marcajul turistic se desfășoară în lungul acestui gard.

În 15—20 minute de mers din Șaua Țuțuiatului (sau de la izvor) se ajunge pe Vîrful Țuțuiatul (467 m), cel mai înalt din Munții Măcin și din Dobrogea. Un pilastru din beton, care marchează un punct geodezic, este amplasat la cca 10 m vest de stîncile răsărite ca din pămînt, care indică vîrful. De pe stînci avem vizibilitate în toate direcțiile și priveliștea ce ni se înfățișează este măreață.

Într-un tur de orizont complet putem observa (fig. 8): spre nord, în depărtare, localitatea Luncavița în depresiunea cu același nume, Lacul Crapina și Dunărea; spre nord-est și est, Dealurile Niculițelului acoperite în totalitate de pădurea împestrițată de amestecul speciilor; spre sud-est se desfășoară pădurea ce îmbracă muntele în conti-

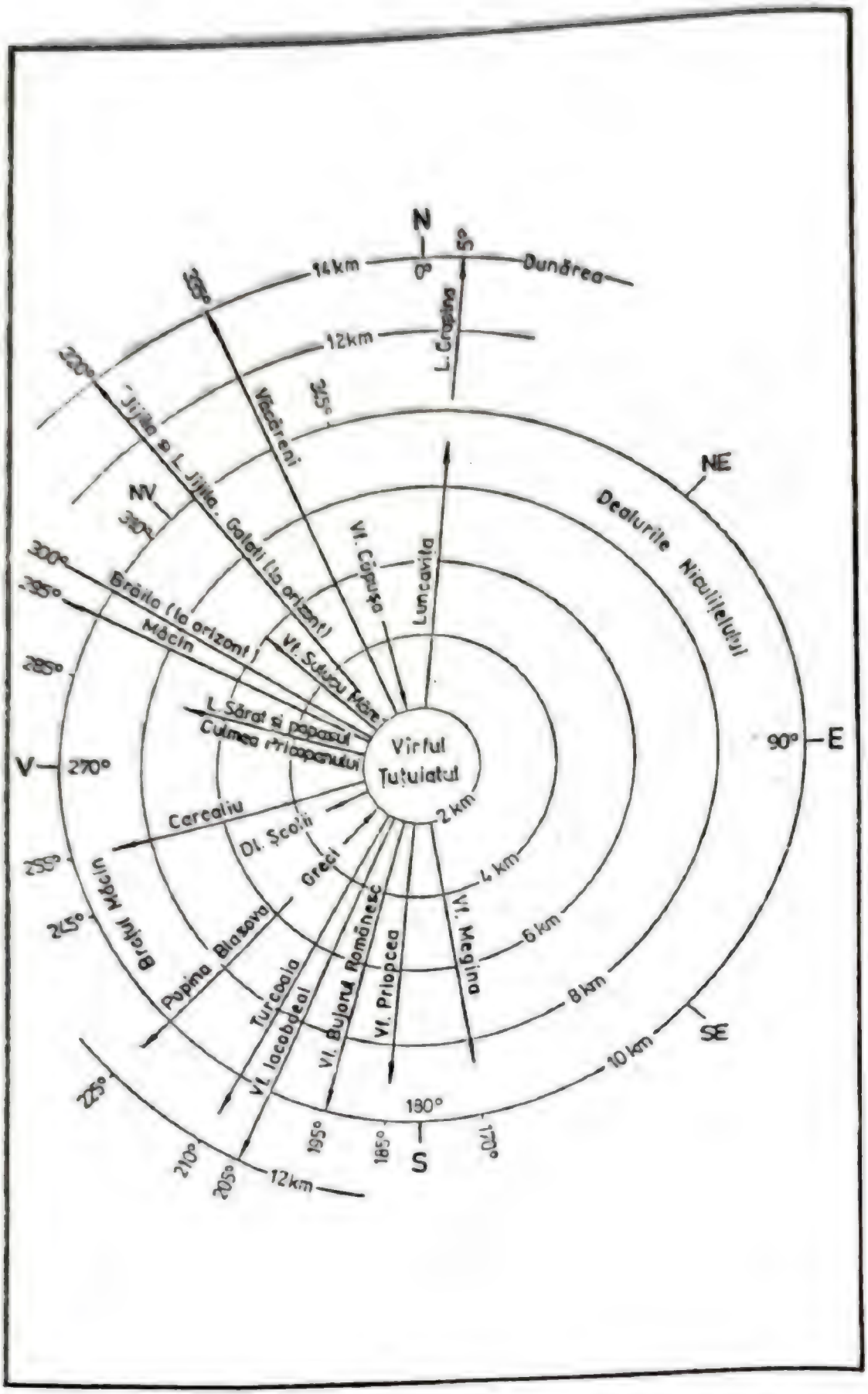

Fig. 8 — Privire în tur de orizont din Virful Țuțuiatul

nuarea traseului nostru; spre sud, impunătorul Vîrf Priopcea (410 m), iar spre dreapta, vîrfurile mai mici Bujorul Bulgăresc (223 m) și Bujorul Românesc (191 m); spre sud-vest, Vîrful Iacobdeal (341 m) din extremitatea crestei secundare, cu marea carieră de piatră și localitatea Turcoaia; în plan apropiat pe aceeași direcție, piciorul stîncos Ghinaltu, care pornește de la Țuțuiatul, din care se extrage granitul; spre vest, localitatea Greci cu gospodăriile împrăștiate pe o mare suprafață în depresiunea cu același nume, localitatea Carcaliu și Brațul Măcin (Dunărea Veche) de lîngă ea și terenurile agricole din Balta Brăilei (acum desecată și cedată agriculturii); spre vest, nord-vest, Culmea Pricopanului ce coboară spre depresiunea Greci „aruncînd" în mijlocul satului un ultim mamelon (Dealul Școlii — 92 m), iar ceva mai la stînga, popasul turistic Culmea Pricopanului și Lacul Sărat, orașul Măcin și Brațul Măcin, precum și municipiul Brăila, care se deslușește în zilele cu vizibilitate normală în planul cel mai îndepărtat; spre nord-vest, Vîrful Călcata (430 m), Vîrful Sulucu Mare (370 m), dominant pe Culmea Pricopanului, ca și vîrfurile Piatra Rîioasă (346 m) și Vraju (335 m), iar puțin mai la dreapta localitatea Jijila, Lacul Jijila și în zare se profilează blocuri din municipiul Galați; spre nord, nord-vest, creasta Munților Măcin cu Vîrful Căpușa (433 m), iar în depărtare Vîrful Văcăreni (168 m) și satul Văcăreni.

În afară de Vîrful Țuțuiatul, în Munții Măcin mai sînt nouă înălțimi care depășesc altitudinea de 400 m*.

---

* Vîrfurile Căpușa (433 m) și Călcata (430 m) la traseul turistic 1, vîrfurile Ioanești (442 m), cota 411 m, Moroianu (434 m), cota 428 m, Teica (402 m) și Negoiu (403 m) la traseul turistic 2 și Vîrful Priopcea (410 m).

După popasul făcut în Vîrful Ţuţuiatul, coborîm spre sud printre copaci şi stînci, pînă în şaua dintre vîrf şi Ghinaltu unde întîlnim un drum care vine de la carieră, peste culme, şi continuă spre Nifon. Coborîm pe acest drum spre stînga, direcţia de mers schimbîndu-se brusc spre est, lăsăm pe dreapta obîrşia unei văi urmînd drumul care şerpuieşte printre copaci şi blocuri de piatră pînă într-o nouă şa în care întîlnim drumul de creastă ce continuă din Şaua Ţuţuiatului. Au trecut 15 minute de la plecarea din Vîrful Ţuţuiatul. De aici vom urma în continuare drumul de creastă mai multe ore.

La început parcurgem drumul în direcţia generală est, urmînd pentru puţin timp creasta, apoi versantul sting, şi intrăm într-o zonă de pădure tăiată din care avem vizibilitate doar spre Depresiunea Luncaviţa şi Lacul Crapina. Din loc în loc apar colţi de stîncă, cu forme rotunjite de ape şi vînt, care parcă ţin să ne reamintească ce se află sub stratul de pămînt pe care călcăm. Ne deplasăm spre sud-est şi curînd intrăm în larga şi frumoasa poiană a Carabalului. Din aceasta se formează spre stînga, cu direcţia generală nord, o vale şi o creastă secundară spre est care are la origine Vîrful Ioaneşul (442 m), pe locul doi ca înălţime în cadrul Munţilor Măcin înainte de Vîrful Moroianu la care vom ajunge puţin mai tîrziu. *Atenţie! Creasta principală pe care ne deplasăm este plată şi îşi menţine direcţia generală sud-est. Nu trebuie să ne angajăm pe drumul ce se formează din poiană spre stînga, acesta ne va scoate în Valea Taiţei şi, eventual, la Nifon!*

Drumul pe care îl urmăm coboară uşor prin pădurea rară şi în cca 10 minute intrăm într-o altă poiană, mai mică, aşezată chiar pe creastă. *Atenţie! La mai puţin de 200 m după ce am de-*

păşit polana spre dreapta (sud-vest) la naştere o mică culme secundară cu altitudinea maximă 411 m, pe care am putea fi tentaţi s-o urcăm. Vom continua însă să urmărim drumul de creastă care coboară puţin spre stînga şi ne poartă într-o zonă mai plată. În pădure solul este acoperit de o bogată vegetaţie ierboasă. Spre dreapta am zărit printre copaci vîrful dezgolit şi stîncos cu cota 411 m.

Ajungem la un loc de popas cu două bănci construite de muncitorii care lucrează la pădure. Aici drumul intersectează o potecă ce traversează creasta. Drumul continuă prin pădure pe sau pe lîngă creasta munţilor, deseori plată şi greu de sesizat. Trecem pe lîngă bornele silvice 44 şi 42 şi începem să urcăm uşor intrînd într-o zonă de tufăriş şi de pădure deasă mai tînără. Sîntem ca într-un tunel verde şi, spre stînga, într-o mică poieniţă, se formează o potecă ce pătrunde în desişul de verdeaţă. „Tunelul" se prelungeşte pe mai multe sute de metri. Sîntem pe versantul stîng, departe de creastă, şi depăşim astfel Vîrful Moroianu (434 m). Treptat, lăstărişul prin care trece drumul se răreşte şi zărim, chiar în faţă, vîrful dezgolit cu cota 428 m, situat la sud-est de vîrful Moroianu.

Am ieşit, afară din pădure, exact în şaua dintre cele două vîrfuri menţionate şi parcurgerea traseului din Vîrful Ţuţuiatul a durat aproximativ $1^1/_2$ oră. Drumul de creastă care poartă traseul 2 nu trece prin vîrful cu cota 428 m, ci îl ocoleşte prin stînga. Dacă ne abatem din drum, în cîteva minute putem urca pe vîrf.

La Vîrful Moroianu. Din şaua în care ne găsim urmăm riguros creasta lipsită de vegetaţie arborescentă şi după ce parcurgem cca 300 m într-un urcuş

domol, cîştigînd o diferenţă de nivel de aproximativ 50 m, sosim pe cel de al treilea vîrf ca înălţime din cadrul acestor munţi. Vîrful este mai mic decît Ţuţuiatul doar cu 33 m.

Din înaltul vîrfului putem privi în tur de orizont: spre nord, Vîrful Chietrosu (315 m), iar în zare Lacul Crapina şi Dunărea; spre nord-est şi est, Dealurile Niculiţelului acoperite de mantia verde a pădurii; spre sud-est, creasta muntelui pe care ne vom deplasa în continuare, acoperită pînă departe de pădure; spre sud, sud-vest, Valea Plopilor de pe limita Depresiunii Greci şi Vîrful Priopcea (410 m), care domină creasta secundară Almanlia — Megina — Priopcea — Iacobdeal; spre sud-vest, Vîrful Iacobdeal (341 m), comuna Turcoaia, actuala amenajare piscicolă din fostul ghiol de alături, ca şi *Popina Blasova, monument al naturii* (vezi p. 71). Lacul Dunărea Veche şi actualele terenuri agricole din Balta Brăilei; spre vest, Depresiunea Greci, localitatea Carcaliu şi Braţul Măcin; spre nord-vest, oraşul Măcin şi Culmea Pricopanului cu vîrful său dominant Sulucu Mare (370 m); spre nord, nord-vest, Vîrful Ţuţuiatul. Deplasarea la vîrf şi întoarcerea durează aproximativ 15 minute.

După ce am depăşit vîrful, intrînd în pădure, drumul îşi schimbă direcţia către est, nord-est pentru o porţiune de peste un kilometru. În cca 15 minute sosim în şa, la borna silvică 29. Tre-

cem apoi pe lîngă borna 23 și constatăm că pădurea se rărește. Încă 15 minute de mers și direcția drumului revine la direcția generală a crestei principale a munților — de la nord-vest la sud-est — pentru o distanță de peste 3 km. În această porțiune sîntem la altitudinea de peste 350 m și drumul ne poartă printr-o pădure tînără, urmînd culmea care devine din ce în ce mai plată. Depășim bornele silvice 88, 93, 124, 127, 89 și avem confirmarea că sîntem pe culme. *Atenție! Creasta și marcajul trebuie urmărite cu grijă, deoarece sînt unele drumuri de pădure care pot deruta.* Trecem pe lîngă Vîrful Teica (402 m) și Negoiu (403 m), situate undeva spre stînga, fără a le observa, terenul fiind aproape plan.

Trecem de borna silvică 143. Lăsăm spre stînga originile Văii Vinului, afluent al Taiței. Linia de creastă are acum direcția generală sud pe o porțiune de aproape 3 km. La borna 145 sîntem într-o poiană.

Continuăm să ne deplasăm în dreapta crestei, apoi la stînga, urcăm ușor un mic vîrf și coborîm în locul numit Stîna Oancii, sub Vîrful Almanlia (377 m). Locul este parțial descoperit, dar vîrful nu. De aici, direcția crestei și a drumului pe care mergem se schimbă spre sud-est și după cca 200 m ieșim în afara pădurii ocolind o zonă plantată cu puieți. Avem vizibilitate spre valea Rîului Taița (est) și Dealurile Niculițelului.

Mai avem cca un kilometru pînă la Șaua Oancea și coborîrea se face pe un plai cu iarbă, trecînd pe la borna 37. În Șaua Oancea (288 m) sîntem în pădure, la borna 43. Intersecția drumului pe care am venit cu drumul de legătură, prin șa, dintre localitățile Cerna și Nifon este foarte clară. Terenul este plan. Pînă aici traseul se parcurge în 6—7 ore.

Din șa ne angajăm în coborîre pe drumul Cernei spre sud-vest, urmînd prin pădure versantul drept al văii, traversăm două obîrșii de văi, prindem un picior de munte și coborîm direct în vale, în afara pădurii. În stînga (est) se ridică impunător vîrful acoperit de pădure al Dealului Mare (208 m). În continuare, drumul se desfășoară, pînă la liziera de nord-est a comunei Cerna, prin zonă descoperită, aproape paralel cu firul Văii Cerna. Pînă la intrarea în localitate am coborît o diferență totală de nivel, din șa, de peste 200 m.

În Cerna (vezi p. 43) se poate vizita casa memorială Panait Cerna (vezi p. 65). Sîntem la DN 22 D și curse de autobuze I.T.A. fac legătura cu orașele Măcin și Tulcea.

3. Nifon — Șaua Oancea — Dealul lui David — Cișmeaua lui Pomac — Mircea Vodă (DN 22 D)

Marcaj: Nifon — Șaua Oancea, nemarcat; Șaua Oancea — Mircea Vodă, bandă roșie
Distanță: 16 km
Diferență de nivel: 220 m
Timp de parcurs: 5—6 ore
Caracteristici: Traseu ușor accesibil vara și iarna

Traseul 3 se desfășoară pe partea de sud a crestei principale a Munților Măcin, cu acces din localitatea Nifon (vezi p. 46), situată pe DJ 222 A, urmînd apoi Valea Vinului pînă la Șaua Oancea. Din sat pînă în șa sînt de parcurs ceva mai mult de 4 km și se urcă o diferență de nivel de aproximativ 170 m.

Se parcurge drumul local ce ia naștere în partea de sud a localității (se intră pe ulița de la căminul cultural), urmînd în general direcția sud,

pe terenuri agricole, se traversează Valea Purcăreții (afluent al Rîului Taița) și se continuă pînă în firul Văii Vinului (Șarap). Se merge apoi spre amonte (în direcția vest) pe vale. După ce am intrat în pădure, în ultima porțiune — de cca 1 km, cînd panta s-a accentuat — direcția generală de mers devine sud-vest. Porțiunea de acces la creastă a traseului se parcurge în cca 1½ oră. Nu întîlnim surse de apă potabilă pînă aici și nici pe prima jumătate a porțiunii de creastă a traseului, așa că aprovizionarea cu apă trebuie făcută la Nifon.

Pe creastă, la borna silvică 43 din Șaua Oancea (288 m), vom întîlni marcajul de creastă (bandă roșie) care ne va călăuzi pînă la capătul traseului, în satul Mircea Vodă. Drumul străbate pădurea, iar terenul plat ne creează impresia că ne găsim la șes.

Variantă de acces prin Cerna. Din centrul localității (vezi p. 43) pînă la creastă, în șaua menționată, sînt de parcurs aproximativ 7 km, urcînd o diferență de nivel de numai 250 m și doar pe ultimii doi kilometri panta este ceva mai pronunțată. Porțiunea de acces la creastă a traseului se parcurge în 2—2½ ore. La aproximativ 1,5 km, înainte de a ajunge în sat, ne putem aproviziona cu apă. Sursa este situată lîngă drum.

Se va urmări descrierea ultimei părți a traseului turistic 2, în sens invers (vezi p. 91), parcurgînd drumul ce se formează la liziera comunei, în direcția generală nord-est, prin valea largă a Cernei, în care converg sub formă de evantai mai multe văi care își au obîrșia în munți. Drumul

spre Nifon este bine cunoscut de localnici, care îl folosesc.

Din șa urcăm prin pădure panta domoală a Dealului lui David urmînd creasta în direcția generală sud-est. Trecem pe lîngă borna silvică 44 și după 10 minute ieșim la marginea unei poieni plantate cu puieți. O ocolim prin stînga. Pădurea se rărește. La borna silvică 20, cînd am depășit altitudinea de 350 m, drumul pe care se desfășoară traseul își schimbă direcția spre sud. Trecem de borna 19, continuăm să urcăm ușor prin pădure și ieșim la loc descoperit, ocolind prin dreapta (vest) Vîrful Vinului cu altitudinea maximă a traseului — 353 m. Vîrful cu cota cea mai mare din această porțiune a munților (369 m) este situat spre nord, la distanță de cca 600 m.

Pe vîrful situat lîngă drum este amplasată o bornă geodezică. În față ni se deschide o frumoasă priveliște spre Valea Taiței și spre dealurile acoperite de pădure ale Niculițelului (spre nord-est și est). Distingem banda argintie a șoselei asfaltate ce leagă localitățile Nifon și Hamcearca, gospodării țărănești din Hamcearca ce se întind pînă în vecinătatea muntelui și micul sat Căprioara așezat pe malul stîng al Rîului Taița. Coborînd puțin vom zări, spre sud, sud-est, coada lacului de acumulare Horia de pe Valea Taiței și Vîrful Crapcea (343 m) dispus la cca 2 km lateral de creasta Munților Măcin, care străjuiește impunător la vest, ca un martor dintotdeauna, viața satului Balabancea. *Atenție! De aici direcția generală sud a crestei și a drumului pe care îl străbate se păstrează cale de peste 9 km pînă în satul Mircea Vodă.*

Coborîm pe drumul care străbate pădurea prin dreapta crestei ce se zărește printre copaci. La borna silvică 39 întîlnim un alt drum. Un o-

gaş săpat în solul moale al pădurii cuprinde drumul pe care îl urmăm. Spre stînga, depăşim obîrşia Văii lui Deniş, orientată spre sud, care culege apele pluviale pentru bazinul Taiţei. Intrăm într-un alt mic ogaş, orientat sud, sud-vest, şi întîlnim un alt drum ce vine din dreapta, din amonte. Pătrundem într-o mică poiană. Spre stînga valea amintită se conturează mai bine. În sfîrşit, ieşim pe coama golaşă de munte (altitudine 286 m) şi avem vizibilitate spre dreapta. Într-un tur de orizont parţial, de la nord la sud, identificăm: spre nord-vest, peste creasta secundară Almanlia — Megina — Priopcea, la orizont, culorile palide ale Culmii Pricopanului, cu vîrful său dominant Sulucu Mare (370 m); spre vest, vîrfurile Priopcea (410 m) şi Iacobdeal (341 m); spre sud-vest se deschide Depresiunea Cernei în care, central, tronează localitatea cu acelaşi nume, iar la vest de aceasta — Dealul Piatra Roşie (208 m).

Continuăm să ne deplasăm pe muchia fără copaci şi, de astă dată, deslușim spre est Valea Taiţei, Vîrful Crapcea şi, la orizont, Dealul Consul (333 m), înălţime dominantă la limita dintre Dealurile Niculiţelului şi Podişul Babadagului.

Creasta muntelui se îngustează şi ia riguros direcţia sud. Lîngă drumul care urmăreşte culmea, parţial dezgolită, apar la suprafaţa solului colţuri de stîncă. Întîlnim borna silvică 20. În faţă descoperim ultimele înălţimi de peste 300 m ale Munţilor Măcin, sub forma unui platou pe creasta principală, şi Vîrful Crapcea, pe mica creastă secundară dezvoltată spre est. Coborîm uşor într-o şa la altitudinea de 256 m şi aici intersectăm perpendicular un drum local de legătură între Cerna şi Balabancea. Este cea mai mică altitudine a traseului turistic 3 înainte de a coborî spre Mircea Vodă. Timpul de parcurgere a traseului de la Nifon pînă aici este de 3—3½ ore.

Drumul ne poartă în urcuș prin pădurea Chișteu peste ultima porțiune a crestei cu înălțimi ce depășesc 300 m, creastă golașă și presărată din loc în loc cu colți de stîncă, tufe și copaci. Spre partea superioară a înălțimii, fragmentele de stîncă ce ies la suprafața solului cu 1—1,5 m au o înfățișare caracteristică. Sînt ca niște lame așezate vertical, friabile, orientate pe direcția nord-sud. Drumul ocolește înălțimea (altitudinea maximă 335 m), care nu are un nume, prin dreapta. Spre sud-vest se vede Colina Dălchi din care mușcă fără încetare utilajele exploatării miniere de cuarțit. De aici se formează spre est o mică creastă secundară care culminează în Vîrful Crapcea (343 m), la 2 km de traseul nostru.

Coborînd în continuare pe drum constatăm că pădurea a dispărut, iar terenul capătă treptat un aspect arid și doar din loc în loc apar copaci izolați sau în grupuri mici. Pe stînga în sensul de mers, mai departe de drum, se găsește Cișmeaua lui Pomac. În față distingem ultimele două vîrfulețe, golașe, printre care vom trece; la orizont, „culmile" rotunde ale Podișului Atmagea (din marele Podiș al Babadagului). La est se conturează lacul antropic Horia, spre care se deschide din munte o vale largă presărată cu copaci în partea superioară și cultivată în cea inferioară. Nu descoperim nici un fir de apă. Intrăm pe un drum ceva mai bun care vine dinspre dreapta (Drumul Carapelitului, dintre Cerna și Balabancea).

Trecem printre cele două mici mameloane, cu înălțimi de peste 250 m (cel din stînga are 263 m), iar zona devine și mai aridă pe măsură ce înaintăm. De pe ultimele pante pe care le coborîm, identificăm, în Depresiunea Mircea Vodă, satul Mircea Vodă de la limita de sud a Munților Mă-

cin, drumul național dintre localitățile Măcin și Horia, satul General Praporgescu.

Ultima porțiune a traseului nostru se desfășoară pe Muchia Lungă, pe drumul pietros, mărginit spre dreapta în partea finală de cîteva ravene, care pătrunde în sat la liziera sa de vest, pe lîngă cimitir. Urmăm ulițele satului pînă la șosea.

Gospodăriile satului Mircea Vodă (zevi p. 44) sînt împrăștiate printre copaci, grădini și vii. La aproximativ 4 km de localitate este situat popasul turistic Căprioara (vezi p. 52).

4. Măcin — Vîrful Vraju — Sulucu Mare — Dealul Îmbulzita — Vîrful Căpușa — Vîrful Țuțuiatul

Marcaj: DN 22 D — creasta principală a Munților Măcin, bandă albastră, în continuare pînă la Vîrful Țuțuiatul, bandă roșie
Distanță: 18 km
Diferență de nivel: 430 m
Timp de parcurs: 6½—7½ ore
Caracteristici: Traseu accesibil vara și iarna

Traseul 4 reprezintă o cale directă de acces de la orașul Măcin, peste Culmea Pricopanului, la creasta principală a Munților Măcin și vîrfurile Căpușa și Țuțuiatul.

Orașul Măcin este cunoscut din timpuri străvechi prin *castrul roman Arrubium* (vezi p. 56), ale cărui ruine sînt în apropiere.

Din centrul orașului (vezi p. 38) ne deplasăm pe strada principală (30 Decembrie) spre est, ieșind din localitate pe șoseaua națională 22 D

spre Cerna. Traversăm pe pod Valea Vîlcului, care poartă un mic pîrîiaș, trecem pe lîngă sediul Complexului de Producere, Valorificare și Industrializare a Legumelor și Fructelor și pe lîngă sediul Întreprinderii Agricole de Stat. La borna cu numărul 2 a șoselei aflăm că ne situăm la 18 km de Brăila și la 155 km de Constanța. La cca 200 m după stația electrică de transformare, se formează spre stînga (nord-est) un drum drept care duce pînă la cariera de piatră de la baza Culmii Pricopanului. De la intersecția drumului cu șoseaua națională începe marcajul turistic cu bandă albastră, care este aplicat pe stîlpii din beton ai unei linii electrice aeriene care însoțește drumul. Din centrul orașului pînă aici sînt 2,5 km. În continuare, drumul trece printre terenuri agricole din Depresiunea Măcin (pe o distanță de 2,5 km) și traversează un canal pentru irigații.

Am putut urmări în permanență muchia crenelată, stîncoasă și aridă a Culmii Pricopanului, identificînd de la stînga spre dreapta vîrfurile Cheia (260 m), Vraju, Șerparu și Sulucu Mare. Drumul sfîrșește la cariera de granit Izvoarele, roca extrăgîndu-se din zona Șerparu. În această zonă s-au descoperit olane aparținînd unui apeduct roman.

După trecerea peste canalul de irigații, părăsim drumul care duce la carieră, schimbînd direcția de mers spre nord-vest și apoi spre nord. Ne deplasăm pe un drum local de pămînt pe o porțiune mică și, în continuare, marcajul ne călăuzește, urcînd ușor, spre grupul de copaci de la baza muntelui unde se găsește locul numit de localnici Fîntîna de Leac. Marcajele turistice sînt aplicate pe blocuri de piatră ce ies din sol, apoi pe copaci.

La Fîntîna de Leac. Lîngă o coastă stîncoasă de sub Vîrful Vraju există un loc frumos, ca un golf, cu un izvor captat cu apă foarte bună, căruia localnicii îi atribuie unele efecte tămăduitoare. De aceea locul de popas mai este numit și Izvorul Tămăduirii. Izvorul a fost amenajat în anul 1945. Desigur că în munții noștri sînt mii și mii de locuri de popas mai frumoase, dar pentru această zonă dobrogeană, fără pădure și aridă, locul are o valoare deosebită. În zile de sărbătoare localnicii se adună aici și petrec la umbra copacilor sau „la iarbă verde". Cîteodată, aici întîlnim și o stînă.

Parcurgerea traseului din oraș pînă la Fîntîna de Leac durează o oră. Localnicii folosesc o cale mai directă pentru a ajunge aici, ieșind din oraș spre nord-est și urmînd drumuri locale printre terenurile agricole, dar și peste canale de irigații, care pot fi traversate numai prin locuri cunoscute sau cînd nu au apă.

Sîntem la altitudinea de numai 50 m și urcușul care ne așteaptă este dur. Este necesar să ne aprovizionăm cu apă pentru tot traseul, deoarece nu vom mai găsi apă decît în Șaua Țuțuiatului, în partea finală a drumului pe care îl vom parcurge.

Poteca însoțită de marcajul cu bandă albastră urcă pieptiș printre stînci și blocuri de piatră prăbușite din munte, depășind pe stînga cîțiva copaci mici. După cca 10 minute de urcuș poteca își schimbă direcția spre dreapta intrînd curînd într-un vîlcel care ne conduce, tot în urcuș, spre obîrșia lui, într-o zonă înierbată mai largă, sub un vîrf stîncos. În față ne întîmpină mari blocuri

de piatră, crăpate de intemperii. În această zonă și în continuare vom întîlni numeroase exemplare din *broasca țestoasă dobrogeană*, monument al naturii (vezi p. 70).

Traversăm un drum de exploatare al carierei de granit și continuăm să urcăm printre blocuri de piatră, pe versantul stîng al vîlcelului și apoi prin el. Ieșim într-o mică șa, străjuită în stînga și dreapta de blocuri de piatră rotunjite de ploaie și vînt. De la Fîntîna de Leac pînă aici traseul se parcurge în aproximativ o jumătate de oră. Traversăm în această zonă Culmea Pricopanului ocolind Vîrful Vraju, marcajul însoțind un drum de exploatare pe pantele sale de nord-est, către Valea Jijila. După încă cca 10 minute de mers poposim într-o șa plată. Traseul nu trece prin vîrf.

La Vîrful Vraju (335 m). O abatere din traseu pînă la vîrf, dus și întors, durează doar 10 minute. Din vîrful stîncos ni se oferă o priveliște completă în tur de orizont. Pornind de la nord în sensul acelor de ceasornic vom vedea: localitățile Văcăreni și Luncavița, vîrfurile Piatra Rîioasă și Sulucu Mare în planuri mai apropiate, vîrfurile Țuțuiatul (467 m, cel mai înalt din Dobrogea), Priopcea (410 m) și Iacobdeal (341 m), Lacul Sărat, localitățile Carcaliu și Măcin, Vîrful Cheia (260 m), comuna și Lacul Jijila, Vîrful Văcăreni (168 m).

Din șa, pentru început, coborîm ușor pe culmea înierbată printre blocuri de stîncă rotunjite de ploaie și vînt, apoi către dreapta, prin partea superioară a carierei, coborîrea devenind mai pro-

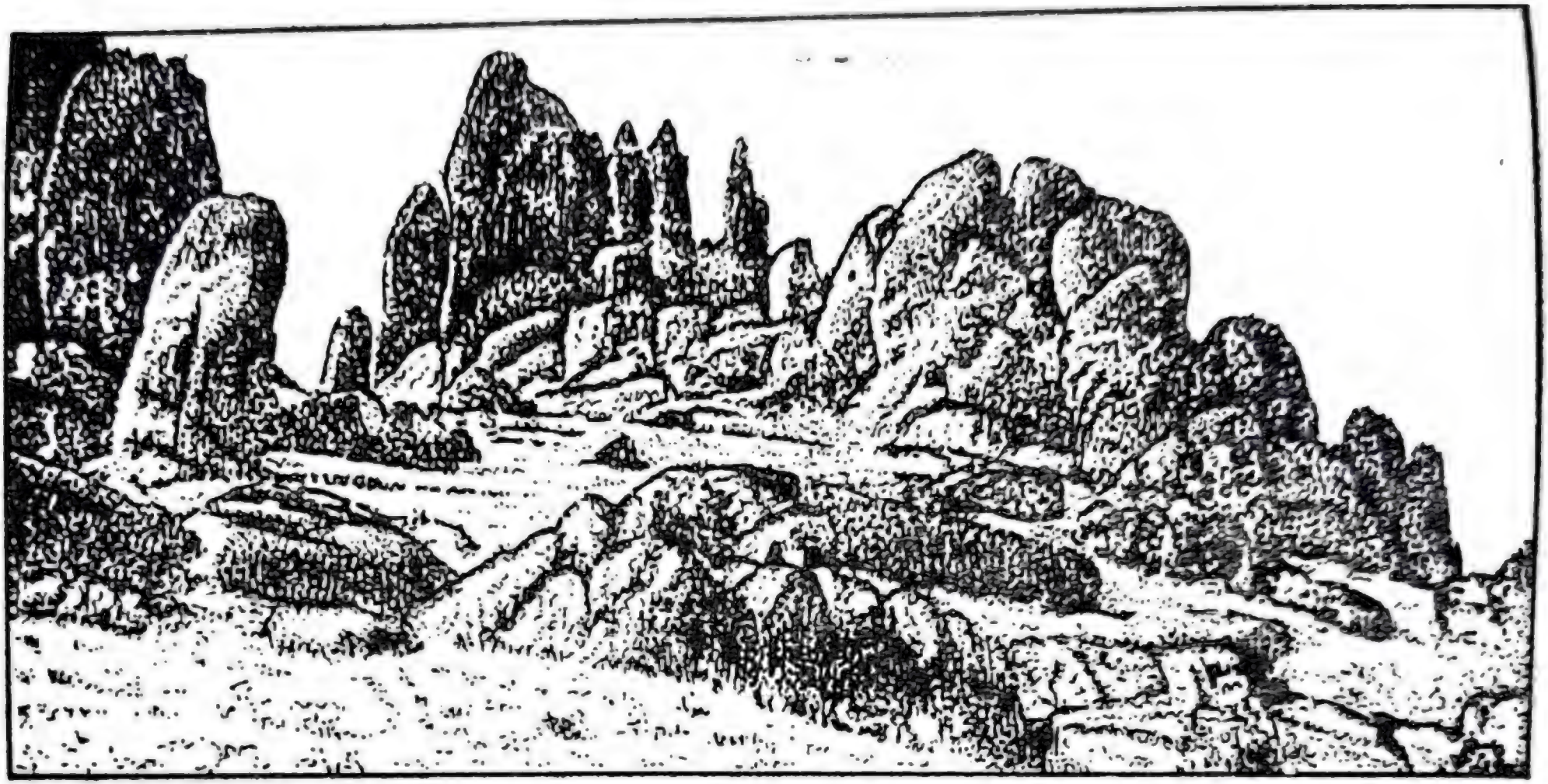

Fig. 9 — Pe Culmea Pricopanului

muntată. Solul este arid și sfărîmicios. Ne lăsăm rostogoliți de un mic șleau produs de apele pluviale pînă într-o șa mică și coborîm o pantă mai abruptă spre stînga. În față se ridică pantele abrupte, stîncoase și cu numeroase blocuri prăbușite în vale ale Vîrfului Piatra Rîioasă. Ce stranie metamorfoză au trebuit să sufere vechii munți hercinici pentru a ajunge în înfățișarea de azi!

Un mare geograf român face o prezentare foarte sugestivă a Culmii Pricopanului: „Însă ceva cu totul neobișnuit, în ceea ce privește înfățișarea, e muntele Pricopanu. Poți să fi văzut și să te fi urcat pe toți Carpații și cu greu îți vei aduce aminte de o priveliște mai interesantă și care să te fi impresionat mai puternic decît a Pricopanului. Cum stă culcat în soare, gol de vegetație și sfărîmat pînă în mărunțaie într-un haos de blocuri enorme, aruncate claie peste grămadă, Pricopanu poate fi dat ca exemplu de munte granitic intrat definitiv în dezagregare..." (I. Conea, O excursie în Dobrogea, Buletinul Societății Române de Geografie, tom XLVI, 1927). Sau, în altă lucrare: „Pricopanu își datorește înfățișarea sălbatică, întîi de toate, unui climat care, cu vînturile lui puternice și cu ploile lui repezi și vijelioase, a dezghiocat pătură după pătură din trupul muntelui, măcinîndu-l mereu, pînă ce a ajuns de l-a dezvelit miezul sau simburele de granit pentru a-l despica și pe acesta, acum, în blocuri cît coliba. Și mîine — un mîine geologic — nimic nu va mai rămîne din trupul muntelui, înalt de mii de metri odinioară; va rămîne numai o grămadă de măciniș granitic, ca un morman de dărîmături pe urma unui templu antic" (articolul „În Balta Brăilei și pe bătrînii Munți ai Măcinului").

Am ieșit deasupra Văii Șerparu, la un drum al carierei pe care-l urmăm spre stînga (nord) pînă în șaua dintre cele două vîrfuri amintite.

în jur, un peisaj dezolant cu fragmente de blocuri de granit. Un drum de exploatare trece prin șa spre Valea Jijila, la nord. De la Fîntîna de Leac pînă aici traseul se parcurge într-o oră.

Urcăm pantele de nord ale Vîrfului Piatra Roșie abordînd pentru început un drum către stînga. Marcajul urmărește urcușul domol spre vîrf (sud) și, în aproximativ 15 minute din șa, sîntem pe creasta stîncoasă pe care o însoțim prin dreapta, ieșind într-o mică șa. Traseul nu urcă pînă în vîrf (346 m) — al doilea ca înălțime de pe Culmea Pricopanului —, care este constituit dintr-o îngrămădire de stînci rotunjite de vreme situate față de linia crestei puțin lateral dreapta. Priveliștea ce ni se oferă din vîrf este asemănătoare cu cea avută puțin mai înainte în Vîrful Vraju.

Pe Culmea Pricopanului a început o acțiune de împădurire a pantelor mai domoale, dinspre nord și est. Sînt șiruri alternative cu puieți de stejar și frasin.

În continuare, poteca coboară pe creastă, printre blocuri de stîncă, lăsînd privirea liberă spre Lacul Sărat (în dreapta) și culmea principală a Munților Măcin (în stînga), cu partea superioară acoperită de pădure. Sosim într-o mică șa, depășim apoi pe dreapta un mic vîrf stîncos și continuăm să coborîm prin stînga crestei stîncoase pînă într-o șa bogat înierbată. Au trecut 15 minute de la plecarea de lîngă vîrf. În față avem vîrfurile Sulucu Mic și Sulucu Mare.

Chiar din șa lăsăm spre dreapta un mic vîrf și urmăm poteca, ce se conturează în față urcînd aproape pe curbă de nivel pantele de nord ale culmii, ocolind Vîrful Sulucu Mic (318 m) și ieșind în șaua ce se formează între acesta și vîrful Sulucu Mare. Spre stînga s-au format două văi, prima seacă și fără copaci, iar a doua mai

adîncă și împădurită, care în timp de ploaie adună apele spre a le conduce în Valea Jijila. Aici copacii încearcă să se urce spre creastă fără să poată atinge vreodată vîrfurile stîncoase inundate de soare. În arșița verii, cei cîțiva copaci mai bătrîni care ajung pînă la potecă, în drumul nostru, ne oferă cu dărnicie puțină umbră.

Urcăm pe creastă panta mai pronunțată spre Vîrful Sulucu Mare (370 m), cel mai înalt al Culmii Pricopanului și al traseului nostru. Traseul marcat cu bandă albastră ocolește prin stînga vîrful și urmărește „muchia" de legătură dintre Culmea Pricopanului și culmea principală a munților, pe direcția generală est. Culmea Pricopanului continuă a se desfășura din vîrf către sud. Am întîlnit capătul traseului turistic 5, marcat cu cruce roșie, ce vine de la popasul turistic Culmea Pricopanului (vezi p. 52). *Atenție! Dacă din locul de întîlnire a celor două trasee turistice ne deplasăm spre sud pe curbă de nivel, la cca 200 m vom găsi un mic izvor care, uneori, are apă bună de băut.*

La Vîrful Sulucu Mare. Din locul în care se întîlnesc cele două marcaje ne sînt necesare 15 minute pentru a urca la vîrf și a ne întoarce (urmărind, dacă mai este necesar, crucea roșie). Vîrful Sulucu Mare, lipsit complet de vegetație arborescentă, stîncos și arid, dormitează izolat în calmul zilelor, oferindu-ne o splendidă priveliște într-un tur de orizont complet (vezi p. 109). Pe aici vara, dacă facem abstracție de arșiță, este frumos, dar iarna colindă fără cruțare viscolul

Dunării și animalele nu se încumetă să iasă din vizuini, din scorburi mai jos în pădure.

Dacă dorim, putem să ne retragem din traseul 4, urmînd Culmea Pricopanului, pe traseul turistic 5 marcat cu cruce roșie pînă la popasul turistic Culmea Pricopanului (vezi p. 52). Pentru aceasta se va urmări descrierea traseului în sens invers (vezi p. 108). Timp de parcurs în această variantă, de la Vîrful Sulucu Mare — 1 oră.

Traseul coboară pe versantul de est al Vîrfului Sulucu Mare pînă într-o șa. Spre stînga observăm obîrșia cu tufăriș a Văii cu Aluni, spre dreapta terenuri cultivate. Urcăm o pantă domoală, pe lîngă culturi, prin dreapta unui mamelon, marcajul fiind mai rar. Traversăm drumul local de legătură dintre comunele Greci și Jijila. Sîntem pe Dealul Îmbulzita la aproximativ 270 m altitudine. Coborîm puțin pînă la marginea pădurii (în care vom întîlni un amestec de stejar, carpen, frasin și tei, în care predomină prima specie) și urmăm drumul de pe marginea de sud a acesteia în direcția generală est pînă la colțul pădurii, unde liziera se dezvoltă de la nord spre sud. Lîngă borna silvică gospodarii pădurilor au construit o bancă pentru odihnă. Sîntem într-o șa la altitudinea de 215 m. Drumul de legătură dintre așezările Greci și Luncavița vine dinspre sud, pe lizieră și intră în pădure. Pe o porțiune de drum prin pădure se desfășoară și traseul 4 (bandă albastră).

Atenție! Dacă vom urma drumul spre localitatea Greci (sud) pe la marginea pădurii, la cca 1 km putem găsi apă de băut la cișmeaua Căutici, izvor amenajat, situat în pădure, la care ne poartă un drumeag printr-o poiană. O variantă de retragere din traseul 4 la Greci pe

acest drum ar necesita, de la colțul pădurii, ceva mai mult de o oră. Drumul este străbătut adesea de localnici cu mijloace de transport hipo. Intrăm în pădure și parcurgem drumul de căruță care urcă ușor printr-un ogaș adînc de 1—2 m, însoțiți de marcajul turistic. Sîntem în pădurea care îmbracă toată culmea principală a Munților Măcin și numai uneori vom ieși în locuri descoperite, în poieni, cu vizibilitate în jur. Traseul urmărește riguros drumul menționat și orice variantă laterală nu trebuie luată în considerare. Ieșim într-o mică poiană, din care se formează un drum spre dreapta, coborîm ușor, apoi urcăm ocolind prin stînga un vîrf, drumul intrînd din nou într-un ogaș mai adînc (de 4—5 m) și lăsînd impresia că ne găsim într-un canal săpat în sol. La ieșirea din ogaș traversăm o porțiune stîncoasă, vîrfuri din blocurile de stîncă ale subsolului ieșind la suprafața drumului și continuăm a ne deplasa în urcuș, paralel cu muchia ce se sesizează la dreapta în imediata apropiere. Lateral spre dreapta se formează o poiană din care avem vizibilitate în jur și în care găsim borna geodezică ce marchează Vîrful Chiscura Chelului (313 m).

În continuarea traseului, pînă întîlnim marcajul cu bandă roșie al crestei principale (traseul 1), ne deplasăm pe curbă de nivel, coborîm ușor și ieșim într-o șa largă din care, spre dreapta, se formează o poiană întinsă în care se conturează un început de vale. Am sosit la borna silvică 8, amplasată lîngă un tei bătrîn, spre stînga formîndu-se drumul spre comuna Luncavița ce poartă pe o porțiune apreciabilă traseul 1. Din poiană avem vizibilitate spre versantul de sud-est al Culmii Pricopanului și spre Balta Brăilei.

Cei care doresc a urma traseul 1 pînă în Luncavița vor folosi descrierea în sens invers (vezi

p. 78). La Luncaviţa (pe DN 22) se poate ajunge în aproximativ 2½—3 ore.

De aici, cele două marcaje turistice (cu bandă roşie şi bandă albastră) se însoţesc pînă în creastă, la poiana situată în stînga sa, în care este borna 236, drumul urcînd uşor pe la bornele silvice 16 şi 235. Timp de parcurs de la colţul pădurii pînă aici — aproximativ 45 minute, iar de la începutul traseului din oraşul Măcin — cca 5 ore.

O variantă a traseului, pe sub Vîrful Chietrosu pînă în Valea Luncaviţa (Cetăţuia), la noul popas turistic din locul numit „La Scapeţi" este menţionată la p. 79.

Traseul turistic 4 se desfăşoară, în continuare, peste Vîrful Căpuşa (433 m) pînă în Şaua Ţuţuiatului (368 m), comun cu traseul 1 (vezi p. 80), iar pînă în Vîrful Ţuţuiatul (467 m) comun cu traseul 2 (vezi p. 84). Pentru o retragere de pe creastă, din Şaua Ţuţuiatului sau de pe Vîrful Ţuţuiatul, se va urmări descrierea de la traseul 6 în sens invers (vezi p. 111).

5. Popasul turistic Culmea Pricopanului — Vîrful Sulucu Mare

Marcaj: cruce roşie
Distanţă: 4 km
Diferenţă de nivel: 350 m
Timp de parcurs: 1½ oră
Caracteristici: Traseu uşor

Traseul 5 reprezintă o posibilitate de acces de la popasul turistic Culmea Pricopanului, situat lîngă Lacul Sărat (vezi p. 52), la zona înaltă a Culmii Pricopanului, culme secundară a Munţilor

Măcin, cu legătură la traseul turistic 4 marcat cu bandă albastră.

Primul semn al marcajului turistic este aplicat la colțul de sud-est al împrejmuirii unității de alimentație (gard din plasă de sîrmă), pe un plop de lîngă șosea. O potecă se desfășoară în lungul gardului cu direcția generală nord-est, între acesta și terenul agricol vecin. După ce trecem de capătul gardului, care împrejmuiește și stadionul Arrubium, traversăm pe o conductă din fontă un canal de irigații prin care se deversează apa în Lacul Sărat și urmărim un drum local ce se continuă în dreapta unei zone cu tufe, copaci izolați și cîțiva nuci bătrîni. Spre dreapta, doi plopi foarte apropiați se ridică din terenul cultivat. Trecem pe sub o linie electrică aeriană și, după aproximativ 30 minute de la plecare, sîntem la baza piciorului de munte ce se formează din Culmea Pricopanului (Piciorul Sulucului). Spre stînga (nord, nord-vest) identificăm vîrfurile ascuțite și stîncoase Vraju, Șerparu și Piatra Rîioasă.

Traversăm un canal de irigații flancat pe ambele maluri de drumuri de țară. *Atenție! Dacă în canal este multă apă va trebui să facem traversarea pe un pod situat în aval, la cca 1 km și să revenim la piciorul menționat.* Sîntem la altitudinea de 28 m și avem de urcat o diferență de nivel de 342 m. Pe primele stînci se poate vedea marcajul turistic cu cruce roșie. Urcăm destul de ușor panta stîncoasă și puțin înierbată a piciorului de munte, prinzînd creasta sa trecem printr-o mică șa, întîlnim o bornă din granit cu inscripția CD, continuăm să urcăm, coborîm din nou în șa și urcăm panta care devine acum mai abruptă. Încă o mică șa și urcăm din nou un vîrf. În această zonă pe Culmea Pricopanului vîrfurile stîncoase, nu prea mari, au o înfățișare de-

osebit de frumoasă. Următorul vîrf (de peste 300 m) se ocolește prin dreapta.

Ultimele pante pe care le urcăm spre înălțimea maximă a culmii sînt străjuite, către stînga, de singurul copac ce se găsește în apropierea crestei. Într-o oră de la baza piciorului de munte poposim pe Vîrful Sulucu Mare (370 m), la borna geodezică, cel mai înalt de pe Culmea Pricopanului.

Avem vizibilitate în tur de orizont, în toate direcțiile. Astfel putem identifica (fig. 10): spre nord, Valea Jijila și extremitatea finală, joasă, a crestei principale a Munților Măcin; spre nord-est depresiunea și localitatea Luncavița, satul Rachelu; spre est, culmea de legătură cu creasta principală a munților peste Dealul Îmbulzita; spre sud-est, vîrfurile Căpușa (433 m), Călcata (430 m) și Țuțuiatul (467 m); spre sud, sud-est, localitatea Greci, așezată în depresiunea cu același nume. Vîrful Priopcea (410 m) și culmea secundară de legătură la creasta principală; spre sud, Vîrful Iacobdeal (341 m), cu marea carieră de piatră, și la poalele sale comuna Turcoaia; spre sud, sud-vest, Lacul Sărat cu popasul turistic Culmea Pricopanului (de unde am pornit) și localitatea Carcaliu, lîngă brațul Măcin; spre vest, orașul Măcin; spre nord-vest, continuarea Culmii Pricopanului, pe care ne găsim, cu vîrfurile Piatra Rîioasă (346 m), Vraju (335 m) și Lacul Jijila; spre nord, nord-vest, Vîrful Văcăreni (168 m), ușor de identificat prin antena de pe el.

Din Vîrful Sulucu Mare marcajul cruce roșie mai continuă cca 5 minute, spre nord-est, printre blocuri de piatră, pînă la traseul turistic 4 (marcat cu bandă albastră). Drumeția se poate continua pe acest traseu către orașul Măcin sau spre creasta principală a Munților Măcin.

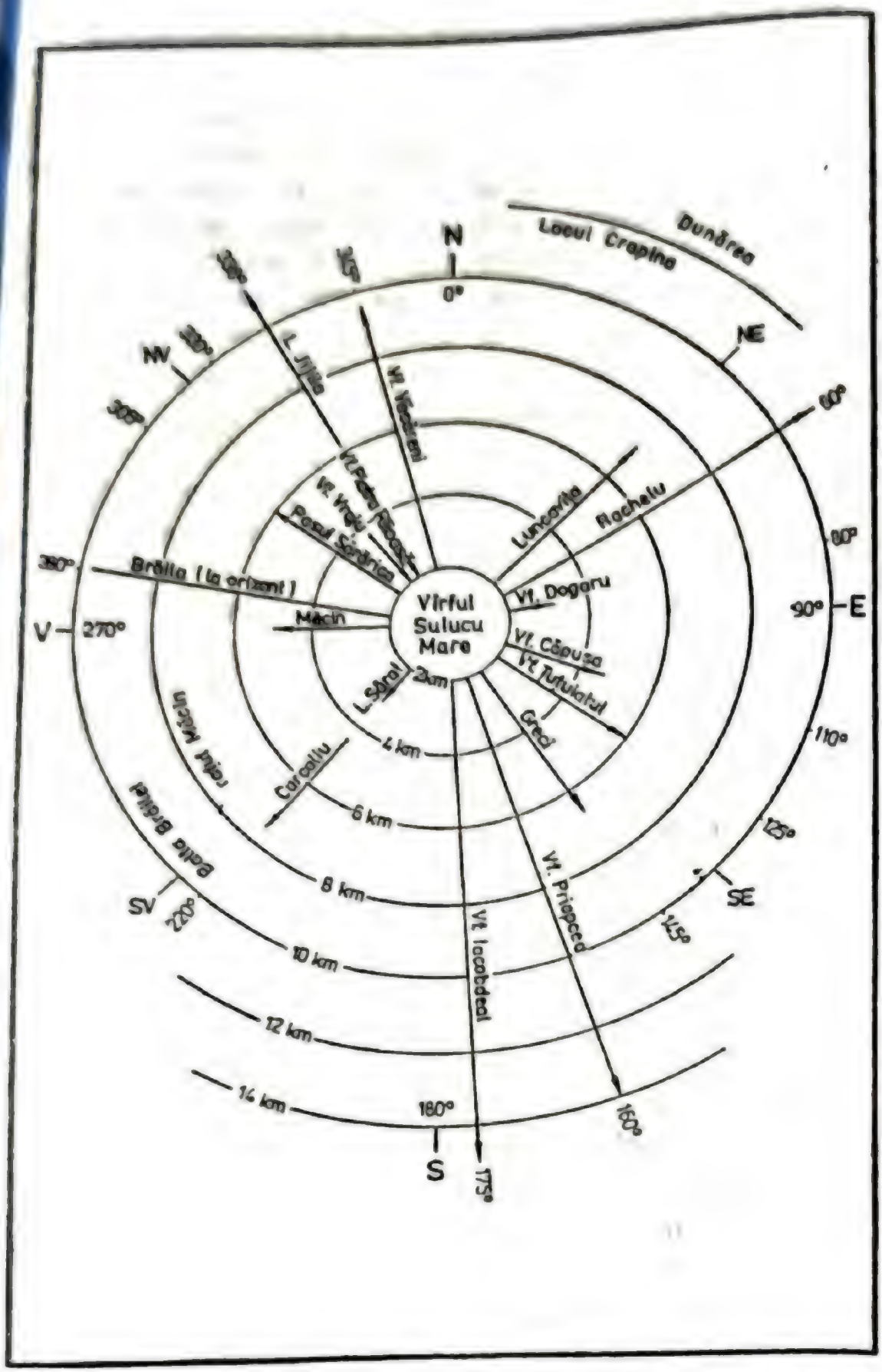

Fig. 10 — Privire în tur de orizont din Vîrful Sulucu Mare

6. Greci — Valea Morsu — Vîrful Ţuţuiatul

Marcaj: Greci — Şaua Ţuţuiatului, triunghi albastru; Şaua Ţuţuiatului — Vîrful Ţuţuiatul, bandă roşie
Distanţă: 5 km
Diferenţă de nivel: 430 m
Timp de parcurs: 1½—2 ore
Caracteristici: Traseu uşor de acces la creasta principală a munţilor

Traseul 6 reprezintă o cale directă de acces de la cea mai apropiată localitate de baza muntelui, comuna Greci, situată în depresiunea cu acelaşi nume, la Vîrful Ţuţuiatul, înălţimea dominantă a Munţilor Măcin.

Comuna Greci (vezi p. 41), în care se poate ajunge cu autobuzul din oraşul Măcin, este, după oraşul Măcin, cea mai mare localitate din zona munţilor. Din centrul localităţii (la monument, unde este situată poşta şi se sfîrşeşte traseul autobuzului) ne deplasăm spre nord-est pe o stradă principală, către munte, la locul unde se prelucrează granitul extras din cariera locală. După ce parcurgem cca 1,5 km printre gospodăriile ţărăneşti, la marginea satului întîlnim primele semne ale marcajului turistic ce ne va conduce în creastă, urcînd uşor pantele versantului sting al Văii Morsu. Spre stînga, în sensul de mers (nord-vest), peste firul puternic erodat al văii (un şanţ natural adînc uneori de peste 10 m), zărim barăcile unde se prelucrează granitul. Pe versantul opus celui pe care ne deplasăm se conturează drumul care duce la cariera de granit situată sub Vîrful Ţuţuiatul, pe muchia Ghinaltu, drum pe care îl vom traversa puţin mai tîrziu.

Marcajul este aplicat pe pietre şi pe colţurile de stîncă ce ies din sol, traseul este uşor şi plăcut,

strecurindu-se printre tufe și traversînd unele porțiuni de teren degradat de apele pluviale, ravene care converg spre firul principal al văii. Valea Morsu este cuprinsă între versanții care coboară din două dintre cele mai înalte vîrfuri ale Munților Măcin, Vîrful Călcata (430 m) la nord-vest și Vîrful Țuțuiatul (467 m) la sud-est.

Lîngă potecă apar cîteva izvoare foarte mici. Intrăm într-o porțiune cu copaci rari, în care identificăm tei și stejar, traversăm un vîlcel și continuăm să urcăm ușor printre ravene și ogașe. Printre copaci apar pietrele și fragmentele de stîncă prăbușite din munte. Spre dreapta distingem cariera din care se exploatează granitul.

După aproximativ o oră de la plecarea din centrul localității, ajungem la drumul de carieră pe care îl traversăm. Sîntem într-o zonă stîncoasă și poteca continuă să se strecoare printre blocuri de piatră și copaci, pădurea devenind mai deasă, în imediata apropiere a firului văii. În cca 10 minute de la traversarea drumului amintit sosim pe firul văii, la un frumos izvor captat, cu un debit apreciabil și o apă foarte bună. După cum atestă inscripția de pe amenajarea realizată din blocuri de granit *(Făcută de frații Bruno și Anton Pastorcici. 1963)*, lucrarea a fost realizată de urmași ai vechilor pietrari aduși aici cu mult timp în urmă pentru a prelucra cu măiestrie granitul. Locul de popas este foarte potrivit înainte de a urca ultimele pante, mai abrupte, spre vîrf.

De la izvor, marcajul cu triunghi albastru ne mai călăuzește timp de 5 minute pînă pe creasta principală a Munților Măcin, în Șaua Țuțuiatului, la marcajul turistic cu bandă roșie, unde se sfîrșește. Sîntem pe drumul natural de creastă care, spre sud-est, ocolește Vîrful Țuțuiatul.

Pentru a ajunge la Vîrful Ţuţuiatul mai sînt necesare aproximativ 20 minute. Urcăm spre sud panta destul de înclinată, conduşi de marcajul de creastă cu bandă roşie al traseului turistic 2 (vezi p. 84).

În Vîrful Ţuţuiatul ni se oferă o splendidă panoramă aproape în tur de orizont. Doar spre est privirea se opreşte în coroanele copacilor care ating înălţimi superioare vîrfului.

În afară de traseele turistice de picior descrise, cu variantele menţionate la fiecare, se mai pot realiza şi alte combinaţii pe drumuri marcate şi nemarcate. În acest sens, recomandăm trei posibilităţi:

— De la satul Nifon pe drumul forestier în creasta principală, prin vîrfurile Moroianu şi Ţuţuiatul, pe Valea Morsu la comuna Greci, marcat parţial bandă roşie şi triunghi albastru (18 km lungime, 430 m diferenţă de nivel şi 6—6½ ore timp de parcurs.

— De la noul popas turistic din Valea Cetăţuia (vezi p. 53) la creasta principală, pe sub Vîrful Chietrosu şi prin Vîrful Căpuşa, pe Valea Morsu la localitatea Greci, marcat parţial cu bandă roşie şi triunghi albastru (14 km lungime, 400 m diferenţă de nivel şi 5—5½ ore timp de parcurs).

— De la popasul turistic Culmea Pricopanului prin vîrfurile Sulucu Mare şi Vraju la oraşul Măcin, marcat parţial cu cruce roşie şi bandă albastră (13 km, 355 m diferenţă de nivel şi 4½—5 ore timp de parcurs).

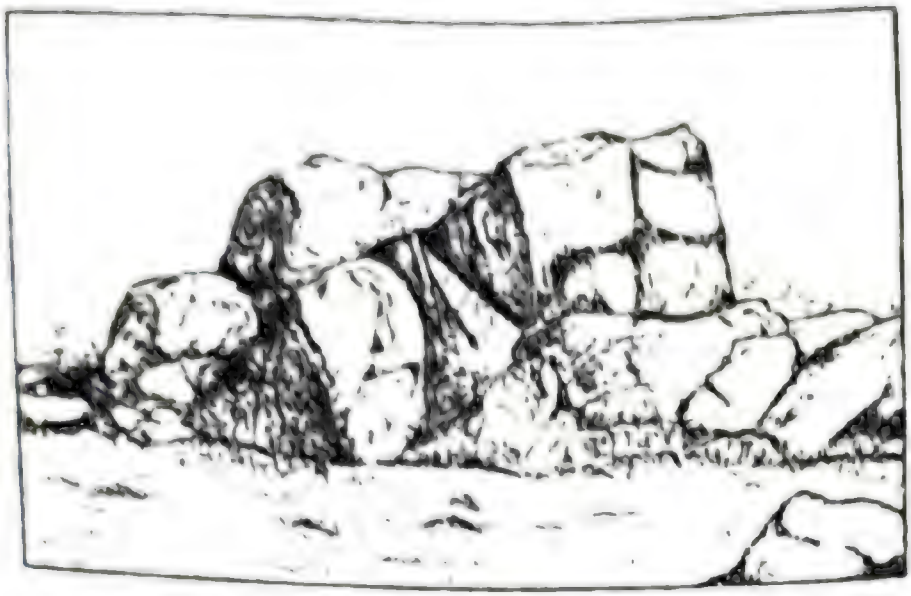

Fig. 11 — Vîrful Ţuţuiatul (467 m)

B. *CICLOTURISM*

7. **Măcin — popasul turistic Culmea Pricopanului — Pasul Priopcea — Cerna — Mircea Vodă — Pasul Carapelit (Iaila) — popasul turistic Căprioara — Horia — Balabancea — Hamcearca — Nifon — Pasul Teilor — Luncaviţa — Văcăreni — Garvăn — Pasul Garvăn — Jijila — Pasul Sărărica — Măcin**

Lungime: 100 km
Timp de parcurs: 2—3 zile, în 2—3 etape

Beneficiind de faptul că Munţii Măcin sînt înconjuraţi pe toate laturile de şosele naţionale sau judeţene — de la oraşul Măcin la comuna Luncaviţa pe o lungime de 23 km de DN 22, de la oraşul Măcin la comuna Horia pe o lungime de 40 km de DN 22 D şi de la Horia la Luncaviţa pe o lungime de 37 km de DJ 222 A — s-a luat în considerare posibilitatea iniţierii unui traseu cicloturistic. Din lungimea totală de exact 100 km doar o porţiune de 11 km de pe DJ 222 A nu era încă asfaltată la nivelul anului 1986. Pe şosele nu sînt

pante foarte mari de urcat, aceasta constituind un argument în plus pentru a se recomanda parcurgerea unui traseu cu bicicleta.

În localitățile de pe traseu (vezi p. 38), în apropierea lor sau a drumurilor pe care se desfășoară traseul există suficiente obiective turistice care pot fi vizitate. Este posibilă atingerea următoarelor obiective turistice: monumente istorice și de arhitectură, muzee, rezervații naturale și monumente ale naturii, zone submontane de un deosebit pitoresc. Faptul că la distanțe aproape egale în acest circuit se întîlnesc trei popasuri turistice cu posibilități de cazare constituie, credem, un argument în plus în sprijinul inițierii traseului turistic.

Traseul este organizat și descris avînd ca punct de plecare orașul Măcin, urmărind în ordine: rama de sud-vest, sud, est, nord-est, nord și vest a munților, dar tot atît de bine poate începe din comuna Horia, dacă amatorii de cicloturism în această zonă montană sosesc dinspre Constanța, Babadag sau Hîrșova, din comuna Luncavița pentru cei care vin dinspre Isaccea și Tulcea, din satul Garvăn, pentru cei ce vin dinspre Galați.

Desigur că cei care doresc să realizeze o performanță sportivă pot parcurge cei 100 km ai traseului într-o singură zi, dar vor vedea și cunoaște mai puțin din ceea ce numim potențial turistic al acestor munți.

S-a considerat că este rațional ca traseul să se parcurgă în trei etape, aproape egale ca lungime, începute și încheiate la cîte un popas turistic, etape care se pot realiza fiecare în cîte 3—4 ore. Pentru atingerea obiectivelor turistice din cadrul fiecărei etape, vizitarea și cunoașterea lor, mai este necesar un timp cel puțin egal. Multe dintre zonele parcurse au un pitoresc deosebit.

În cadrul fiecărei etape, în afară de descrierea traseului propriu-zis, se fac referiri la obiec-

tivele turistice ce pot fi vizitate (cu trimiteri la pagina din ghid unde sînt descrise mai amplu). Se fac referiri și la obiective ceva mai depărtate de traseu, din afara zonei montane, care prezintă interes deosebit.

Dat fiind că accesul în zonă nu este prea facil și transportul cu mijloacele auto I.T.A. asemănător, cel puțin în prezent, credem că organizarea unei excursii cicloturistice combinată cu parcurgerea unor trasee turistice de picior, pe parcursul a 6—7 zile, ar fi soluția cea mai fericită pentru cunoașterea acestei frumoase zone montane și turistice situate la aproape 200 km de cunoscutul și mult străbătutul lanț carpatic.

Etapa I: **Măcin — popasul turistic Culmea Pricopanului — Pasul Priopcea — Cerna — Mircea Vodă — Pasul Carapelit (Iaila) — Popasul turistic Căprioara**

Lungime: 35 km
Caracteristici: șosea asfaltată

Dacă sosim în orașul Măcin de la Brăila, după ce trecem Dunărea cu bacul la Smîrdan, avem de parcurs 13 km pe șoseaua națională asfaltată ce mărginește Brațul Măcin. În localitatea Smîrdan sînt posibilități de cazare (vezi p. 53) și, chiar la locul de debarcare de pe bac, se află și trebuie văzut *monumentul de la Smîrdan* (vezi p. 66).

În apropierea orașului Măcin, port la Brațul Măcin, se găsesc ruinele marelui *castru roman Arrubium* (vezi p. 56) și, în centru, *Hanul Vechi* și *geamia* (vezi p. 64). Există posibilități de cazare (vezi p. 52). Ieșim din localitate pe strada 30 Decembrie, apoi tot timpul acestei etape cicloturistice ne vom deplasa pe DN 22 D.

Șoseaua națională asfaltată ne poartă pe pod peste Valea Vîlcului, în care se strecoară un mic

pîrîu, și pe lîngă două unități economice ale orașului — Complexul de Producere, Valorificare și Industrializare a Legumelor și Fructelor, Întreprinderea Agricolă de Stat. La ceva mai mult de un kilometru de la ieșirea din oraș se întîlnește, pe stînga, drumul ce duce la cariera de granit Izvoarele, care poartă marcajul bandă albastră al traseului 4.

Pe Culmea Pricopanului (370 m) și vîrfurile Căpușa (433 m) și Țuțuiatul (467 m). Traseul turistic de picior 4 (vezi p. 96) se parcurge din acest loc în 6—7 ore. Cu bicicleta se poate merge pînă în frumosul loc de popas Fîntîna de Leac, la baza muntelui, cale de 3,5 km.

Continuăm deplasarea pe șosea spre sud-est și, după ce au fost parcurși din oraș cca 5 km, coborîm ușor la Lacul Sărat, frumos loc de agrement. Spre dreapta se desprinde drumul comunal asfaltat 52 spre localitatea Carcaliu de lîngă Brațul Măcin, situată la 5 km. Ocolind lacul, după cîteva sute de metri vom întîlni *popasul turistic Culmea Pricopanului* (vezi p. 52). Pînă aici am putut identifica, pe stînga, toată zona înaltă a Culmii Pricopanului cu vîrfurile, de la stînga la dreapta: Cheia (260 m), Vraju (335 m) și Sulucu Mare (370 m). De la popas începe marcajul cruce roșie al traseului 5.

La Vîrful Sulucu Mare. Traseul turistic de picior 5 (vezi p. 106) se parcurge în $1^1/_2$ oră.

Părăsim popasul turistic și la cca 100 m, pe stînga șoselei, întîlnim un loc de popas cu fîntînă și bănci, frumos amenajat de localnici, iar pe

dreapta coboară spre șosea ultimele pante ale Dealului Carcaliu (95 m). Urmînd șoseaua care își schimbă puțin direcția spre sud, sud-est, urcăm ușor trecînd pe lîngă fostul lac Slatina (pe stînga) — desecat pentru ca terenurile ocupate să fie cedate agriculturii — și întîlnim drumul comunal 51, asfaltat, derivat spre comuna Greci.

La Greci și Vîrful Țuțuiatul (467 m). Sîntem în Depresiunea Greci și pînă în localitate sînt 3 km. Dacă intenția de a merge la Greci este cunoscută de la popasul turistic pe lîngă care am trecut, cu bicicleta se poate aborda un drum local de pămînt, mai scurt (vezi harta). Din Greci (vezi p. 41) începe traseul turistic de picior 6, marcat cu triunghi albastru și bandă roșie pînă la cel mai înalt vîrf al Munților Măcin (vezi p. 110). Timp de parcurs — $1^1/_2$—2 ore. Localitatea constituie, în același timp, punctul final al traseului 1 și începutul traseului 2 (traseul 6 este comun cu prima sa parte).

Continuînd deplasarea pe șoseaua națională, traversăm micul pîrîu ce culege apele din Depresiunea Greci și le duce în Brațul Măcin, direcția acesteia schimbîndu-se către sud-est. Depășim pe stînga clădirile fermei agricole de la baza micului deal Piatra Rîioasă (98 m) și întîlnim, la cca 1 km pe dreapta, drumul local spre un complex zootehnic și ruinele *cetăților romane de la Troesmis*. După încă 800 m ia naștere, spre dreapta, drumul comunal 50, asfaltat, spre Turcoaia.

La cetățile romane de la Troesmis și localitatea Turcoaia. Se recomandă un mic circuit (cca 2 km) pe drumul local pînă la ruinele celor două cetăți romane de la Troesmis (vezi p. 57), apoi pe un drum de pămînt pe malul Brațului Măcin, pe lîngă amenajarea piscicolă din fostul ghiol în DC 50 și pe acesta la comuna Turcoaia (vezi p. 42) la baza impunătorului Iacobdeal (341 m) din care se extrage fără încetare piatra într-o mare carieră. Distanța de parcurs în circuit cu întoarcere la DN 22 D pe DC 50 este de cca 9 km.

La Popina Blasova, monument al naturii (vezi p. 71) se ajunge din localitatea Turcoaia, peste Brațul Măcin (există punct de trecere) în Balta Brăilei (vezi p. 42).

Continuînd a pedala pe șoseaua națională, numită de localnici „drumul Cernei", se începe urcușul spre Pasul Priopcea (152 m). Vom urca o diferență de nivel ceva mai mare de 100 m. În pas, șoseaua trece printre: Vîrful Priopcea (410 m), la stînga, și Dealurile Bujoarelor, cu înălțimi mai modeste, la dreapta. Sîntem pe creasta secundară Almanlia — Megina — Priopcea — Dealurile Bujoarelor — Iacobdeal. Bujorul Românesc are două vîrfuri, de 191 m, la vest, și de 166 m, la est, iar Bujorul Mare sau Bulgăresc (223 m) — unul singur.

La rezervația naturală Dealul Bujoarelor se ajunge din Pasul Priopcea parcurgînd o distanță de peste un kilometru spre Bujorul Mare (vezi p. 69).

Pînă în localitatea Cerna mai sînt de parcurs 5,5 km, pe care îi vom străbate coborînd din pas paralel cu muchia formată de vîrful Priopcea spre sud-est. Aceasta culminează din nou în Vîrful Chervant (304 m). În ultima parte a traseului pătrundem în Depresiunea Cernei.

La casa memorială „Panait Cerna". Obiectivul turistic este situat la numai 100 m de centrul localității, lateral de șosea (vezi p. 65).

Comuna Cerna (vezi p. 43) constituie punctul final al traseului turistic de picior 2, din comuna Greci, pe porțiunea mijlocie a crestei principale a Munților Măcin. În centru traversăm Pîrîul Cerna. El culege toate apele ce curg din munți spre sud-vest în partea superioară a depresiunii. Din Cerna se formează DJ 222 B, drum asfaltat ducînd spre localitatea Traian, situată la 8 km.

Ieșim din comună pe lîngă sediul Ocolului silvic Cerna, șoseaua păstrînd pe o distanță de cca 2 km direcția sud-est, schimbîndu-și-o apoi puțin pentru a ocoli Colina Dălchi (260 m) și a urca ușor într-o mică șa situată între aceasta la stînga și zona cu mici mameloane din dreapta. Din Colina Dălchi se exploatează cuarțitul. Intrăm în Depresiunea Mircea Vodă, la limita sa de nord și în satul Mircea Vodă (vezi p. 44). La 7 km depărtare de Cerna vom întîlni capătul final al traseului turistic 3, marcat cu bandă roșie, care începe din satul Nifon și continuă pe creasta munților. Pe stînga, la nord, satul este dominat de Muchia Lungă (221 m), iar pe dreapta, la orizont, de Podișul Atmagea. Sîntem la limita de sud a Munților Măcin.

După ce parcurgem 3 km pe șosea, spre dreapta, în afara drumului, pe Valea Iaila, se contu-

rează o mică aglomerare rurală. Este micul sat General Praporgescu. De aici începem a urca ușor pe șoseaua care și-a schimbat direcția spre nord-est și pătrundem în Pasul Carapelit sau Iaila (192 m) ce face legătura dintre Munții Măcin și Podișul Babadagului. Am urcat treptat o diferență de nivel de numai cca 70 m.

Urmează o scurtă dar pronunțată coborîre (sub un kilometru) pînă la *popasul turistic Căprioara* situat în pădurea cu același nume (vezi p. 52). Am ajuns la capătul primei etape din cadrul traseului cicloturistic. La nord se conturează pantele aride ale Vîrfului Carapelit (250 m).

Etapa a II-a: **Popasul turistic Căprioara — Horia — Balabancea — Hamcearca — Nifon — Pasul Teilor — popasul turistic din Valea Cetățuia**

Lungime: 33 km
Caracteristici: 24 km șosea asfaltată pînă la nord de satul Nifon, 11 km șosea neasfaltată pînă la popasul turistic din Valea Cetățuia.

De la popasul turistic Căprioara coborîm ultimii 4,5 km pe firul unei văi tributare Văii Taița, în direcția generală est, intrînd în Depresiunea Horia, pînă la localitatea Horia (vezi p. 45), unde șoseaua națională pe care o părăsim își schimbă traseul spre sud (Constanța). Continuăm cîteva sute de metri prin comună traversînd podul peste Rîul Taița și urmăm drumul județean asfaltat 222 A ce se formează spre nord-vest în lungul Văii Taița, pe malul stîng al firului de apă. Tot din localitate se formează spre est DJ 227 ducînd la Babadag și Tulcea. La cca 1 km de la ieșirea din sat vom întîlni, pe stînga, barajul lacului de acumulare Horia și o stație de pompare a apei

din lac, pentru irigații. Lacul antropic de baraj se întinde paralel cu drumul pînă aproape de satul Balabancea, situat la 7 km de Horia.

Spre dreapta (nord-est) se zăresc gospodăriile localității Florești de la limita de sud-vest a Dealurilor Niculițelului.

Șoseaua traversează Rîul Taița pe malul său drept, pentru a intra în Balabancea (vezi p. 45) și continuînd în amonte în lungul văii, pe aceeași direcție. Spre stînga (vest) localitatea este dominată de Vîrful Crapcea (343 m), situat pe o creastă secundară a extremității de sud a Munților Măcin. Am intrat în depresiunea Taiței superioare, deplasarea pe drum fiind ușoară și terenul aproape plan. Spre stînga (vest) se formează un intrînd în munte, ca un golf, din care converg spre albia Taiței o serie de văi seci sau cu apă foarte puțină.

După 6 km de pedalare din satul Balabancea intrăm în comuna Hamcearca (vezi p. 46). Creasta Munților Măcin se apropie mult de localitate, la mai puțin de 1,5 km de limita de vest a satului găsindu-se vîrful cu altitudinea maximă din zonă — 369 m. Traversăm din nou rîul, în localitate, pe malul stîng șoseaua desfășurîndu-se pe aceeași direcție generală, aproape nord. La ieșirea din Hamcearca, spre nord-est, la baza Dealurilor Niculițelului se găsesc gospodăriile micului sat Căprioara.

După 5 km ajungem în dreptul satului Nifon (vezi p. 46). O parte mică dintre case sînt așezate în lungul șoselei, iar cea mai mare parte sînt situate peste apă, la vest. Din Nifon începe traseul turistic de picior 3, pe porțiunea de sud a munților pînă în satul Mircea Vodă. Alte poteci și drumuri forestiere, nemarcate, fac posibil accesul la creasta principală a munților, pe vîr-

furile de peste 400 m Teica (402 m), Moroianu (434 m), Ioaneşul (442 m) şi Ţuţulatul (467 m). La numai cîteva sute de metri de la ieşirea din sat, spre nord-est, se formează drumul comunal 48, neasfaltat şi cam prost întreţinut, spre *monumentul de arhitectură Cocoş.*

Monumentul de arhitectură Cocoş (vezi p. 66) este situat la baza Dealului Cocoşului (282 m), ce aparţine de Dealurile Niculiţelului. Pe drumul comunal, care străbate o zonă împădurită deosebit de pitorească, se parcurg 8 km, la început urcîndu-se o pantă destul de pronunţată, apoi urmînd pe un platou şi, în final, coborînd o pantă şi mai mare pînă la monumentul de arhitectură legat de comuna Niculiţel, spre sud-est, de o şosea asfaltată. Dat fiind terenul accidentat şi drumul deteriorat, parcurgerea drumului cu bicicleta necesită ceva mai mult de o oră. Recomandăm efectuarea acestei ieşiri din traseul etapei a II-a cicloturistice.

La Niculiţel. Dacă mai avem timp disponibil, merită o deplasare în continuare pînă la localitatea Niculiţel, parcurgînd încă 7 km pe drumul asfaltat DC 62. În localitate vom găsi două obiective turistice: *bazilica de la Niculiţel*, monument paleo-creştin, şi *biserica îngropată* (vezi p. 66). Deplasarea cu bicicleta durează mai puţin de o jumătate de oră.

Atenţie! Existînd un drum de legătură direct între localităţile Nifon şi Niculiţel, pe Valea Pîr-

lite (17 km), este posibilă realizarea unui mini-traseu în circuit Nifon — Niculiţel — Cocoş — DJ 222 A (la 1 km nord de satul Nifon).

La cca 2 km nord de aşezarea Nifon intrăm într-o zonă de pădure compactă, deosebit de pitorească, prin care ne poartă aceeaşi şosea judeţeană, dar pe o porţiune de 11 km neasfaltată. Drumul este asfaltat doar încă 1 km după intrarea în pădure. Porţiunea de drum neasfaltat o vom străbate astfel: 6 km în urcare, pe valea care se îngustează, pînă atingem altitudinea maximă din Pasul Teilor (187 m), printre localnici zona fiind cunoscută sub denumirea „La Patru Drumuri", şi 5 km în coborîre, în bazinul hidrografic al Văii Luncaviţa (numită în partea sa superioară Valea Cetăţuia). La aproximativ 3 km din pas, în stînga drumului, se formează Valea Fagilor, în care este cuprinsă rezervaţia naturală Pădurea Valea Fagilor.

La rezervaţia naturală Pădurea Valea Fagilor. Acum, sau înainte de a parcurge a treia etapă, poate fi vizitată rezervaţia naturală botanică (vezi p. 67).

De la rezervaţie continuăm să coborîm pe şoseaua nemodernizată, încă aproximativ 2 km şi ajungem la confluenţa a două văi (Valea Fagilor şi Valea Glonţului), în locul numit „La Scapeţi", unde şoseaua este din nou asfaltată. Aici găsim cantonul silvic Cetăţuia şi noul popas turistic ce va fi dat în folosinţă în anul 1987. Sîntem la capătul etapei a doua a traseului cicloturistic.

Pe creasta Munţilor Măcin. Drumuri sau poteci locale nemarcate ne pot facilita accesul cu piciorul la Vîrful Chietrosu (315 m), situat lateral de creastă

și dominînd regiunea, sau mai sus, la creasta principală a Munților Măcin, unde întîlnim marcajul de creastă cu bandă roșie (traseul 1). De aici putem atinge vîrfurile Căpușa (433 m) și Țuțuiatul (467 m, cel mai înalt). Timp de parcurs: pînă la creastă aproximativ $2^1/_2$ ore și pe creastă, prin cele două vîrfuri, încă cca $1^1/_2$ oră.

Etapa a III-a: **Popasul turistic din valea Cetățuia — Luncavița — Văcăreni — Garvăn — Pasul Garvăn — Jijila — Pasul Sărărica — Măcin**

Lungime: 32 km
Caracteristici: șosea asfaltată

În locul numit „La Scapeți", unde ne găsim la începutul celei de a treia etape, existau cîndva mai multe gospodării ce aparțineau de comuna Luncavița. Cei care locuiau aici se ocupau în mare parte cu stupăritul. Acum sînt doar cîteva gospodării, cantonul silvic Cetățuia, ce aparține de Ocolul silvic Măcin, și un mic bufet, care va fi înlocuit cu un frumos popas turistic. Acesta va fi dat în folosință în anul 1987 (vezi p. 53). Lîngă șosea găsim cîteva fîntîni, iar la confluența celor două văi, un loc de popas amenajat. La mijlocul lunii iunie, aici înfloresc teii. Cum pădurile din jur sînt în mare parte formate din această specie de arbore melifer, se adună stupari din multe zone ale țării.

Pe firul Văii Cetățuia sînt amenajate două mici acumulări de apă (iazuri), iar pe malul stîng, cîteva familii, venite din alte colțuri ale țării, produc cărămidă.

Pe distanță de peste 3 km șoseaua „meandrează" în aval, împreună cu firul văii, în direcția

generală nord-vest, în coborîre ușoară. Spre stînga se vede Vîrful Chietrosu (315 m). La ieșirea din pădure, șoseaua este mărginită de plopi înalți și puternici. Sosim în punctul numit „La Cetățuie" (vezi p. 64), unde se găsește locul de captare a apei potabile pentru locuitorii comunei Luncavița (vezi p. 47). De aici șoseaua își schimbă brusc direcția aproape exact spre nord; urmînd-o cca 100 m vom întîlni o carieră părăsită și saivanele C.A.P. Luncavița, ambele pe partea dreaptă a șoselei în sensul de mers. Firul apei se desfășoară la cîțiva metri de drum. Sîntem de mai mult timp în Depresiunea Luncavița.

După ce am parcurs aproximativ 600 m de la cotul șoselei, întîlnim pe stînga un loc de popas cu fîntînă, amenajat de gospodarii din Luncavița, în 1984. De aici traseul turistic de picior 1, ce vine de la Luncavița, este marcat cu bandă roșie. El urmărește drumul de pămînt ce începe lîngă fîntînă, perpendicular pe șosea (cu direcția vest).

Pînă în centrul localității Luncavița (vezi p. 47) mai avem de parcurs doar 4 km, deplasîndune spre nord, paralel cu firul Văii Luncavița. Pe vale, în dreapta șoselei, se vede un mic lac antropic de baraj. În centrul comunei se sfîrșește DJ 222 A, pe care ne-am deplasat din localitatea Horia, pe rama de est a Munților Măcin.

Așezarea Luncavița a fost cîndva un cunoscut centru pentru olărit. În această localitate tipic românească, descoperim numeroase *case cu arhitectură specifică* (vezi p. 65), pe care le vom identifica și în următoarele trei localități prin care vom trece — Văcăreni, Garvăn și Jijila.

Ne deplasăm în continuare pe DN 22 spre vest, nord-vest, 8 km pînă în comuna Văcăreni, urcînd puțin într-o mică șa, și încă 3 km pînă la Garvăn, paralel cu gîrlele și bălțile Dunării din Do-

brogea de nord. În aceste trei localități, una dintre ocupațiile sătenilor este și pescuitul. În stînga șoselei se conturează înălțimile mici — cu puțin peste 100 m — ale extremității de nord-vest a culmii principale a Munților Măcin. Doar între așezările Văcăreni și Garvăn se va ridica un vîrf mai semnificativ — Vîrful Văcăreni (168 m). Este ușor de identificat și datorită antenei construite în partea lui superioară.

Între localitățile Văcăreni (vezi p. 48) și Garvăn, se situează Girla Ciulinețu și Balta Cacova, în imediata vecinătate a puținelor gospodării din dreapta șoselei, zona fiind uneori inundată pînă la șosea. Lacul Crapina este ceva mai departe — aproximativ 2,5 km de șosea. În zonă au fost descoperite urme ale culturii Gumelnița (vezi p. 64).

La cîteva sute de metri după ce am intrat în satul Garvăn (vezi p. 49), șoseaua națională își schimbă direcția spre sud-vest. Prin localitate și, în continuare, în dreapta Dealurilor Bugeacului, pînă la comuna 23 August, continuă un drum județean asfaltat. Aici se face trecerea cu bacul la Galați. Din Garvăn la comuna 23 August sînt 13 km de drum asfaltat. De pe această șosea se poate ajunge la Popina Bisericuța.

La cetatea romano-bizantină Dinogeția. La 5 km nord-vest de satul Garvăn, urmînd șoseaua spre comuna 23 August și Galați, se întîlnesc, în dreapta, peste gîrlă, pe Popina Bisericuța, ruinele cetății Dinogeția și ale unei așezări feudale timpurii (vezi p. 61).

La 1 km după ce s-au despărțit cele două șosele și la numai cîteva sute de metri de la ieși-

rea din satul Garvăn spre Măcin. Înălțimea maximă a șoselei indică trecerea prin locul de contact al Dealurilor Bugeacului și extremitatea de nord-vest a Munților Măcin. Sîntem în Pasul Garvăn, cel mai „scund" dintre cele cinci pasuri din jurul acestor munți — 58 m. Cel mai înalt a fost Pasul Carapelit (192 m), iar cel mai frumos, Pasul Teilor (187 m).

Coborîm în depresiune, admirăm spre dreapta întinderile lacului, trecem de la nord la sud prin localitate (vezi p. 49) și traversăm pîrîul la ieșire. Toate patru, depresiune, localitate, lac și curs de apă se numesc Jijila. Din satul Garvăn pînă în comună sînt doar 5 km.

Între Jijila și orașul Măcin, punctul inițial și final al traseului cicloturistic, sînt 7 km (din centrele localităților). Vom urca o diferență de nivel de peste 50 m pînă în Pasul Sărărica (80 m). Acesta desparte Culmea Pricopanului, la est, cu Vîrful Sărăriei (162 m) dominant lîngă șosea, de Dealurile Orliga, la vest. În centrul orașului Măcin se coboară domol.

C. *TURISM AUTO*

Turiștii care au posibilitatea să se deplaseze cu mijloace mecanizate personale (autoturism, motocicletă, motoretă, bicicletă cu motor) pot parcurge cei 100 km ai traseului cicloturistic într-o singură zi. Pentru orice abatere de la traseu provocată de parcurgerea unor variante amintite la traseul 7, pentru deplasarea pe trasee turistice de picior sau pentru vizitarea unor obiective turistice se vor însuma timpii de parcurs, menționați în ghid. Se va urmări descrierea celor trei etape ale traseului cicloturistic.

Reamintim cele patru locuri unde se poate face cazarea și unde se poate servi masa: hotelul Turist din Măcin, popasurile turistice Culmea Pricopanului și Căprioara (pe DN 22 D), popasul turistic de pe Valea Luncavița (Cetățuia) (pe DJ 222 A)

Glosar

Abrupt — Porțiune de teren, perete stîncos, foarte înclinat sau vertical.

Ala — Unitate de cavalerie în armata romană compusă din 500 sau 1 000 soldați care nu erau cetățeni romani. Făcea parte din trupele auxiliare și purta numele etnicului din care era alcătuită (ala I Dardanorum, ala II Hispanorum).

Aluviune — Material adus de cursurile de apă, format din mîl, nisip, pietriș și bolovani, ce se depune în albie, în luncă, la vărsare (sau într-un lac de acumulare).

Amonte — Spre originea unui curs de apă sau unei văi; invers sensului de curgere; în susul apei.

Antropic — Datorat acțiunii omului, cu urmări asupra reliefului, climei și vegetației (lacul de acumulare Horia este antropic).

Arboret — Porțiune de pădure caracterizată printr-o vegetație omogenă, în ceea ce privește specia, vîrsta și condițiile de vegetație, deosebită de pădurea din jur.

Aval — Spre vărsarea unui curs de apă; în sensul de curgere; în josul apei.

Bazilică — Edificiu public roman de formă dreptunghiulară care, ulterior, a devenit lăcaș de cult.

Bazin hidrografic — Suprafața de teren de pe care își colectează apele un curs de apă și afluenții săi (bazinul hidrografic al Taiței).

Coastă — Versant, pantă a unui deal sau munte.

Creastă — Limita superioară a unui masiv muntos, materializată de versanți relativ abrupți. Sinonim cu culme sau coamă.

Culme — vezi creastă (Culmea Pricopanului).

Cumpăna apelor — Linie de separație a două bazine hidrografice vecine; coincide cu o creastă sau coamă și dirijează apele de suprafață în sensuri opuse.

Curbă de nivel — Linie curbă închisă, rezultată din secționarea unei forme de relief cu planuri orizontale echidistante. A merge pe curbă de nivel = a merge pe versantul unui munte, pe o pantă, fără a urca sau coborî.

Debit — Cantitatea de apă (de obicei în m^3/secundă) care se scurge la un moment dat printr-o secțiune din albia unui curs de apă.

Endemic — Despre o plantă sau un animal care trăiește într-un areal restrîns, limitat.

Gol de munte — Zonă caracterizată prin pășuni și vegetație de talie foarte mică sau lipsită de vegetație, situată deasupra limitei superioare a pădurilor.

Granit — Rocă intruzivă acidă, foarte dură, avînd structura grăunțoasă, cu toate mineralele constitutive (cuarț, feldspați, mică) cristalizate. Este extrasă în numeroase cariere din Munții Măcin.

Grohotiș — Acumulare de roci și fragmente de roci de diferite mărimi provenite prin dezagregare din munte.

Hățiș — Pădure tînără, deasă și încîlcită, greu de străbătut; apare de obicei după tăierea unei păduri mature.

Horst — O porțiune din suprafața scoarței terestre care este mărginită de falii și a rămas ridicată după scufundarea zonelor vecine (horstul nord-dobrogean).

Izvor — Locul de ieșire a apei din pînza de apă subterană.

Lac de acumulare/antropic — Lac artificial, obținut prin bararea albiei unui curs de apă, pentru a forma o rezervă importantă de apă utilizată în diferite scopuri (Lacul Horia).

Legiune — Mare unitate în armata romană compusă din 5 600 soldați (pînă la începutul secolului II e.n.), apoi din 6 800 soldați care erau cetățeni romani. După un stagiu militar de 25 ani, erau recompensați cu bani și pămînturi (legiunea a V-a Macedonica, legiunea a II-a Herculia).

Meandru — Sinuozitate accentuată a unui rîu caracteristică sectoarelor cu pantă redusă.

Pas — Zona de trecere, de obicei a unui drum, de pe un versant pe altul al unor munți, folosind o șa sau o curmătură (Pasul Tellor, Pasul Carapelit).

Picior de munte — Partea inferioară a unei culmi secundare ce se desprinde dintr-o creastă sau dintr-un vîrf, spre fundul unei văi sau depresiuni (Piciorul Suluculul).

Platou — Formă pozitivă de relief plană (sau puțin înclinată sau vălurită) mărginită de versanți înclinați sau abrupți.

Popină — Insulă stîncoasă în baltă ce reprezintă un martor de eroziune (Popina Blasova, Popina Bisericuța).

Șa — Porțiune mai coborîtă a unei culmi sau creste muntoase, marcînd punctul de minimă altitudine dintre două vîrfuri. Sinonim cu curmătură, dacă este stîncoasă.

Șleau — Drum natural, bătătorit de căruțe și adîncit de apele de ploaie.

Versant — Malurile unei văi de munte (versantul drept și versantul stîng în funcție de sensul de curgere a unui curs de apă, din amonte spre aval); fețele unei culmi sau creste muntoase.

Vîlcel — Vale mică, seacă, cu înclinare pronunțată, situată la originea unei văi sau în aval pe versanții săi.

Bibliografie

BARNEA, I., *Garvăn — Dinogeția*, București, Editura Meridiane, 1961;

BLEAHU, M., BRĂDESCU, V., MARINESCU, F., *Rezervații naturale geologice din România*, București, Editura Tehnică, 1976;

COTEȚ, P., POPOVICI, I., *Județul Tulcea*, București, Editura Academiei R.S.R., 1972;

COTEȚ, P., POPOVICI, I., SIMION, G., *Tulcea. Ghid turistic*, București, Editura pentru turism, 1975;

* * * *Dicționar de istorie veche a României*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976;

FLORESCU, R., *Ghid arheologic al Dobrogei*, București, Editura Meridiane, 1968;

* * * *Județul Tulcea. Monografie*, București, Editura Sport-Turism, 1980;

OPRIȘ, T., *Cu rucsacul în lumea animalelor*, București, Editura Sport-Turism, 1977;

OPRIȘ, T., *Cu rucsacul prin lumea florilor*, București, Editura pentru turism, 1973;

PANIGHIANȚ, E., *Delta Dunării și complexul lagunar Razelm*, București, Editura Sport-Turism, 1982;

PANIGHIANȚ, E., *Întîlnire cu preistoria*, București, „Almanahul turistic", 1968;

POP, E., SĂLĂGEANU, N., *Monumente ale naturii din România*, București, Editura Meridiane, 1965;

POPOVICI, I., GRIGORE, M., MARIN, I., VELCEA, I., *Podișul Dobrogei și Delta Dunării*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984;

RĂDULESCU, A., SCORPAN, C., FLORESCU, R., *Itinerare arheologice dobrogene*, București, Editura Sport-Turism, 1976;

ROȘU, A., *Geografia fizică a României*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1980;
TOADER, T., NIȚU, C., *Invitație la drumeție*, București, Editura Ceres, 1976.

Cuprins

INVITAȚIE LA DRUMEȚIE 4

CARACTERIZARE FIZICO-GEOGRAFICĂ . . 8

Așezare și limite 8
Alcătuirea geologică 11
Relieful 12
Clima 21
Hidrografia 22
Vegetația și solurile 27
Fauna 30

TURISM ÎN MUNȚII MĂCIN 33

Potențial turistic 33
Căi de acces 36
Localități și puncte de pornire în drumeție . 38
Poteci și marcaje 50
Locuri de cazare 51
Monumente istorice și de arhitectură. Muzee 54
Rezervații naturale 67
Monumente ale naturii 70

TRASEE TURISTICE 73

A. Trasee turistice de picior 76

1. Luncavița — DJ 222 A — creasta principală — Vîrful Căpușa — Valea Morsu — Greci 76
2. Greci — Vîrful Țuțuiatul — Vîrful Moroianu — Vîrful Teica — Vîrful Almanlia — Șaua Oancea — Cerna 83
3. Nifon — Șaua Oancea — Dealul lui David — Cișmeaua lui Pomac — Mircea Vodă 91
4. Măcin — Vîrful Vraju — Sulucu Mare — Dealul Îmbulzita — Vîrful Căpușa — Vîrful Țuțuiatul 97

5. Popasul turistic Culmea Pricopanului — Vîrful Sulucu Mare 107
6. Greci — Valea Morsu — Vîrful Tululatul 111
B. Cicloturism 114
7. Măcin — popasul turistic Culmea Pricopanului — Pasul Priopcea — Cerna — Mircea Vodă — Pasul Carapelit (Iaila) — popasul turistic Căprioara — Horia — Balabancea — Hamcearca — Nifon — Pasul Teilor — Luncavița — Văcăreni — Garvăn — Pasul Garvăn — Jijila — Pasul Sărărica — Măcin 114
C. Turism auto 128
GLOSAR 130
BIBLIOGRAFIE 133